

ทักษะของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ต่อหลักสูตรศิลปศึกษา
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑
 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓)

ปฏิญานินนธ์
 ของ
 ประเทศ สุลลิตย

24 ก.ย. 2535

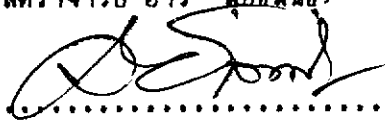
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 ตามหลักสูตรปฏิญานการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
 มีนาคม ๒๕๓๕
 ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็น
สมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

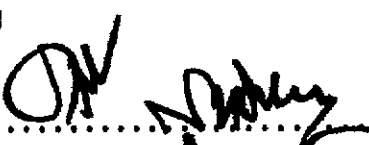
..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ อารี สุทธิพันธุ์)

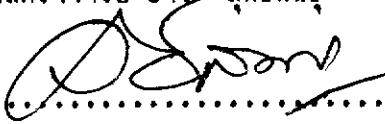
..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย โสมดี)

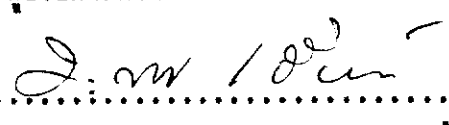
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ อารี สุทธิพันธุ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย โสมดี)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธีไตร เอื้ออานันท์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร ปัวทอง)

วันที่.....๕.....เดือน.....พฤษภาคม.....พ.ศ. ๒๕๓๕.....

ประกาศคุณประการ

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ รองศาสตราจารย์ อารี สุทธิพันธุ์ ที่เมตตาให้เป็นศิษย์ในภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ ให้แบบอย่างการอุทิศตนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูศิลปะและส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจ ให้คำแนะนำในการศึกษาและการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ ที่เมตตาให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจในเรื่องศิลปศึกษา หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา ตลอดจนแนวทางในการทำการศึกษาค้นคว้าศิลปศึกษาสากล

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย โสมดี ที่เมตตาให้ความรู้ด้านพื้นฐานการวิจัยและรับเป็นผู้แนะนำดูแลด้านการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ด้วยความอดทนและเอาใจใส่ยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ ท่านอธิบดีกรมวิชาการ นายจำเริญ เสกชิระ อาจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี อาจารย์สุนทร สัตตา อาจารย์ใหญ่ชัย แจ่มพงษ์ ในความเมตตาให้หัวข้อเสนอแนะในการทำปริญญานิพนธ์ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสอบถาม ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณท่านอธิบดีกรมสามัญศึกษา ดร. โกวิท วรนิวัฒน์ ที่ให้ความเมตตาและสนับสนุนให้เข้ารับการศึกษาเพิ่มเติมด้านศิลปศึกษา ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร อาจารย์ศิริ ศิริบุตร ที่ให้โอกาสอันมีค่ายิ่งในการเข้ารับการอบรม ศึกษา ค้นคว้า หาประสบการณ์ด้านพัฒนาหลักสูตร การจัดทำแนวการสอนและการทำแผนการสอนที่ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ

ขอกราบขอบพระคุณหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ในการเสียสละความรู้ ประสบการณ์ ในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาศิลปศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม และคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาด้านอื่น ๆ ที่เมตตาอุทิศเวลาและวิทยาการอันมีค่าด้านศิลปศึกษาและวิชาการศึกษา เพื่อให้ความสว่างแก่สติปัญญาของข้าพเจ้า

ประเทศ สุชลิตย์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	6
	ความสำคัญของศึกษาค้นคว้า.....	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
	สมมติฐานในการวิจัย.....	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	ความหมายของหลักสูตร แนวคิดในการออกแบบหลักสูตร และการ-	
	ประเมินหลักสูตร.....	10
	แนวคิดในการออกแบบหลักสูตร.....	12
	ประเภทของหลักสูตร.....	14
	หลักสูตรรายวิชา.....	14
	หลักสูตรสัมพันธ์วิชา.....	15
	หลักสูตรกว้าง.....	15
	หลักสูตรแกน.....	16
	หลักสูตรประสบการณ์.....	16
	หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ.....	16
	หลักสูตรกระบวนการ.....	17
	หลักสูตรบูรณาการ.....	18
	หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม.....	18
	การประเมินหลักสูตร.....	18
	ปัญหา จุดหมาย ความมุ่งหวังของหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับ-	
	ปรับปรุง พ.ศ. 2533).....	26
	จุดหมายของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.....	26
	ความมุ่งหวังของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.....	27

จุดสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตร.....	28
จุดหมายหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.....	28
โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น.....	30
ความหมายของศิลปะและศิลปศึกษา.....	32
ความหมายของศิลปะ.....	32
ความหมายของศิลปศึกษา.....	34
หลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับ- ปรับปรุง พ.ศ. 2533).....	39
หลักการ.....	39
จุดหมาย.....	39
แนวคิดในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยม- ศึกษาตอนต้น.....	40
จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับ- ปรับปรุง พ.ศ. 2533).....	41
โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).....	41
วิชาบังคับแกน.....	43
วิชาเลือกเสรี.....	44
การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและ ประเมินผลวิชาศิลปศึกษาตามแนวของหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).....	53
การจัดการเรียนการสอน.....	53
สื่อการเรียนการสอน.....	54
การวัดผลและประเมินผล.....	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
งานวิจัยต่างประเทศ.....	57
งานวิจัยในประเทศ.....	61

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	63
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....	103
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	103
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	103
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
	สรุปผลจากการศึกษาค้นคว้า.....	104
	อภิปรายผลการวิจัย.....	109
	ข้อเสนอแนะ.....	113
	ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป.....	114
	บรรณานุกรม.....	115
	ภาคผนวก.....	120
	ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบแบบสอบถาม.....	120
	ภาคผนวก ข. หนังสือขอความร่วมมือจากอธิบดีกรมวิชาการ ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร.....	122
	ภาคผนวก ค. แบบสอบถาม.....	124
	ภาคผนวก ง. รายชื่อโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	136
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	142

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในแต่ละ เขตการศึกษา จำนวน 13 เขตการศึกษา.....	66
2	สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการ- ศึกษา สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน.....	70
3	ความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา ข้อ 1 - 4.....	73
4	ภาพรวมความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา.....	75
5	ความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรศิลปศึกษาที่กำหนดให้มีวิชาบังคับแกน 6 รายวิชา และมีวิชาเลือกเสรี 39 รายวิชา กับให้เลือกจากกลุ่มวิชา อาชีพได้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน.....	76
6	จำนวนโรงเรียนที่เลือกเรียนวิชาเลือกเสรีและวิชาอาชีพสาขาศิลปะ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.....	76
7	ความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา.....	77
8	ภาพรวมความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์คำอธิบาย- รายวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306.....	82
9	ภาพรวมความคิดเห็นต่อด้านตัวหลักสูตรในด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร ศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบาย- รายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306.....	83
10	ความคิดเห็นต่อด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามแนว หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โดยแยกเป็นรายข้อ.....	83
11	ภาพรวมความคิดเห็นต่อด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.....	86

12	ความคิดเห็นต่อด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นรายชื่อ.....	86
13	ภาพรวมความคิดเห็นต่อด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามแนว หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.....	89
14	ความคิดเห็นต่อด้านการวัดผลและประเมินผลตามแนวของหลักสูตรฉบับ- ปรับปรุง พ.ศ. 2533.....	89
15	ภาพรวมความคิดเห็นต่อด้านการวัดผลและการประเมินผลตามแนวของ หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.....	92
16	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทาง- การศึกษา สาขาที่สำเร็จทางการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน.....	92
17	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของคำ- อธิบายรายวิชา วิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ.....	94
18	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อด้านตัวหลักสูตรในเรื่องจุดประสงค์ของ กลุ่มวิชาศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับ- ชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการ ศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอน.....	95
19	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลป- ศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวของ หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จและประสบการณ์ในการสอน.....	96
20	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวของหลักสูตรฉบับ- ปรับปรุง พ.ศ. 2533 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอน.....	98

21	เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลวิชาศิลปะ- ศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวของ หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการ สอน.....	99
22	ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.....	100

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบโดยตรงและมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในระดับนี้ได้ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในรายละเอียดตลอดมา มีข้อมูลจากหลายฝ่ายชี้ชัดว่า หลักสูตรยังไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการพัฒนาคนในสังคมให้มีความรู้ มีคุณธรรม สามารถพึ่งตนเองและนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต กรมวิชาการซึ่งรับผิดชอบงานด้านพัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จึงได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรอย่างเต็มรูป ให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงและความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532 : คำนำ) นอกจากนี้ยังมีเหตุผลอีกประการหนึ่งในการปรับปรุงหลักสูตร ก็คือ คุณภาพของเยาวชนยังไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็น จึงเห็นสมควรให้มีการปรับหลักสูตร เพื่อให้เข้าไปสู่คุณภาพที่พึงประสงค์ของเยาวชนในอนาคต (พะยอม แก้วกำเนิด, 2533 : 1 - 4)

การปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวได้กำหนดจุดประสงค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ลดและกระชับจุดประสงค์ของหลักสูตรให้ชัดเจนต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ปรับเนื้อหาสาระของวิชาการต่าง ๆ ไม่ให้มีมากเกินไปจนความจำเริญและซ้ำซ้อนกัน
3. การเขียนคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลักสูตรระดับประถมศึกษาและคำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา มีสาระสำคัญ 3 ตอน คือ แนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ และวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวัง
4. ปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตร ลดวิชาเนื้อหาสาระในส่วนที่เป็นบังคับแก่นที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนเหมือนกันทั่วประเทศลดลง ให้มีวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรีมากขึ้น
5. เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ท้องถิ่น คือ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา กรมต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ ตาม

โครงสร้างวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรีได้ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อชีวิตจริง สถานเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น และส่งเสริมความถนัดความสามารถ ความต้องการของนักเรียน รวมทั้งความเป็นเลิศทางวิชาการและงานอาชีพ (พจนอม แก้วกำเนิด 2533 : 4 - 5)

ด้วยจุดประสงค์ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับชั้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เริ่มให้มีการปรับปรุงหลักสูตรในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ขึ้นในปีการศึกษา 2533

สำหรับวิชาศิลปะซึ่งถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มวิชาเสริมสร้าง คือ เป็นวิชาที่มุ่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรัก ความนิยมชมชื่น ความซาบซึ้งในความงาม ความมีคุณค่าในทางจิตใจ และมุ่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม โดยแสดงออกในทางที่ดีงามเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (พจนอม แก้วกำเนิด 2533 : 33 - 34) การสอนศิลปะในโรงเรียนมิได้มุ่งเน้นให้เด็กเป็นศิลปิน แต่มุ่งเน้นพัฒนาการทางศิลปะที่มีอยู่ในตัวเด็กให้พัฒนาไปจนถึงขีดสุดจากการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ ตามระดับอายุ และขีดความสามารถ ในการสอนศิลปะจะต้องไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของผลงาน แต่ควรคำนึงถึงกระบวนการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่พัฒนาการทางด้านทัศนคติ อันได้แก่ความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ ค่านิยม ทัศนคติที่ดี อันเป็นเป้าหมายของศิลปศึกษา (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2521 : 2)

ดังนั้นศิลปศึกษาจึงเป็นวิชาที่จำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตร เพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ หลายประการ และการเรียนรู้เหล่านั้นจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและเจริญก้าวหน้า (นิรมล ศิริผลาร 2525 : 34)

เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น วิชาศิลปศึกษาซึ่งเป็นวิชาหนึ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตร จึงควรที่จะได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่จะปรับปรุงใหม่ด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวจึงได้กำหนดสาระสำคัญ การเรียนการสอน และแนวการสอนในการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไว้ดังนี้

สาระสำคัญของการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร

วิชาศิลปศึกษาได้มีการปรับปรุงจุดประสงค์ของวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ จุดประสงค์ และโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2538 ดังต่อไปนี้ คือ ได้จัดรวมวิชาทัศนศิลปศึกษาและดนตรีศึกษาเป็นหน่วยเดียวกัน และใช้ชื่อว่า ศิลปะ-เพื่อชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ทางศิลปะในด้านทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะเบื้องต้น สามารถที่จะแสดงออกทางศิลปะขั้นพื้นฐานได้ตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน เกิดความรักความชื่นชมต่อศิลปะในท้องถิ่น และมีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับศิลปะในสาขาที่ผู้เรียนมีความถนัดต่อไป

2. โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง กำหนดให้วิชาศิลปศึกษาเป็นทั้งวิชาบังคับแกนและวิชาเลือกเสรี วิชาบังคับแกนกำหนดให้เรียน จำนวน 1 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาค ตลอด 3 ปี รวม 6 รายวิชา

วิชาเลือกเสรี

ผู้สนใจวิชาศิลปศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ โดยเลือกจากรายวิชาเลือกเสรีที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือรายวิชาท้องถิ่นที่กำหนดขึ้นเองตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นอกเหนือจากที่มีในกลุ่มวิชาเลือกเสรีในหลักสูตร

วิชาบังคับแกน

รายวิชาบังคับแกนวิชาศิลปศึกษาที่กำหนดไว้ ได้แก่ วิชาศิลปะกับชีวิต รวม 6 รายวิชา วิชาบังคับแกนศิลปศึกษานี้ นอกจากจะมีการปรับปรุงคาบเวลาเรียนแล้ว ยังเปลี่ยนวิชาจากเดิมซึ่งเคยแบ่งไว้ชัดเจนว่า วิชาบังคับมีทัศนศิลปศึกษาและดนตรีศึกษาเป็น วิชาศิลปะกับชีวิต ซึ่งเนื้อหา ยังคงหมายรวมถึงทัศนศิลปศึกษาและดนตรีศึกษาเช่นเดิม

3. คำอธิบายรายวิชา

ในคำอธิบายรายวิชา ซึ่งหมายถึงเนื้อหาวิชาที่ต้องเรียน ได้ปรับปรุงโดยลดเนื้อหาลง เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับคาบเวลาที่กำหนด คำอธิบายรายวิชาในวิชาบังคับแกน

ได้เขียนเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปศึกษาและดนตรีศึกษารวมกัน แต่สาระวิชาจะระบุจุดประสงค์ที่เป็นจุดเน้นและจุดประสงค์ที่เป็นผลที่จะให้บังเกิดแก่จุดประสงค์

กระบวนการเรียนการสอน

การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ของวิชาศิลปศึกษา โดยเฉพาะวิชาบังคับแก่นซึ่งนักเรียนทุกคนต้องเรียนนั้นเน้นที่การจัดกิจกรรม การได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะโดยไม่เน้นเนื้อหาวิชาการ จัดกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความปีติ ผ่อนคลาย ให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาศิลปะในเบื้องต้น กิจกรรมทั้งด้านทัศนศึกษาและดนตรีศึกษา ทุกคนสามารถปฏิบัติได้เป็นพื้นฐานอย่างง่าย ๆ สำหรับผู้ที่สนใจต้องการได้รับความรู้และทักษะที่เข้มข้น ก็สามารถเลือกเรียนจากวิชาเลือกเสรี ในคาบเวลาเรียนของวิชาเลือกเสรี ซึ่งกำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรแล้ว

แนวการสอน

แนวการสอนเป็นเอกสารหลักสูตรที่เป็นต้นแบบสำหรับการจัดทำกำหนดการสอนและแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบของแนวการสอนได้กำหนดหัวข้อต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. สื่อและอุปกรณ์
5. การประเมินผล
6. กิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติม

ในข้อกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนมีอิสระในการคิดกิจกรรมต่าง ๆ ที่แปลกออกไป แล้วแต่เทคนิคของแต่ละบุคคล โดยขอให้ยึดจุดประสงค์เป็นสำคัญ

ในข้อกิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติมนั้น อาจเสนอแนะให้รวมกลุ่มผู้เรียนที่สนใจมาทำกิจกรรมร่วมกันนอกเวลา เช่น หลังเลิกเรียนในแต่ละวันหรือวันหยุด อาจเขียนภาพระบายสี เล่นดนตรี ฟ้อนรำพื้นเมือง ฯลฯ

ผลต่อเนื่องจากการทำกิจกรรมเสริมนี้ คือ การนำผลงานของนักเรียนมาจัดนิทรรศการ จัดประกวด หรือส่งประกวด หากได้รับผลเป็นที่น่าชื่นชมแล้วก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้เรียนอีกมากมาย (กรมวิชาการ, 2533 : 69 - 71)

นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศให้ใช้หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 กับโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มาเป็นเวลาคืบ 1 ปีแล้ว จึงควรจะได้มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรดังกล่าว ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการประเมินผลหลักสูตรจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประเมินผลหลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้ เป็นการประเมินผลหลักสูตรเมื่อสร้างเสร็จแล้ว ผู้สร้างควรประเมินว่าดีหรือไม่ เพียงใด มีข้อที่ควรแก้ไขปรับปรุงอะไรบ้าง อาจให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์หรือวิจัยก็ได้

ระยะที่ 2 ประเมินผลหลักสูตรโดยการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ประมาณ 1 ปี ก่อนที่จะเผยแพร่หลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตรควรเลือกโรงเรียนทดลองที่มีสภาพแตกต่างกันออกไป เพื่อจะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องแน่นอนและเห็นปัญหาหลาย ๆ ด้าน ตลอดจนค้นหาข้อบกพร่องและอุปสรรคในการใช้ เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนจะประกาศใช้ต่อไป

ระยะที่ 3 ประเมินผลเมื่อประกาศใช้หลักสูตรแล้ว และควรจะมีการวิจัยติดตามผลการใช้หลักสูตรอยู่ตลอดเวลา เมื่อพบปัญหาหรือข้อบกพร่องจะได้ปรับปรุงแก้ไขได้ทันเหตุการณ์ ไม่ปล่อยให้ปัญหาเรื้อรัง และเมื่อใช้หลักสูตรไปสักระยะหนึ่งแล้ว อาจจะต้องมีการประเมินผลหลักสูตร เพื่อพิจารณาว่ายังจะควรใช้หลักสูตรนี้ต่อไป หรือควรจะมีการรื้อร่าง หรือจัดวางโครงสร้างของหลักสูตรเสียใหม่

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การประเมินผลหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติสืบเนื่องกันโดยสม่ำเสมอตลอดเวลา เพราะการนำหลักสูตรไปใช้และการสอนเกิดขึ้นทุกวันในโรงเรียน ถ้าการวิเคราะห์และประเมินผลหลักสูตรทิ้งช่วงนานเกินไป ปัญหาต่าง ๆ อาจพอกพูนและทวีความรุนแรงขึ้นได้ หากมีการวิเคราะห์ปัญหาและประเมินผลหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ การแก้ปัญหาโดยการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะกระทำได้ง่าย และเกิดผลทางประสิทธิ-
ภาพสูงกว่า (อมรา เล็กเริงสินธุ์, 2529 : 209)

เมื่อการประเมินผลหลักสูตรมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น และวิชาศิลปศึกษาก็เป็นวิชาที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าวิชาอื่นที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อีกทั้งผู้วิจัยก็เป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ที่มีต่อหลักสูตรวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่ได้ทำการใช้หลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 แล้ว

ในการศึกษา 2533 (กรมวิชาการ, 2533 : 1 - 26) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการ
ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและเพื่อการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ที่มีสถานภาพ
ต่างกัน ต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
2533) ใน 4 ด้าน คือ

1. ด้านตัวหลักสูตร ในเรื่อง

1.1 จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลป-
ศึกษา

1.2 คำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชาบังคับแก่น 6 รายวิชา

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

3. ด้านสื่อการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

4. ด้านการวัดผลและประเมินผลตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา เพื่อนำมา
ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533)

2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน
การวัดและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของ
โรงเรียนที่อยู่ในโครงการร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ทั่วประเทศจำนวน 117 โรงเรียน จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น
165 โรงเรียน

2. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1 เพศ หมายถึง

2.1.1 ชาย

2.1.2 หญิง

2.2 อายุ หมายถึง

2.2.1 ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 40 ปี

2.2.2 ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป

2.3 วุฒิทางการศึกษา หมายถึง

2.3.1 ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

2.3.2 ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

2.4 สาขาที่สำเร็จทางการศึกษา หมายถึง

2.4.1 ผู้มีวุฒิทางสาขาทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษา

2.4.2 ผู้มีวุฒิทางสาขาคอนกรี - นาฏศิลป์ หรือดนตรีศึกษา

2.5 ประสบการณ์ในการสอน หมายถึง

2.5.1 มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 10 ปี

2.5.2 มีประสบการณ์ในการสอน 11 ปี ขึ้นไป

3. ตัวแปรตาม ได้แก่

ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียน ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีต่อหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านตัวหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และ โครงสร้างของกลุ่มวิชาศิลปศึกษาค่าอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชาบังคับแกน 6 รายวิชา

3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

3.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ทัศนะ หมายถึง ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ในโรงเรียนร่วม-พัฒนาการใช้หลักสูตร

หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการบริหารหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร

หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นุทศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หมายถึง หลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้ใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนสอนในโรงเรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2521 และมีการพัฒนาปรับปรุงใหม่ในปี พ.ศ. 2533

โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร หมายถึง โรงเรียนที่ให้ความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการทดลองใช้หลักสูตรที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับปรุงใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2533 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 550 โรงเรียน ทั่วประเทศ แบ่งออกเป็นระดับประถมศึกษา 385 โรง และระดับมัธยมศึกษา 165 โรง

การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง การจัดการเรียนการสอนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี ซึ่งดำเนินการทดลองสอนในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา 2533 และจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร นุทศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

วิชามุ่งค้นแกน หมายถึง รายวิชาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในหลักสูตรให้โรงเรียนเปิดสอนและนักเรียนจะต้องเรียน จึงจะสามารถสำเร็จการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งในหลักสูตรศิลปศึกษานี้กำหนดไว้ ได้แก่ วิชาศิลปะกับชีวิต 6 รายวิชา คือ รายวิชา ค 101, ค 102, ค 203, ค 204, ค 305 และ ค 306

วิชาเลือกเสรี หมายถึง รายวิชาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในหลักสูตร โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนในวิชาที่ตนถนัดและสนใจ สำหรับในวิชาศิลปศึกษานี้ แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มวิชาด้านทัศนศิลป์ กลุ่มวิชาดนตรี และกลุ่มวิชานาฏศิลป์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 39 รายวิชา และวิชาในกลุ่มวิชาซึ่งหลักสูตรกำหนดไว้ให้เลือก ซึ่งใช้รหัส ข.

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สื่อที่หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในชั้นเรียนตามแนวคิดของหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นุทศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

การประเมินผล หมายถึง เทคนิควิธีการและเกณฑ์ในการวัดผลประเมินผลวิชาศิลปะ-ศึกษา ตามหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ทักษะกระบวนการ หมายถึง ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น คือ กระบวนการที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนภายหลังจากผู้เรียนได้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. คิด วิเคราะห์ วิจัย
3. สร้างทางเลือกหลากหลาย
4. ประเมินและเลือกทางเลือก
5. กำหนดขั้นตอนและลำดับการปฏิบัติ
6. ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์
7. ประเมินระหว่างปฏิบัติ
8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ (ลงบ. ลักษณะ. 2534 : 34 - 42)

สมมติฐานการวิจัย

1. หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาที่มีเนตแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แตกต่างกัน
2. หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แตกต่างกัน
3. หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แตกต่างกัน
4. หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาที่สำเร็จการศึกษาลาชาแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แตกต่างกัน
5. หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของหลักสูตร แนวคิดในการออกแบบหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร
2. ปรัชญา จุดหมาย ความมุ่งหวัง ของหลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
3. ความหมายของศิลปะและศิลปศึกษา
4. หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
5. การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล วิชาศิลปศึกษา ตามแนวของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของหลักสูตร แนวคิดในการออกแบบหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร

ลจันด์ อูทรานันท์ (2527 : 4) นักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอนได้อธิบายที่มาของคำว่า "หลักสูตร" ไว้ว่า ในภาษาอังกฤษมีคำศัพท์ที่ใช้เรียกหลักสูตรอยู่ 2 คำ คือ คำว่า "Syllabus" และ "Curriculum" คำว่า "Syllabus" เป็นภาษาละตินสมัยกลางที่มาจากคำศัพท์ในสมัยกรีกว่า Syllabus ซึ่งได้อ่านเขียนไปเป็น Syllabus ในความหมายของ Syllabus จะหมายถึง หัวข้อโดยย่อของใจความสำคัญของเนื้อหาสาระ หรือหัวข้อโดยย่อของรายวิชาต่าง ๆ ส่วนคำว่า "Curriculum" เป็นภาษาละตินสมัยใหม่ที่มาจากรากศัพท์ในภาษาละตินว่า "Currere" ซึ่งแปลว่า กระบวนวิชา (Course) ดังนั้นคำว่า Curriculum จึงหมายถึง กระบวนวิชาทั้งหมดที่จัดโดยสถาบันการศึกษา

สำหรับความหมายของคำว่าหลักสูตรนั้น นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

กูด (Good, 1973) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นหรือรับประกาศนียบัตร ในหมวดวิชาหรือสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่ง
2. หลักสูตร คือ โปรแกรมการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียน เพื่อรับประกาศนียบัตรต่าง ๆ
3. หลักสูตร คือ กลุ่มของวิชาหรือประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียน

มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ (2529 : 1 - 4) ได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการของการเรียน หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาเรียนหรือหลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจัดให้แก่นักเรียน เป็นต้น พวกกลุ่มปฏิรูปสังคม (Social Reconstructionist) เน้นความหมายของหลักสูตรหนักไปในทางด้านสนองความต้องการของสังคม มากกว่าความต้องการเฉพาะบุคคลของคนในสังคม ทางฝ่ายพวกมนุษยนิยม (Humanist) เน้นถึงความสำคัญในด้านการเสริมสร้างการเจริญงอกงามเฉพาะบุคคลของแต่ละคน ส่วนพวกเทคโนโลยีทางการศึกษา (Technologist) มุ่งในด้านขบวนการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ค่ายนี้จะมุ่งแสวงหาวิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) เป็นหลัก

นอกจากนี้ สงัด อุทราพันธ์ (2527 : 70 - 75) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรไว้สรุปได้ 8 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง กระบวนการหรือรายการเนื้อหาวิชาที่จัดสอนในโรงเรียน
2. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็กนักเรียน
3. หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการสอนที่จัดให้กับเด็ก
4. หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวัง หรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ
5. หลักสูตร คือ สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทางของการศึกษา
6. หลักสูตร หมายถึง ข้อผูกพันระหว่างนักเรียนกับครูและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ซึ่งมีความหมายคล้ายกับเป็นสัญญาที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ทำไว้
7. หลักสูตร หมายถึง กระบวนการปะทะสังสรรค์ระหว่างนักเรียนกับครูและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
8. หลักสูตร คือ แผนงานที่ได้วางไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทางของการศึกษา

จากความหมายของหลักสูตรตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนที่ผู้มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และเจตคติต่อวิชาต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ของการจัดการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้หลักสูตรบรรลุจุดประสงค์

นอกจากนี้ ชำรง ขวศรี (2504 : คำนำ) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่นักเรียนอย่างไร และสามารถให้ความรู้ สร้างเสริมทักษะและทัศนคติในด้านใดบ้าง สิ่งต่าง ๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตรเป็นเสมือนแนวทางที่จะช่วยให้เราได้ทราบทันทีว่า การศึกษาที่จัดให้นักเรียนนั้นเน้นหนักไปในทางใด มีผลดีต่อตัวนักเรียนและสังคมมากน้อยเพียงใด การจัดการศึกษาจำเป็นต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและกรรมวิธีการจัดการศึกษาด้วยเป็นอันมาก การจัดการศึกษาจึงต้องมี "หลักสูตร" เป็นแนวทางของการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของสังคม

แนวคิดในการออกแบบหลักสูตร

ชำรง ขวศรี (2532 : 155 - 157) ได้ให้แนวความคิดในการออกแบบหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้มีหลายรูปแบบ แต่ละแบบมีชื่อเฉพาะเพื่อแสดงเอกลักษณ์ของตน เช่น หลักสูตรรายวิชา หลักสูตรแกน หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ และหลักสูตรบูรณาการ เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากแนวความคิดในการออกแบบของแต่ละหลักสูตรต่างกัน เท่าที่ได้มีการรวบรวมกันไว้ ปรากฏว่าแนวคิดที่นักศึกษได้เสนอไว้มีอยู่ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดที่ยึดวิชาหรือสาขาวิชาเป็นหลัก (Designs Focused on Disciplines and Subjects) ผู้ที่ยึดถือแนวความคิดนี้มีความเห็นว่า สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียน คือ ความรู้ที่มีอยู่ในวิชาต่าง ๆ ดังนั้นรูปแบบของหลักสูตรจะต้องสะท้อนให้เห็นเนื้อหาวิชาที่ถูกจัดไว้เป็นระเบียบในกรอบของแต่ละวิชา โดยเรียงลำดับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น เรียงลำดับตามความยากง่าย หรือตามขั้นของพัฒนาการและความเจริญเติบโต วิธีการตามแนวความคิดนี้ทำให้เกิดหลักสูตรแบบที่เราเรียกว่า หลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum) ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไข ทำให้เกิดหลักสูตรอีกหลายรูปแบบ

แต่ที่ยังคงใช้อยู่ คือ หลักสูตรสัมพันธ์วิชา (The Correlated Curriculum) และหลักสูตรกว้าง (The Broad-Field Curriculum)

2. แนวความคิดที่ยึดกิจกรรมและปัญหาของสังคมเป็นหลัก (Designs Focused on Social Activities and Problems) แนวความคิดนี้แตกต่างกับอันแรกตรงที่ไม่ได้มุ่งที่ความรู้ แต่มุ่งที่สังคม เป็นความพยายามที่จะปลีกตัวออกจากการเป็นหลักสูตรรายวิชา ทั้งนี้เพื่อให้หลุดพ้นจากปัญหาที่หลักสูตรรายวิชาที่ประสบอยู่ จุดสำคัญที่แนวความคิดนี้เน้น คือ หน้าที่ของบุคคลในสังคม ปัญหาของสังคมและการเสริมสร้างสังคม แนวความคิดนี้มีผลทำให้เกิดหลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรแกน (The Core Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียน เพราะถือว่าปัญหาสังคมเป็นปัญหาร่วมของทุกคน

3. แนวความคิดที่ยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก (Designs Focused on Individual Needs and Interests) ตามแนวความคิดนี้ความสนใจของผู้เรียนในปัจจุบันมีความสำคัญกว่าสิ่งใด เป็นการยึดตัวผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ที่จะบรรจุในหลักสูตรจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน และปัญหาที่ผู้เรียนสนใจและต้องการแก้ไข หลักสูตรจะไม่กำหนดอะไรไว้แน่นอน เป็นเรื่องที่ผู้เรียนและผู้สอนจะตกลงกัน หลักสูตรนี้มีชื่อว่าหลักสูตรประสบการณ์ (The Experience Curriculum) หรือหลักสูตรที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (The Child - centered Curriculum)

4. แนวความคิดที่ยึดความสามารถเฉพาะของผู้เรียนเป็นหลัก (Designs Focused on Specific Competencies) ตามแนวความคิดนี้ การออกแบบหลักสูตรจะมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงกระทำขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพวกทักษะในด้านต่าง ๆ จัดเรียงลำดับกันไป โดยแบ่งตามกลุ่มวิชาหรือหมวดวิชาตามแต่ละระดับ ตามแนวความคิดนี้จะได้หลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (The Competency-based Curriculum)

5. แนวความคิดที่ยึดทักษะในกระบวนการเรียนรู้เป็นหลัก (Designs Focused on Process Skills) การออกแบบหลักสูตรตามแนวความคิดนี้ มุ่งในเรื่องของวิธีการมากกว่าเนื้อหาวิชา โดยถือว่าความรู้เป็นเพียงพาหนะที่นำไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนการสอน ไม่ใช่จุดหมายปลายทาง หลักสูตรที่เกิดจากแนวความคิดแบบนี้เรียกว่า หลักสูตรที่มุ่งกระบวนการ (The Process Approach Curriculum)

6. แนวความคิดที่ยึดหลักการผสมผสานทั้งในด้านกระบวนการและความรู้ (Designs Focused on Intergration of Knowledge and Process) ตามแนวความคิดนี้ การออกแบบตั้งอยู่บนพื้นฐานของจิตวิทยาเกสตาลท์ ซึ่งต้องการเห็นภาพรวมของเนื้อหาวิชาและกระบวนการในการเรียนการสอน ทำให้มองไม่เห็นว่ามีกระบวนวิชาออกจากกัน หลักสูตรตาม

แนวความคิดนี้เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum) ตัวอย่างของหลักสูตรแบบนี้ ได้แก่ หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (The Social Process and Life Function Curriculum)

ประเภทของหลักสูตร มีดังต่อไปนี้

หลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม ไม่เฉพาะแต่ในยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ประเทศในเอเชีย รวมทั้งประเทศไทยก็ได้ใช้หลักสูตรแบบนี้มาแต่ต้น การที่เรียกว่าหลักสูตรรายวิชา ก็เนื่องจากโครงสร้างของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร จะถูกแยกออกจากกันเป็นรายวิชา โดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกัน ไม่ว่าด้านเนื้อหาหรือการสอน สำหรับเนื้อหาที่คัดมาถือว่าเป็นเนื้อหาที่สำคัญและจำเป็นต่อการเรียนรู้ หลักสูตรของไทยเราก็ยังเป็นหลักสูตรรายวิชา ได้แก่ หลักสูตรมัธยมและอุดมศึกษา แต่มีการปรับปรุงโครงสร้าง โดยนำเอาระบบหน่วยกิตมาใช้

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรรายวิชา มีดังนี้

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน โดยใช้วิชาต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ ดังนั้นโครงสร้างของหลักสูตรจึงประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ หลายวิชา ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรคิดว่าจะสามารถส่งเสริมพัฒนาการตามที่ได้ตั้งจุดหมายไว้
2. จุดประสงค์ของหลักสูตร อาจมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมหรือไม่ก็ได้ และโดยทั่วไปหลักสูตรนี้ไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่สังคมเท่าใดนัก
3. จุดประสงค์ของแต่ละวิชาในหลักสูตร เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในวิชานั้น ๆ เป็นสำคัญ
4. โครงสร้างของเนื้อหาวิชา ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาของแต่ละวิชาที่มีความเป็นเอกเทศไม่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่น และจะถูกจัดไว้อย่างมีระบบ เป็นขั้นเป็นตอน เพื่อสะดวกแก่การเรียนการสอน
5. กิจกรรมการเรียนการสอน เน้นเรื่องการถ่ายทอดความรู้ ด้วยการมุ่งให้ผู้เรียนจำเนื้อหาวิชา การส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ ถือว่าเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร หรือไม่ก็เป็นผลพวงจากการเรียนรู้เนื้อหาวิชา
6. การประเมินผลการเรียนรู้ มุ่งในเรื่องความรู้และทักษะในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมา

หลักสูตรสัมพันธ์วิชา (The Correlated Curriculum)

เป็นหลักสูตรรายวิชาที่ได้รับการปรับปรุง เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แรกทีเดียว การแก้ไขข้อบกพร่องทำโดยการนำเอาเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มาใช้ เช่น ให้ผู้เรียนร่วมในการวางแผนการเรียน และให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากการท่องจำ เพื่อให้เรียนรู้เนื้อหาวิชาที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรที่เน้นเรื่องผู้สอนเป็นผู้สั่งการหรือเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนการสอน แต่การปรับปรุงด้านเทคนิคการสอนไม่ได้ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องที่ว่า หลักสูตรรายวิชามีขอบเขตแคบเฉพาะรายวิชา และยังมีลักษณะแบ่งแยกเป็นส่วนย่อย ๆ อีกด้วย

ในระยะต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขอีกโดยจัดให้มีการเชื่อมโยงระหว่างวิชาต่าง ๆ ทำให้เกิดหลักสูตรสัมพันธ์วิชาขึ้น วิธีการเชื่อมโยงก็ทำทั้งในระดับความคิดและระดับโครงสร้าง ดังได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตามหลักสูตรสัมพันธ์วิชา ก็คือ หลักสูตรรายวิชาอีกรูปแบบหนึ่งนั่นเอง แต่เป็นหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาวิชาของวิชาต่าง ๆ ที่สอดคล้องหรือส่งเสริมซึ่งกันและกัน มาเชื่อมโยงกันเข้าแล้วจัดสอนเนื้อหาเหล่านั้นในคราวเดียวกัน วิธีการนี้อาศัยความคิดของแอร์บาร์คที่ว่า การที่จะเรียนรู้สิ่งใดได้ดี ผู้เรียนจะต้องมีความสนใจ เข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียน และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เรียนและสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการนำเอาเนื้อหาของวิชาหนึ่งมาเชื่อมโยงกับอีกวิชาหนึ่งในการเรียนการสอน ย่อมเป็นการส่งเสริมหลักความคิดดังกล่าวข้างต้น ตัวอย่างเช่น การนำเอาเนื้อหาของวิชาภูมิศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของชาติไทย เขมร ลาว และเวียดนาม หรือนำเอาหลักเกณฑ์ของวิชาคณิตศาสตร์มาเชื่อมโยงเป็นเครื่องมือในการสอนวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

หลักสูตรกว้าง (The Broad - Field Curriculum)

เป็นหลักสูตรอีกแบบหนึ่งที่พยายามแก้ไขจุดอ่อนของหลักสูตรรายวิชา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนให้เป็นที่น่าสนใจและเร้าใจ ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมได้เป็นอย่างดี รวมทั้งให้มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ทุกด้าน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พยายามที่จะหนีจากหลักสูตรที่ยึดวิชาเป็นพื้นฐาน มีครูหรือผู้สอนเป็นผู้สั่งการแต่ผู้เดียว วิชาต่าง ๆ ก็แยกจากกันเป็นเอกเทศ จนทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาเหล่านั้น ผลก็คือ ผู้เรียนไม่สามารถนำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

หลักสูตรแกน (The Core Curriculum)

หลักสูตรนี้ถือกำเนิดขึ้นที่สหรัฐอเมริกาเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1900 ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ความพยายามที่จะปลุกตัวออกจากการเรียนที่ต้องแบ่งแยกวิชาออกเป็นรายวิชาย่อย ๆ หรือנד่งาย ๆ ก็คือ ความพยายามที่จะให้หลุดพ้นจากการเป็นหลักสูตรรายวิชาประการหนึ่ง และความพยายามที่จะดึงเอาความต้องการและปัญหาของสังคมมาเป็นศูนย์กลางของหลักสูตรอีกประการหนึ่ง

แรกทีเดียวได้มีการนำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มารวมกันเข้าเป็นวิชากว้าง ๆ เรียกว่า หมวดวิชา ทำให้เกิดหลักสูตรแบบกว้างขึ้น แต่หลักสูตรนี้มิได้มีส่วนสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของสังคมมากนัก ดังนั้นจึงมีผู้คิดหลักสูตรแกนขึ้นเพื่อสนองจุดหมายที่ต้องการ

หลักสูตรประสบการณ์ (The Experience Curriculum)

หลักสูตรนี้เกิดขึ้นเมื่อแก้ปัญหาที่ว่า หลักสูตรเดิมที่ใช้อยู่ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรรายวิชาหรือหลักสูตรกว้าง ส่วนไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนเท่าที่ควร พื้นฐานความคิดของหลักสูตรนี้มีมาตั้งแต่สมัยรุชโซ (Rousseau) และเพลโต (Plato) แต่ได้นำมาปฏิบัติจริงเมื่อต้นศตวรรษที่ 20 นี้เอง นับเป็นก้าวแรกที่ยึดเด็กหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

แรกทีเดียวหลักสูตรนี้มีชื่อว่า หลักสูตรกิจกรรม (The Activity Curriculum) ที่เปลี่ยนชื่อไปก็เนื่องจากการแปลเจตนารมณ์ของหลักสูตรผิดไปจากเดิม กล่าวคือ มีบุคคลบางกลุ่มคิดว่าถ้าให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองแล้ว ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมอะไร ผู้เรียนก็จะเรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์ เข้าทำนองว่าขอให้ทำกิจกรรมก็เป็นที่ใช้ได้ (Activity for activity sake) ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการคิดกันว่าควรเปลี่ยนชื่อเสียใหม่ ประกอบกับในระยนั้นทฤษฎีประสบการณ์ของ จอนห์ ดิวอี้ กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย หลักสูตรกิจกรรมจึงถูกเปลี่ยนชื่อเป็นหลักสูตรประสบการณ์ ต่อมาภายหลังเมื่อ วิลเลียม คิลแพทริก (William Kilpatrick) ได้นำเอาความคิดเรื่องการจัดประสบการณ์ในรูปการสอนแบบโครงการเข้ามา หลักสูตรนี้ก็ได้อีกชื่อเพิ่มขึ้นอีกชื่อหนึ่งว่า หลักสูตรโครงการ (The Project Curriculum)

หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (The Competency - Based Curriculum)

หลักสูตรนี้จัดทำขึ้นเพื่อความแน่ใจว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับหนึ่ง ๆ นั้น จะมีทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ ตามที่ต้องการ เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเรื่องความรู้หรือเนื้อหาวิชา

ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา แต่จะมุ่งในด้านทักษะ ความสามารถ เจตคติและค่านิยม อันจะมีประโยชน์ต่อชีวิตปัจจุบันและอนาคตของผู้เรียน ในอนาคตถึงแม้ว่าความรู้จะเปลี่ยนแปลง พัฒนาไป แต่ผู้เรียนซึ่งเติบโตออกไปในสังคมก็ยังคงสามารถปรับตัวทันความต้องการของสังคม ได้

หลักสูตรนี้มีโครงสร้างซึ่งแสดงให้เห็นถึงเกณฑ์ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีในแต่ละระดับการศึกษาและในแต่ละชั้นเรียน ทักษะและความสามารถในการแต่ละชั้นเรียนจะถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะและความสามารถที่ได้รับการฝึกฝนอบรมเบื้องต้นเป็นฐานสำหรับการเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในการอันดับต่อไป

หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถมีส่วนดีที่ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอนและการวัดผล และช่วยแก้ปัญหาเรื่องความไม่เสมอภาคในการศึกษา อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ของที่ตั้งของโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในชนบทและในท้องถิ่นห่างไกล ย่อมเสียเปรียบโรงเรียนในเมืองเป็นธรรมดา การจัดครูผู้สอนที่มีคุณภาพตลอดจนสื่อการเรียนการสอน ไม่ใช่จะประกันในเรื่องความเสมอภาคได้เสมอไป แต่สิ่งที่จะพอจะประกันได้ก็คือ การสร้างทักษะและความสามารถนั้นฐานอย่างต่ำตามเกณฑ์ที่เราคิดว่าผู้เรียนควรมีผลสัมฤทธิ์ หลังจากที่ได้ผ่านการเรียนการสอนแต่ละชั้นหรือแต่ละระดับการศึกษาไปแล้ว

หลักสูตรกระบวนการ (The Process Approach Curriculum)

ลักษณะของหลักสูตรกระบวนการนี้เน้นวิธีการมากกว่ารูปแบบ กล่าวคือ หลักสูตรอาจเป็นแบบรายวิชาหรือแบบที่ยึดปัญหาสังคมก็ได้ แต่วิธีการในการให้ได้เนื้อหาหรือวิธีการเรียนการสอนจะเน้นกระบวนการ เช่น การแก้ปัญหา การค้นคว้า ฯลฯ ตัวอย่างของหลักสูตรแบบนี้ ได้แก่ หลักสูตรวิทยาศาสตร์ที่ใช้การสังเกตพิจารณา การจำแนก และการทดลองเป็นหลักในการศึกษาหาความรู้ ซึ่งสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ ไม่ใช่เนื้อหาวิชา แต่เป็นวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ วิธีการสังเกตพิจารณา วิธีการจำแนก วิธีการทดลอง ฯลฯ เนื้อหาวิชาเป็นเพียงเครื่องมือที่นำมาประกอบในวิธีการ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในวิธีการเหล่านั้น

นอกจากหลักสูตรวิทยาศาสตร์แล้ว หลักสูตรสังคมศึกษาบางหลักสูตรก็เน้นในเรื่องกระบวนการเช่นเดียวกัน ได้แก่ กระบวนการในการพัฒนาค่านิยม เช่น กระบวนการในการวิเคราะห์ค่านิยม การรับเอาค่านิยมที่ดีงาม และการนำเอาค่านิยมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

หลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรกว้าง โดยนำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมกัน ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาหมดไป การผสมผสานเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ เข้าเป็นเนื้อเดียวกันนี้ ทำได้หลายวิธี อย่างไรก็ตามการที่มีการจัดทำหลักสูตรบูรณาการขึ้น ไม่ใช่เพียงเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรรายวิชานั้น ยังมีเหตุผลและความคิดพื้นฐานซึ่งสนับสนุนอยู่ด้วย

การผสมผสานวิชาเพื่อให้ได้หลักสูตรบูรณาการ ทำได้หลายวิธีและหลายรูปแบบ ดังนั้นการตีความหมายของหลักสูตรจึงทำได้ยาก อย่างไรก็ตามสิ่งที่เห็นเด่นชัดประการหนึ่ง ก็คือหลักสูตรนี้ก้าวข้ามขึ้นจากวิธีการที่รวมวิชาเข้าด้วยกันแบบธรรมดา ๆ ที่ยังทิ้งร่องรอยของวิชาเดิมไว้ แต่เป็นการหลอมรวมในลักษณะที่เอกลักษณ์ของวิชาเดิมไม่คงเหลืออยู่เลย ดังนั้นความรู้หรือทักษะที่ผู้เรียนได้รับจึงเกิดจากการเรียนรู้จากหลายวิชาในขณะเดียวกัน

หลักสูตรบูรณาการที่มีใช้อยู่ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย มีทั้งที่เป็นหลักสูตรบูรณาการเต็มรูปและไม่เต็มรูป มีหลายประเทศที่เห็นว่าวิชาประเภททักษะ เช่น คณิตศาสตร์ และภาษา ถ้าจะจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลดี ควรจัดหลักสูตรเป็นแบบรายวิชาหรือหลักสูตรกว้าง

นอกจากนี้ ชำรง บัวศรี ยังได้ยกตัวอย่างหลักสูตรบูรณาการเพื่อให้สามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น โดยได้นำเอาหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (The Social Process and Life Function Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรบูรณาการแบบหนึ่งมาเสนอ ดังนี้

หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

หลักสูตรนี้ยึดเอาการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมเป็นหลัก ผู้เรียนสามารถนำเอาสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและช่วยให้สิ่งที่เรียนมีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนมีความสนุกสนานในการเรียน แต่หลักสูตรแบบนี้ก็มีจุดอ่อนตรงที่อาจไม่ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน และปัญหาที่เลือกมาเรียนอาจไม่ตรงจุดที่ควรเป็นก็ได้ (ชำรง บัวศรี 2532 : 157 - 183)

การประเมินหลักสูตร

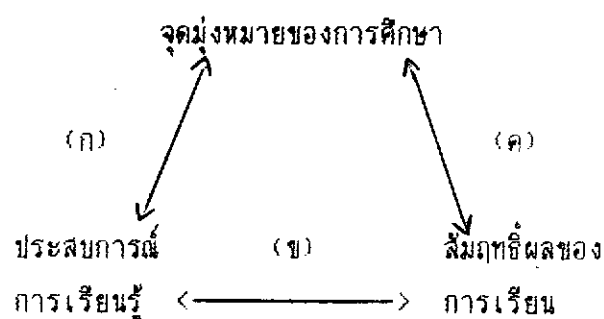
สำหรับด้านการประเมินหลักสูตรนั้น สจัด อุทรานันท์ (2530 : 147 - 148) ได้รวบรวมรูปแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. รูปแบบการประเมินผลโดยยึดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behaviour Objective Model) รูปแบบการประเมินผลโดยยึดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นผลงานริเริ่มของ ราฟ ดับบลิว ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ซึ่งไทเลอร์ได้ให้คำนิยามของการศึกษาว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นการวัดในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป จะประเมินจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั่นเอง

รูปแบบการประเมินผลของไทเลอร์ เป็นรูปแบบที่เน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่ได้ จากหลักสูตร ในทัศนะของไทเลอร์นั้นถือว่ากระบวนการทางการศึกษามีจุดเน้นอยู่ 3 ส่วน คือ

- จุดมุ่งหมายของการศึกษา
- ประสิทธิภาพการเรียนรู้
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมักจะเรียกกันว่า "Tyler Loop"

ซึ่งจะเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิการประเมินผลในทัศนะของไทเลอร์

จากแผนภูมิการประเมินผลในทัศนะของไทเลอร์ ก็คือ การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาซึ่งแทนด้วยสัญลักษณ์ <-----> นั่นเอง อย่างไรก็ตามรูปแบบการประเมินผลของในลักษณะของไทเลอร์ อาจจะประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายกับประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่บรรจุไว้ในหลักสูตร และการประเมินเปรียบเทียบการเรียนรู้ที่ได้ปฏิบัติจริงกับผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติด้วยก็ได้

จากจุดเน้นของการประเมินสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน จึงถือว่าเป็นรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรไทเลอร์ เป็นการมุ่งเน้นผลผลิต (product) โดยตรงด้วยเหตุนี้รูปแบบการประเมินผลของไทเลอร์จึงมีข้อจำกัดอยู่ที่รูปแบบนี้ ซึ่งเหมาะสำหรับการ

ประเมินหลักสูตรที่ได้มีการวางแผนเป็นการล่วงหน้าเรียบร้อยแล้วเท่านั้น หากเป็นการประเมินหลักสูตรในลักษณะไม่ได้มีการเตรียมการไว้ก่อนล่วงหน้า จะกระทำได้ยากมาก

2. รูปแบบการประเมินผลโดยไม่ยึดเป้าหมาย (Goal - Free Evaluation Model) รูปแบบการประเมินผลแบบนี้ ไมเคิล สไครเวน (Michael Scriven) เป็นผู้คิดค้น การประเมินโดยไม่ยึดเป้าหมาย โดยเขาคิดว่าผู้ประเมินไม่ควรจะลำเอียงหรือนำเอาข้อเขียนของผู้จัดทำโครงการมาเป็นตัวกำหนดความคิดในการประเมินผล ในทัศนะของสไครเวนนั้น เขาจะประเมินผลที่เกิดขึ้นจริง ๆ (actual effects) ซึ่งเขาเรียกรูปแบบการประเมินผลของเขาว่า เป็นรูปแบบการประเมินผลโดยไม่ยึดเป้าหมาย (Goal - Free Evaluation)

ผู้ทำการประเมินผลโดยรูปแบบนี้ จะมีความเป็นอิสระไม่มีการลำเอียง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมักเป็นข้อมูลในเชิงคุณภาพ ผู้ทำการประเมินมักจะเป็นอิสระในการเก็บข้อมูลทุกชนิดที่มีความเกี่ยวข้องที่ได้สังเกตเห็น เขาได้ยกตัวอย่างการประเมินโดยไม่ยึดเป้าหมายที่เห็นได้ง่าย ก็คือ

ในการทดลองการใช้ยาชนิดใดชนิดหนึ่ง ผู้ทำการประเมินผลจะต้องทำการเก็บข้อมูลทุกชนิดที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้ยาไปแล้ว การประเมินผลโดยไม่ยึดจุดประสงค์จะเป็นลักษณะของการประเมินสรุปในขั้นสุดท้าย (Summative evaluation) เป็นอย่างมาก (Saylor, Alexander and Levis. 1981 : 324 - 327)

3. รูปแบบการประเมินผลการตอบสนอง (Responsive Model) รูปแบบการประเมินแบบนี้ โรเบิร์ต อี สเตค (Robert E. Stake) เป็นผู้คิดค้นขึ้น

4. รูปแบบการประเมินผลในลักษณะของการตัดสินใจ (Decision Making Model) รูปแบบการประเมินแบบนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็นข้อ ๆ ได้ ดังนี้

4.1 รูปแบบการประเมินของคณะกรรมการสมาคม ฟาย เดลตา แคปปา (Phi Delta Committee's Model) เนื่องจากรูปแบบการประเมินผลโดยยึดวัตถุประสงค์ของไทเลอร์นั้น เน้นที่การประเมินผลผลิต (Summative evaluation) แต่ในทางปฏิบัติในปัจจุบันนี้มักนิยมการประเมินผลระหว่างการทำงาน (Formative evaluation) กันมากขึ้น ดังนั้นคณะกรรมการ Phi Delta Kappa ซึ่งมีสตันนิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) เป็นประธาน ได้พัฒนารูปแบบการประเมินผลโดยคำนึงถึงการประเมินผลระหว่างการทำงาน

ได้พัฒนารูปแบบการประเมินผลโดยคำนึงถึงการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานอยู่ด้วย ซึ่งเป็นการขยายแนวความคิดในการประเมินผลของ ครอนบาค (Cronbach) ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การประเมินผลในรูปแบบนี้ จะทำการประเมินผลจากข้อมูล 4 ส่วน คือ

1. ประเมินสภาพแวดล้อมซึ่งมีผลต่อการกำหนดจุดมุ่งหมาย เรียกว่า "Context Evaluation"
2. ประเมินทรัพยากรป้อนเข้า ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการทำงาน เรียกว่า "Input Evaluation"
3. ประเมินกระบวนการทำงาน ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เรียกว่า "Process Evaluation" และ
4. ประเมินผลผลิต ซึ่งเป็นข้อมูลที่บ่งบอกถึงผลที่ได้จากการทำงาน เรียกว่า "Product Evaluation" (Stufflebeam, 1971)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรในลักษณะนี้นิยมเรียกชื่อย่อกันว่า "CIPP Model"

4.2 รูปแบบการประเมินผลความต่าง (Discrepancy Evaluation Model)

รูปแบบการประเมินผลในข้อนี้ มัลคอม โพรวัส (Malcolm Provus) เป็นผู้พัฒนารูปแบบการประเมินผลเพื่อใช้ในโรงเรียนรัฐบาลในเมืองนิคสเบิร์ก ซึ่งเขาเรียกชื่อว่า "Discrepancy Evaluation" รูปแบบการประเมินผลของโพรวัส มีความใกล้เคียงสัมพันธ์กับ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีมอยู่เป็นอันมาก

ในทัศนะของโพรวัสนั้น ในการประเมินจะต้องดำเนินการ ดังนี้

- (1) นิยามหรือกำหนดมาตรฐานของโครงการ
- (2) พิจารณาว่ามีความแตกต่างอะไรบ้างระหว่างผลที่เกิดขึ้นจากโครงการและเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้
- (3) ให้ข้อมูลที่ได้จากความแตกต่างสำหรับการตัดสินใจในการเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติหรือเปลี่ยนเกณฑ์มาตรฐานของโครงการ

การดำเนินการประเมินผลตามรูปแบบการประเมินผลของโพรวัสจะเป็นดังนี้คือ

ก. ถ้าเป็นโครงการเดี่ยวจะทำการประเมินผล 4 ส่วน คือ

- (1) การออกแบบ (Design)
- (2) การกำหนดทรัพยากร (Installation)

(3) กระบวนการทำงาน (Process) และ

(4) ผลผลิต (Product)

แต่ถ้ามีหลายโครงการ ก็จะดำเนินการในส่วนที่ 5 ด้วย คือ

(5) การเปรียบเทียบกับโครงการอื่น (Program Comparison)

ข. ในแต่ละส่วนนั้นจะประเมินสาระ 3 ประเภท ที่จำเป็นต่อการประเมินผล คือ

(1) ทริพยากรป้อนเข้า (Input)

(2) กระบวนการทำงาน (Process) และ

(3) ผลผลิต (Output)

ค. ขั้นตอนการประเมินผลในแต่ละส่วนจะดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดมาตรฐาน (S)

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ (P)

ขั้นที่ 3 ทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน (C) และ

ขั้นที่ 4 ความแตกต่างที่ได้รับ (D)

ความแตกต่างนี้จะช่วยให้ผู้ประเมินทำการตัดสินใจจะดำเนินการอย่างไรต่อไป คือ เปลี่ยนแปลงเกณฑ์มาตรฐานหรือเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติ หรืออาจจะทำการยกเลิกโครงการก็ได้

4.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบภายในของโกรว์

(Intrinsic Analysis Model) รูปแบบการประเมินหลักสูตรโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบภายใน ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย ดอริส ที โกรว์ (Dorris T. Gow) เป็นรูปแบบการประเมินเพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตร มีกระบวนการดำเนิน 2 ขั้นตอน ดังนี้คือ

(1) วิเคราะห์หลักสูตร โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ โอกาสในการเรียนรู้ (Opportunity) สิ่งเร้า (Motivators) โครงสร้างของหลักสูตร (Structure) และสภาพการณ์เรียนการสอน (Instructional Events)

(2) ทำการตัดสินคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ทฤษฎีทางการศึกษาและทฤษฎีทางจิตวิทยาเป็นหลัก เมื่อได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์คุณลักษณะต่าง ๆ ในองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนมาบ้างแล้ว ก็จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาและทางจิตวิทยาว่า มีความเหมาะสมหรือไม่มากนักเพียงใด (Gow, 1977)

การประเมินรูปแบบของโกรว์เป็นการประเมินผลภายหลังการนำหลักสูตรไปใช้แล้ว เพื่อตัดสินคุณภาพว่าหลักสูตรนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร จึงถือว่าเป็นการประเมินเอกสารหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้

จุดเด่นของรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรแบบนี้ ก็คือ เป็นการตัดสินคุณภาพหลักสูตรโดยการใช้ทฤษฎีทางการศึกษาและทางจิตวิทยาเป็นหลัก ไม่ใช้ความคิดเห็นของผู้วิเคราะห์เป็นหลักสำคัญ จึงแตกต่างจากการประเมินรูปแบบอื่น และมีความสมเหตุสมผลเป็นอย่างมาก

การประเมินของโกว์นี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับการวิเคราะห์ในขั้นที่ 2 และที่ 3 ของ CIPP Model นั้นเอง

ส่วน มะลีนัต ธีธยานันท์ (2529 : 1 - 4) ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรไว้ว่า ด้านการประเมินผลก็คล้ายแนวคิดด้านอื่นของหลักสูตร นักการศึกษาและนักวัดผลค่ายต่าง ๆ ก็มีความคิดเห็นแตกต่างกัน พวกเทคโนโลยีทางการศึกษามุ่งสำรวจผลของการเรียนการสอนจากหลักฐานต่าง ๆ จากกระบวนการเรียนการสอนว่า สัมฤทธิ์ผลมีประสิทธิภาพเช่นไร โดยการสำรวจว่าผลนั้นเป็นไปตามจุดประสงค์เฉพาะที่วางไว้หรือไม่ พวกปฏิรูปสังคมและมนุษยนิยมมักจะมุ่งประเมินผลหลักสูตรเอากิจกรรมการเรียนรู้ หรือการปฏิบัติจริงของการเรียนการสอน และยอมรับข้อมูลที่บ่งชี้หรือเกี่ยวข้องกับความเป็นไปของการใช้หลักสูตรไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากการสังเกต ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นข้อมูลในลักษณะตัวเลข หรือการทดลองในลักษณะวิทยาศาสตร์ (เชิงปริมาณ) กลุ่มเหล่านี้มุ่งความยุติธรรมในการประเมินผลมากกว่าประสิทธิภาพของการวัดผล

การประเมินผลของค่ายการศึกษาหลัง (คือ กลุ่มปฏิรูปสังคมและกลุ่มมนุษยนิยม) มักอยู่ในลักษณะของการประเมินผลเชิงคุณภาพ (Qualitative Evaluation) มักจะประเมินสิ่งที่ไม่เหมาะที่จะประเมินแบบปริมาณ (Quantitative Evaluation) เพราะบางครั้งตัวเลขก็ไม่สามารถบอกถึงสาเหตุที่มาแห่งผลนั้น ๆ เช่น ปัญหาด้านการเมือง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ หรือปัญหาด้านการนำหลักสูตรไปใช้จริง ซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่ภายนอกกรอบของหลักสูตร คือ ไม่สามารถจะประเมินได้จากการดูจากตัวของหลักสูตร การใช้ระบบการประเมินผลลักษณะเชิงคุณภาพนี้ มักใช้ประเมินผลหลักสูตรระบบการศึกษาหรือแขนงการศึกษาวิชาประเภทสุนทรียศึกษา หรือแขนงวิชาที่ให้หลากหลายประสบการณ์แก่ผู้เรียน (Multicultural) เพราะพฤติกรรมของผู้เรียนจากการเรียนแขนงวิชาเหล่านี้หลากหลายยากแก่การวัดผลตรง ๆ ในเชิงปริมาณ (Quantitative Evaluation) ทาบา (Taba, 1962) สเต็ค (Stake, 1967, 1975) ไอส์เนอร์ (Eisner, 1979) เธเลน (Thelen, 1971) กูบาและลินคอล์น (Guba and Lincoln, 1981) และคลาร์กและซิมเมอร์แมน (Clark and Zimmerman, 1983) นั้น เน้นการ

ประเมินผลหลักสูตรจากการนิยามที่ตัวครู - นักเรียน - และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในแวดวงของการศึกษาร่วมกันไป และเน้นวิธีการประเมินผลแบบยึดหลักตามธรรมชาติ (naturalistic) เป็นสำคัญ (สังเกตการณ์เรียนการสอนจริง)

นวกเทคโนโลยีนิยมประเมินผลแบบ Formative Evaluation และ Summative Evaluation

Formative Evaluation คือ การประเมินหาประสิทธิภาพของระบบนั้น ๆ เช่น ระบบของสื่อการสอน การประเมินแบบนี้เป็นการประเมินผลเรื่อย ๆ ไป จะมี 3 ขั้นตอน คือ

1. หนึ่งต่อหนึ่ง (one - to - one) คือ การประเมินโดยทดสอบจากหน่วยเดียว เช่น จากผู้ทดสอบเพียงหนึ่งคน คือ ประเมินเฉพาะเป็นบุคคล
2. กลุ่มเล็ก (small - group) โดยทดสอบหาข้อมูลประเมินในกลุ่มเล็ก ๆ ไม่กี่คน เช่น 10 - 20 คน
3. กลุ่มใหญ่ (field Evaluation) ทดสอบเอาจากผู้เรียนประมาณ 30 คน ขึ้นไป คือ หาข้อมูลเอาจากสิ่งแวดล้อมที่ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด

การประเมินหาประสิทธิภาพของระบบ Formative Evaluation ในลักษณะนี้ จะให้ข้อมูลชี้บ่งว่า ระบบนั้นมีประสิทธิภาพดังที่ต้องการหรือไม่ จากนั้นอาจจะมีการประเมินโดยพิจารณาว่าระบบนั้น ๆ เหมาะสมที่จะใช้ในสิ่งแวดล้อมนั้นหรือไม่ ซึ่งการประเมินอย่างหลังนี้ คือ Summative Evaluation และการประเมินนี้จะระบุว่าการประเมินนั้น ๆ ควรใช้ต่อไปหรือไม่ รวมทั้งเป็นแนวทางการปรับปรุงหรือร่างระบบใหม่ที่ตีเหมาะสมมากขึ้นกว่าเดิม การประเมินผลแบบหลังนี้เป็นการประเมินผลโดยสรุป

กลุ่มปฏิรูปสังคมและมนุษยนิยมจะคำนึงถึงความหลากหลายของปัญหาต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบหลักสูตร ดังนั้นระบบการประเมินผลแบบนี้จึงระบุหลักเกณฑ์ที่หลากหลาย เช่น จะเห็นได้จากระบบของสแต็ค (The Contenance Model) หรือระบบของไอสเนอร์ (Educational Connoisseurship)

ระบบการประเมินผลของสแต็ค คำนึงถึงความหลากหลายของปัญหาที่ผู้ประเมินจะต้องรับรู้และคำนึงถึงเกณฑ์การประเมิน ซึ่งย่อมต้องสอดคล้องกับหลักการนี้ด้วย การเก็บข้อมูลก็ต่างไปจากระบบวิทยาศาสตร์ของนวกเทคโนโลยี เพราะคำนึงถึงหลายฝ่าย

ระบบของสแต็คยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้คนในแวดวงหลักสูตรมีส่วนในการประเมินผล คือ รับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ระบบนี้ประกอบด้วยสิ่งที่ควรคำนึง คือ

1. Antecedent (ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพต่าง ๆ ก่อนหน้าการเรียนการสอน)
2. Transaction (ข้อมูลที่ได้จากการเรียนการสอน)
3. Outcome (ผลของการเรียนการสอนจากหลักสูตรนั้น ๆ)

สแต็คเน้นขั้นตอนการประเมินเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. บรรยาย ถึง 3 แ่งที่ผู้ประเมินจะประเมิน คือ antecedent transaction และ outcome ว่า จุดประสงค์ของ 3 แ่งนี้ แต่เดิมเป็นเช่นไร แล้วจึงบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ การสังเกตการณ์ (ภาคทฤษฎี, ภาคปฏิบัติ)

2. การตัดสินใจ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

- 2.1 การตัดสินใจจากเกณฑ์มาตรฐาน
- 2.2 การตัดสินใจจริงที่ได้จากข้อมูลเหล่านี้

การประเมินผลของไอสเนอร์ เป็นการประเมินความ "เข้มข้น" ของหลักสูตร มากกว่าจะมุ่งวัดผลคะแนนเป็นตัวเลข ระบบนี้อาศัยการเข้าไปสังเกตการณ์และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน โดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล เช่น วีดีโอเทป เครื่องบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ การถ่ายรูป ใช้บันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และไอสเนอร์แนะนำให้วิเคราะห์ "งาน" ของนักเรียนประกอบการประเมินด้วย

ระบบไอสเนอร์เหมือนของสแต็ค ตรงที่คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและบุคคลที่อยู่โดยรอบของหลักสูตรด้วย

ระบบนี้อาศัยการสังเกตการณ์โดยเข้าไปดูความเป็นจริง มากกว่าจะวัดด้วยเกณฑ์ของการวัดผล

ระบบของไอสเนอร์จึงค่อนข้างกว้างและไม่มียุทธศาสตร์ขั้นตอนในการประเมินเป็นหลัก เป็นเกณฑ์ตายตัว

จากที่เสนอมาย่างต้นนี้ สรุปได้ว่า การจัดหลักสูตรนั้นมีแนวคิดอยู่หลายแนวคิด และแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นุทศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้แก่ หลักสูตรกระบวนการ (The Process Approach Curriculum) ส่วนในการพัฒนาหลักสูตรนั้น หลังจากที่มีการประกาศใช้หลักสูตรฉบับดังกล่าวแล้ว จะต้องมีการประเมินเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรบรรลุสู่จุดหมายที่ตั้งไว้

2. ปรัชญา จุฬฬาย ความมุ่งหวังของหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

นายพะยอม แก้วกำเนิด อธิการบดีวิชาการ ผู้มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ไว้ว่า

1. พัฒนาคณให้มีความรู้ ให้สามารถกระทำหรือพัฒนาคุณภาพชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และสังคมของตนเองและครอบครัว ชุมชน ชานบ้านเมือง

2. พัฒนาคณให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน ชาน บ้านเมือง ตามนโยบายและแผนพัฒนาของประเทศ

ปรัชญาการศึกษาทั้ง 2 ทฤษฎีนี้ ยังไม่มีข้อยุติว่า ปรัชญาไหนดีกว่ากัน ความจริงปรัชญาการศึกษา คือ การพัฒนาคณให้มีความรู้ สำหรับทฤษฎีที่ 1 การพัฒนาคณให้มีความรู้ มีความรู้ เมื่อคณมีความรู้ก็จะนำไปพัฒนาเศรษฐกิจสังคมต่อไปในฐานะที่เป็นมนุษย์ เน้นให้คณมีความรู้ ความคิด สามารถปฏิบัติงานได้ ส่วนทฤษฎีที่ 2 การศึกษาคณให้เป็นกำลังสำคัญของชานบ้านเมือง พยายามสอนเด็กให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ ประเทศ เช่น รัฐต้องการให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ก็ต้องพยายามสอนเด็กให้เน้นทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งเคยมีชาวต่างประเทศนำทฤษฎีที่ 2 นี้มาใช้แล้ว แต่มีปัญหาและได้กลับไปใช้ทฤษฎีที่ 1 อีก สำหรับกรมวิชาการได้ใช้ทฤษฎีทั้ง 2 มาดำเนินการปรับหลักสูตร โดยมีวิชาแกน วิชาบังคับ วิชาเลือก เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้ทำหลักสูตรเอง ซึ่งเดิมให้นักเรียนเรียนหมดทุกภูมิภาค แต่จะเปิดกว้างมากก็ไม่ได้ จึงได้จัดหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น มีวิชาบังคับ แกน บังคับเลือก เลือกเสรี เพื่อสร้างคณให้เป็นคณ (พะยอม แก้วกำเนิด. 2533 : 16-17)

จุฬฬายของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ดังกล่าวแล้วข้างต้นว่า จุฬฬายของการปรับปรุงหลักสูตรประการหนึ่ง คือ การลดและกระชับจุดประสงค์ของหลักสูตรให้ชัดเจนต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จุฬฬายหลักสูตรฉบับปรับปรุงจึงกำหนดไว้เพียง 8 ประการหลัก (เดิมระดับประถมศึกษามีจุดประสงค์ถึง 31 ประการหลัก) ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลายได้เพิ่มความรูทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูงอีก 1 ประการ เป็น 9 ประการ อย่างไรก็ตาม จุฬฬายของหลักสูตรทั้ง 3 ระดับ ยึดถือเรื่องการพัฒนาคณ (คือ พัฒนาคณเอง) พัฒนาเศรษฐกิจ (คือ พัฒนาอาชีพ) และพัฒนาสังคม (คือ พัฒนาคณท้องถิ่นชานบ้านเมือง) เป็นสำคัญ โดยแยกออกเป็น 8 ประการหลัก ดังนี้

- การพัฒนาตน
1. มีความรู้พื้นฐาน
 2. มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์
 3. รู้จักแก้ปัญหา
 4. รู้จักพัฒนา
 5. มีคุณธรรม เน้นเพื่อส่วนรวม
 6. มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

มัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มอีก 1 ข้อ เรื่องการมีความรอบรู้ทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

การพัฒนาอาชีพ 7. มีทักษะและเจตคติต่องานอาชีพ

การพัฒนาสังคม 8. ปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมืองดีของครอบครัว ท้องถิ่น ชุมชนบ้านเมือง

จุดหมายของหลักสูตรทั้ง 8 ประการนี้ สอดคล้องต่อเนื่องกันทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา จัดกระบวนการเรียนการสอนให้ต่อเนื่อง สอดคล้องพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพ คุณความสามารถที่ชัดเจน และบังเกิดผลสมจุดหมายที่ตั้งไว้อย่างแท้จริง เพียงแต่ในระดับที่สูงขึ้นก็มีรายละเอียดเพิ่มคุณความสามารถคุณภาพที่สูงขึ้นและมากขึ้นตามลำดับ (พจนอม แก้วกำแหง, 2533 : 8 - 9)

ความมุ่งหวังของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

1. ให้หลักสูตรเป็นตัวนำในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มุ่งเน้นให้นักเรียน รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนางานและมีค่านิยมที่ดี
2. ให้หลักสูตรส่งเสริมการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น
3. ให้หลักสูตรส่งเสริมผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ ให้สามารถจัดการศึกษาสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และท้องถิ่น และส่งเสริมความถนัดความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ถึงขีดสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่

จุดสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตร

1. ลดและกระชับจุดประสงค์ของหลักสูตรให้ชัดเจนต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ปรับเนื้อหาสาระของวิชาการต่าง ๆ ไม่ให้มีมากเกินไปจนความจำเริญและซ้ำซ้อนกัน
3. การเขียนคำอธิบายกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลักสูตรประถมศึกษา และคำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมัธยมศึกษา มีสาระสำคัญ 3 ตอน คือ แนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ และวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวัง
4. ปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตร ลดวิชาและเนื้อหาสาระในส่วนที่เป็นบังคับแก่นที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนเหมือนกันทั่วประเทศลง ให้มีวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรีมากขึ้น
5. เกิดโอกาสและส่งเสริมให้ท้องถิ่น คือ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขต-การศึกษา กรมต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ ตามโครงสร้างวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรีได้ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อชีวิตจริง สภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น และส่งเสริมความถนัดความสามารถ ความต้องการของนักเรียน รวมทั้งความเป็นเลิศทางวิชาการและงานอาชีพ (พะยอม แก้วกำเนิด. 2533 : 8 - 9)

นอกจากนี้แล้ว โกวิท ประวาลพณธ์ ก็ได้กล่าวถึงการปรับหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรที่ปรับปรุงแล้ว เน้นแนวดำเนินการ 3 อย่าง คือ

- ท้องถิ่นมีโอกาสปรับการเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการ
- ครูให้นักเรียนลงมือปฏิบัติตามความสนใจ
- ฝึกให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการ (โกวิท ประวาลพณธ์. 2533 : 2)

จุดหมายหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงาน ตนเอง และสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญและทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ
2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และเลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่าง ๆ
4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติ ที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
6. มีทัศนคติที่ดีต่อสังคมทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน และมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง
7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
8. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน

โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อภาค								
	ม.1			ม.2			ม.3		
	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก
	แกน	เลือก	เสรี	แกน	เลือก	เสรี	แกน	เลือก	เสรี
1. ภาษา									
1.1 ภาษาไทย	4	-	]	4	-	]	4	-	]
1.2 ภาษาต่างประเทศ	-	-		-	-		-	-	
2. วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์									
2.1 วิทยาศาสตร์	3	-	]	3	-	]	3	-	]
2.2 คณิตศาสตร์	3	-		3	-		-	-	
3. สังคมศึกษา	2	2	]	2	2	]	2	2	]
4. พัฒนาศิลกภาพ									
4.1 พลานามัย	1	2	]	1	2	]	1	2	]
4.2 ศิลปศึกษา	1	-		1	-		1	-	
5. การงานและอาชีพ									
5.1 การงาน	-	2	]	-	2	]	-	2	]
5.2 อาชีพ	-	-		-	-		-	-	
รวม	14	6	10	14	6	10	11	6	13
	30			30			30		

(ยังมีต่อ)

โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ต่อ)

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อภาค		
	ม.1	ม.2	ม.3
กิจกรรม			
1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจ- กรรมในสถานศึกษา สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ			
1.1 กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือยุวกาชาดหรือผู้บำเพ็ญ- ประโยชน์	1	1	1
1.2 กิจกรรมอื่น ๆ	1	1	1
2. กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรม แก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนา การเรียนรู้	1	1	1
3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน	2	2	2
ร ว ม กั ้ง ห ม ด	35	35	35

3. ความหมายของศิลปะและศิลปศึกษา

ความหมายของศิลปะ

พจนานุกรมของอ็อกซฟอร์ดได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่า "ศิลปะ" ไว้ว่า ศิลปะ เป็นผลงานของมนุษย์ ความชำนาญของมนุษย์ (ตรงข้ามกับงานที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ) การสร้างสรรค์หรือการแสดงออกของสิ่งที่สวยงาม (HORNBY. 1963 : 47)

กิริติ บุญเจือ (2522 : 5) ได้สรุปความเห็นรวม ๆ เกี่ยวกับศิลปะไว้ว่า งานศิลปะต้องเป็นงานสร้างสรรค์ ไม่ใช่มีมาเองหรือเป็นไปเอง สิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติมีอยู่มากมายทั้งงดงามแปลกหูแปลกตาและน่าทึ่ง ถ้าถือว่ามีผู้สร้างสรรค์สิ่งเหล่านั้นขึ้นมาได้ก็นับว่าเป็นศิลปกรรม นอกจากนั้นการสร้างสรรค์ศิลปกรรมจะต้องแสดงอะไรบางอย่างของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่าศิลปินผู้นั้นจะต้องการสื่อสารถึงผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม

ศิลป์ นิระศรี (2527 : 25) ให้ความหมายไว้ว่า ศิลปะ หมายความว่า งานอันเป็นความภาคภูมิใจของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือและด้วยความคิด เช่น ตัดเลื้อยสร้างเครื่องเรือน ปลูกต้นไม้ เป็นต้น อย่างนี้เป็นศิลปะ มีความหมายอย่างกว้าง เมื่อกล่าวถึงวิจิตรศิลป์ (fine arts) หมายความว่า งานอันเป็นความภาคภูมิใจของมนุษย์ นอกจากต้องใช้ความพยายามด้วยมือและความคิดแล้ว ยังต้องมีการพวยพุ่งแห่งพุทธิปัญญาและจิตออกมาด้วย (intellectual and spiritual emanation) ถ้ากล่าวเป็นภาษาลามัญ คือต้องมีใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ เพื่อให้เกิดปัญญาความคิดและความรู้สึกทางใจให้พวยพุ่งออกมาและแทรกซึมเข้าไปในสิ่งนั้น เรียกเป็นคำเฉพาะของศัพท์ศิลปะว่า emanation คือ การพวยพุ่งออกมา

น. ณ ปากน้ำ (2531 : 10) ให้ความหมายว่า ศิลปะจำเป็นจะต้องเกิดจากฝีมือหรือสมองกับความคิดของมนุษย์เท่านั้น

อารี สุทธิพันธุ์ (2532 : 31) ให้คำนิยามไว้ว่า ศิลปะ (art) หมายถึง ผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้นให้มีรูปทรงมีลักษณะเป็นต้นแบบ ด้วยความพยายาม ตั้งใจ อดทน เพื่อสนองความต้องการของตนและของสังคม โดยหวังว่าจะเป็นสื่อระหว่างกัน เท่า ๆ กับเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันด้วย

กิตติมา อมรทัต (2530 : 18) ได้แปลความหมายของศิลปะตามคำนิยามของ
เฮอร์เบิร์ต รีด (Herbert Read) ไว้ว่า ศิลปะซึ่งได้มีคำจำกัดความอย่างง่ายและเป็น
ธรรมดาที่สุด คือ พยายามที่จะสร้างสรรค์รูปลักษณ์ความพึงพอใจขึ้นมา และรูปลักษณ์นั้นก่อให้เกิด
เกิดอาหาร รู้สึกในความงาม อารมณ์ความรู้สึกนั้นจะเป็นที่พึงพอใจได้ก็ต่อเมื่อประสาทสัมผัส
ของเรารู้สึกชื่นชมในเอกภาพ หรือความประสมกลมกลืนกันในความสัมพันธ์อันมีระเบียบแบบแผน

ชลุต นิเมเสมอ (2531 : 17) ได้สรุปความหมายของศิลปะตามทัศนะของนักปรัชญา
ไว้หลายประการ ดังนี้

ศิลปะ คือ การเลียนแบบ	ทัศนะของเพลโต
ศิลปะ คือ การเป็นตัวแทน (ของชีวิต)	ทัศนะของอริสโตเติล
ศิลปะ คือ การแสดงออก	ทัศนะของอู๋ฮัน เหวรอง จอห์น คิวอี้ รูตอลฟ์ อาร์นไฮม์ เลโอ คอลสโตย โรเจอร์ ฟราย
ศิลปะไม่ใช่การเลียนแบบธรรมชาติ	ทัศนะของ เฮอร์เบิร์ต รีด
ธรรมชาติเลียนแบบศิลปะ	ทัศนะของฮอลคาร์ ไวส์ด
ศิลปะ คือ รูปทรง	ทัศนะของโรเจอร์ ฟราย
ศิลปะ คือ ประสบการณ์	ทัศนะของจอห์น คิวอี้
ศิลปะ คือ การเห็นแจ้ง	ทัศนะของเบเนดิกโต ไตรเซ อองรี แบร์กซอง จอชัว แครี

นอกจากนี้เขายังได้ให้ความหมายเฉพาะตนเกี่ยวกับศิลปะไว้ทั้งความหมายกว้างและ
ความแคบไว้ ดังนี้

ศิลปะในความหมายกว้าง

1. ศิลปะ คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่เองในธรรมชาติ
2. ศิลปะมีความหมายตรงข้ามกับศาสตร์

ศิลปะในความหมายที่แคบ

1. ศิลปะ หมายถึง วิชาศิลปะ
2. ศิลปะ หมายถึง ทัศนศิลป์
3. ศิลปะ หมายถึง คุณค่าทางศิลปะของผลงาน

จากคำนิยามดังกล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า ศิลปะ คือ ผลงานของมนุษย์ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยการสั่งสมประสบการณ์ การรับรู้ที่มีต่อรูป ความรู้สึก การจัดจำรูป ความคิดสร้างสรรค์และการหยั่งรู้เฉพาะตน ซึ่งมีความผันแปรและแตกต่างกันไป มีความงาม (Beauty) ความแปลกหูแปลกตา (picturesqueness) และความน่าทึ่ง (sublimity) และเจตนาบริสุทธิ์ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อผลงานศิลปะจะเป็นรากฐานประการหนึ่งที่ทำให้ศิลปะมีคุณค่าอย่างแท้จริง

ความหมายของศิลปศึกษา

ศิลปศึกษาเป็นคำที่ใช้เรียกกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางศิลปะให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ มีความชื่นชมในผลงานศิลปกรรม และมีความสำนึกในความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบศิลปะที่นำมาประยุกต์ใช้ โดยไม่มุ่งหวังจะให้นักเรียนเป็นศิลปินโดยตรง

นอกจากนี้คำว่า ศิลปศึกษา นี้ ยังเป็นคำที่ใช้เรียกกระบวนการจัดการเรียนการสอนศิลปะให้แก่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต้องการเป็นครูสอนศิลปะ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมถึงพัฒนาการของนักเรียน วิธีสอน การจัดหลักสูตร การจัดห้องเรียน การสร้างสื่อการสอน การรู้จักสังเกตเนื้อหาวิชาศิลปะนำมาปรับปรุงใช้สอนให้เหมาะกับระดับการศึกษา (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2532 : 201)

ศิลปศึกษามีโครงสร้างและเนื้อหา ว่าด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน ศิลปปฏิบัติ การเรียนการสอนศิลปวิจารณ์ การเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์ การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ คือ ศิลปศึกษาสอนให้ผู้เรียนสามารถไปสอนศิลปปฏิบัติ สามารถไปให้ประสบการณ์ด้านศิลปวิจารณ์ ประสบการณ์ด้านสุนทรีย และสามารถให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์แก่นักเรียนของตน (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, ม.ป.ป. : 60)

วิชาศิลปะในระยะแรกจัดเป็นวิชาเอกเทศ มุ่งเน้นการใช้ความรู้ความสามารถ ผึกการใช้ฝีมือแสดงออกในผลงานและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต่อมาได้นำมาจัดเป็นรายวิชาหนึ่งเช่นเดียวกับวิชาสามัญอื่น ๆ ที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนด้วย และได้้นำแนวคิดและวิธีการทางจิตวิทยามาประยุกต์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ทำให้วิชาศิลปะกลายเป็นวิชา "ศิลปศึกษา" โดยมีหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาด้านศิลปะกับเด็ก มุ่งเน้นการเสริมสร้างศิลปนิสัยให้กับผู้เรียน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้เรียน และ

มิได้มุ่งหวังจะให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนเป็นศิลปิน แต่เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ประสบการณ์ทางศิลปะ มีความคิดที่ดีต่อศิลปะ กิจกรรมทางศิลปะจึงเน้นหนักไปทางหวังผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมมากขึ้น (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2529 : 40)

อารี สุทธิพันธุ์ (2515 : 1 - 3) ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับความมุ่งหมายของศิลปศึกษาไว้ในหนังสือศิลปศึกษาว่า ในการสอนวิชาใดก็ตาม ถ้าเราแยกตัวเองออกจากวิชาที่สอนอยู่ชั่วคราว และคิดพิจารณาเกี่ยวกับวิชาที่กำลังสอนอยู่นั้นอย่างละเอียด จะพบว่ามีปัญหาหรือส่วนประกอบของวิชานั้นอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ นักเรียน เนื้อหาวิชา และครูผู้สอน (Student, Content, Teacher) ปัญหาทั้ง 3 ประการนี้ เกี่ยวโยงกับวิธีสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การจัดชั้น และการประเมินผลสิ่งที่สอนไปแล้วนั้นด้วย

การสอนวิชาต่าง ๆ ในหมวดศิลปศึกษาก็เช่นเดียวกัน นอกจากส่วนประกอบทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว ส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น วิธีสอนเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะโดยตรง อุปกรณ์การเรียนของนักเรียนและสภาพห้องเรียนก็มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวดวิชาศิลปศึกษานั้น สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ก็คือ การให้ลงมือฝึกฝนปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะโดยตรง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และการฝึกฝนปฏิบัตินี้เองจึงทำให้วิชาศิลปศึกษาต่างกับวิชาสามัญอื่น ๆ ทั่วไป

ก่อนที่จะพิจารณาเกี่ยวกับส่วนประกอบอันสำคัญในการสอน สมควรที่จะสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความคิดและความมุ่งหมายของศิลปศึกษาเสียก่อน ดังนี้

วิชาศิลปศึกษานั้น จริง ๆ แล้วก็คือการศึกษาที่เกี่ยวกับศิลปะนั่นเอง และความหมายของศิลปะนั้นกว้างขวางมาก

ชัยณรงค์ เจริญพาณิชย์กุล (2531 : 13) กล่าวถึงทิศทางของศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้ว่า จากสภาพการณ์ในอดีต อาจจะได้ครุคนหนึ่งคนใดก็ได้มาสอนวิชาศิลปะ ในสภาพการณ์ปัจจุบัน มีการบรรจุครูที่มีวุฒิทางศิลปะเข้าสอนโดยตรง และขณะนี้ก็เป็นเวลาอันสมควรแล้วที่จะเน้นการเตรียมนักวิชาการทางศิลปศึกษา เพื่อเป็นคลื่นลูกใหม่ให้แก่วงการศิลปศึกษาในอนาคต

นักวิชาการศิลปศึกษา (Art Educator) ก็เช่นเดียวกับศิลปิน (Artist) คือ ต้องมีแนวคิด มีแนวอุดมคติ และมีทฤษฎีเป็นฐานรองรับ จะแตกต่างกันเพียงแต่ศิลปินสร้างสรรค์

ผลงานหรือถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นลงบนวัสดุรองรับ เป็นต้นว่า ผ้าใบ กระดาษ ปูน หรือ หิน ส่วนนักวิชาการศิลปศึกษา จะมุ่งผลงานไปที่ตัวนักเรียน บุคลากรทางการศึกษา สถาบัน การศึกษาหรือหน่วยงานเป็นสำคัญ

นักวิชาการศิลปศึกษา (Art Educator) กับครูสอนศิลปะ (Art Teacher) บาง ครั้งก็แยกกันไม่ออก แต่พอมีข้อแตกต่างที่เห็นได้คือ ครูสอนศิลปะจะทำหน้าที่การสอนเป็นหลัก ในขณะที่นักวิชาการศิลปศึกษา อาจจะมีขอบข่ายภาระกว้างขวางไปถึงการวิเคราะห์วิจัยทาง การศึกษา การบริหารการเรียนการสอน การวางแผนโครงสร้าง หรือปรับปรุงหลักสูตร ดังนั้นความหมายของคำว่าศิลปศึกษาอาจจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

ศิลปศึกษา คือ การสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เกี่ยวกับศิลปะที่จัดขึ้นในโรงเรียน โดยทั่วไปความเชื่อในปัจจุบันสอนศิลปะเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับความเจริญเติบโตในเรื่องเหล่านี้ คือ

การรับรู้	(Perception Growth)
อารมณ์	(Emotional Growth)
สติปัญญา	(Intellectual Growth)
สุนทรียภาพ	(Aesthetic Growth)
กาย	(Physical Growth)
การสร้างสรรค์	(Creative Growth)

นอกจากนี้ในรายงานด้านศิลปะของนักวิชาการต่างประเทศ คือ ทายเลอร์ (Tyler. 2529 : 46 - 47) ก็ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาศิลปศึกษาว่า เป็นวิชาหนึ่งที่มีบทบาทอย่างมากในด้านความรู้สามัญ และสมควรที่จะได้รับการบรรจุไว้ในจุดประสงค์ของการ ศึกษา โดยในรายงานดังกล่าวได้เสนอแนะความสำคัญของวิชาศิลปศึกษาไว้ 5 ประการ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วิชาศิลปะช่วยขยายขอบเขตการรับรู้ของผู้เรียน ศิลปะช่วยให้คนเราสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น เพราะเป็นการมองด้วยสายตาของศิลปิน และการที่จะมีการรับรู้เช่นนั้น ไม่อาจจะได้มาโดยวิธีอื่น
2. ศิลปะสามารถทำให้ความคิดและความรู้สึกกระเจ้างอกมาได้โดยอาศัยสื่ออย่างอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำพูด จะเห็นได้ว่า มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่สามารถแสดงออกทางคำ

ศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการเขียนหรือการพูด ซึ่งในเรื่องนี้ถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของศิลปะที่มีต่อการศึกษา

3. ศิลปะช่วยทำให้คนมีความสมบูรณ์ขึ้น เนื่องจากงานศิลปะมีผลต่อการผ่อนคลายความเครียดต่าง ๆ ทางอารมณ์ โดยอาศัยการแสดงออกทางสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การผลิตงานศิลปะในสตูดิโอและในร้าน และการแสดงออกทางการเต้นรำและทางดนตรี ซึ่งการแสดงออกต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่า เป็นการให้แต่ละบุคคลแสดงออกอย่างอิสระ เป็นการผ่อนคลายความเครียดของคนเราได้ และที่สำคัญคือ เป็นการช่วยทำให้เยาวชนบางคนมีความเป็นคนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. ศิลปะช่วยพัฒนาความสนใจและค่านิยมต่าง ๆ ของเยาวชนได้ เป็นที่ยอมรับกันว่า ค่านิยมในเรื่องความดีความงามนั้นมีส่วนสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ทั้งในแง่ความสนใจในคุณภาพและการแสดงออก ซึ่งค่านิยมต่าง ๆ ที่มีคุณประโยชน์ต่อชีวิต ซึ่งเป็นค่านิยมประเภทเดียวกับค่านิยมสูงสุดที่ชีวิตพึงมี ดังนั้นการแสดงออกทางศิลปะในรูปต่าง ๆ ถือว่า เป็นพื้นฐานที่จะเอื้ออำนวยให้เยาวชนเกิดความสนใจในสิ่งเหล่านี้ และช่วยพัฒนาความเข้าใจในศิลปะและความปรารถนาที่จะให้เกิดค่านิยมที่ดีต่อศิลปะนั้น

5. วิชาศิลปะเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาความสามารถทางเทคนิคได้ นั่นคือ กระบวนการที่จะเกิดทักษะในการระบายสี การวาดภาพ หรือการเล่นดนตรี และศิลปะประเภทอื่น ๆ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีความหมายและมีความสำคัญต่อนักเรียนศิลปะทั้งสิ้น

ตัวอย่างแนวทางในการกำหนดหน้าที่ของวิชาศิลปะศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน ในระดับมัธยมศึกษา จะเห็นได้จากหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ของมลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้กำหนดวิธีการในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Indiana Department of Education, 1987 : 5)

- วิชาศิลปะศึกษาได้จัดแบ่งวิธีการต่าง ๆ สำหรับฝึกฝนให้นักเรียนสามารถอ่านภาษาทางสุนทรียศาสตร์ได้ ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการอ่านภาษาทางดนตรี ทักษะศิลป์ การละคร และการเต้นรำ

- วิชาศิลปะศึกษาช่วยให้นักเรียนได้พบวิถีทางที่จะเข้าถึงแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ

- วิชาศิลปะศึกษาได้จัดวิถีทางสำหรับนักเรียนที่จะได้ค้นพบความสมบูรณ์ของโลกที่เราอาศัยอยู่

- วิชาศิลปะศึกษาช่วยให้นักเรียนพึงพอใจกับความต้องการขั้นพื้นฐานของความเป็น

มนุษย์ ที่มากกว่าความต้องการเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ และความพึงพอใจนั้นคือ ความพึงพอใจที่จะฝึกฝนความปรารถนาที่จะประสบผลสำเร็จและการสร้างสรรค์งาน

นอกจากนี้ในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของวิชาทัศนศิลป์ ในมลรัฐอินเดียนา ก็ได้อาศัยหลักการศึกษาศิลปศึกษา 4 แขน (four disciplines of art education) ได้แก่ การเรียนประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปวิจารณ์ สุนทรียศาสตร์ และการปฏิบัติงานศิลปะ การสอนวิชาศิลปะก็ทำให้ความสนใจและกำหนดเนื้อหาในหลักการสอนศิลปะแต่ละแขนงดังกล่าว ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจะไม่แยกสอนแต่ละแขนง แต่จะสอนผสมผสานกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวิชาศิลปะ สำหรับในด้านการปฏิบัติงานทางศิลปะก็จะถูกจัดให้มีความสมดุลกันกับการวิจารณ์ศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และสุนทรียศาสตร์ การให้ประสบการณ์ทางศิลปะได้ให้ทั้งการฝึกทักษะและความคิดรวบยอดในแต่ละแขนงของศิลปะ ซึ่งจะมีความต่อเนื่องกันตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและพัฒนาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา (Indiana Department of Education, 1987 : 104)

สรุปได้ว่า ศิลปศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อผลิตนักวิชาการศิลปศึกษา (Art Educator) กับครูสอนศิลปะ (Art Teacher) มีโครงสร้างและเนื้อหาว่าด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปะปฏิบัติ การเรียนการสอนศิลปวิจารณ์ การเรียนการสอนสุนทรียศาสตร์ การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อให้ผู้ที่รับการศึกษาสามารถไปสอนศิลปะปฏิบัติ สามารถไปให้ประสบการณ์ด้านศิลปวิจารณ์ ประสบการณ์ด้านสุนทรีย์ และสามารถให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ และทำการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

สำหรับวิชาศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยนั้น เป็นวิชาที่จัดให้กับนักเรียนทุกคน โดยการให้ประสบการณ์ทางศิลปะขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้มีทักษะในการทำงานศิลปะขั้นพื้นฐานและมีความชื่นชมต่อศิลปะสาขาต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากวิธีการสอนของครู เช่น การให้นักเรียนรู้จักการฟังดนตรี รู้จักการสังเกตงานศิลปะ ได้ทดลองปฏิบัติงานศิลปะในแต่ละสาขา ซึ่งวิธีการสอนศิลปศึกษานี้จะสอนผสมผสานกันไประหว่างการทดลองปฏิบัติงานศิลปะแต่ละสาขา การวิจารณ์ศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และสุนทรียศาสตร์ ส่วนในด้านความยากง่ายของเนื้อหาวิชาที่จะคำนึงถึงพัฒนาการและความถนัดของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถทางศิลปะด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษและมีความสนใจที่จะศึกษาต่อ หรือเพื่อเป็นพื้นฐาน

ในการประกอบอาชีพ ก็จะมีวิชาเลือกเสรี ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดของตน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลนั้น จะแตกต่างกันกับ วิชาศิลปศึกษาที่สอนแก่นักเรียนทั่ว ๆ ไป

4. หลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักการ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตัวเอง
2. เป็นการศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพหรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ

จุดหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงานตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชน และครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2532 : 5)

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญและทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ
2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและเลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่าง ๆ
4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
6. มีทրคนะที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน และมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง

7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
8. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน

แนวความคิดในการกำหนดจุดประสงค์ของวิชาศิลปะศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

พะยอม แก้วกำเนิด ได้กล่าวถึงการจัดกลุ่มวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไว้ว่า บางคนกล่าวว่าวิชาในโลกนี้แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 3 พวก คือ

1. วิชาสังคม ว่าด้วยตัวเรากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา ซึ่งจะมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน เราต้องให้เด็กเข้าใจอิทธิพลซึ่งกันและกันมากกว่าจะไปท่องจำ ต้องให้รู้เหตุผล ต้องรู้กันตัวเอง ต้องสอนให้เกิดปัญหาวิเคราะห์และเลือกปฏิบัติ
2. วิชาทักษะ คือ ความชำนาญและเรื่องฝีมือ เด็กอ่อนคณิตศาสตร์เพราะขาดการฝึกจนชำนาญ เด็กพูดภาษาอังกฤษไม่เก่งเพราะขาดการฝึก
3. วิชาเสริมสร้าง เช่น วิชาศิลปะส่งเสริมให้เด็กมีความคิด มีความชื่นชมในความงามต่าง ๆ แล้วก็เสริมขึ้นไป ทฤษฎีการสอนก็เป็นอีกแบบหนึ่ง ให้รู้จักได้สัมผัส ได้ทำร่วม ก็เกิดความรักในการทำงาน ปัญหาอยู่ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนต่าง ๆ ได้ช่วยกันคิดจะสร้างเทคนิคการสอนให้ชัดเจนหรือยัง

นอกจากนี้กรมวิชาการยังได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับจุดประสงค์ของวิชาศิลปะศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ว่า ให้นักเรียนมีประสบการณ์พื้นฐานรวมทั้งเรียนรู้ทักษะประสบการณ์เพื่อความเป็นเลิศด้วย ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เราจะปูพื้นฐานให้เป็นวิชาบังคับร่วม คือ เป็นวิชาที่ว่าด้วย General Education เป็นวิชาพื้นฐานที่ทุกคนต้องเรียนได้ เช่น คณิตศาสตร์ก็เป็นคณิตศาสตร์พื้นฐาน ศิลปะก็เป็นศิลปะพื้นฐาน เป็นศิลปะเพื่อชีวิต ให้เพียงเข้าใจศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นดนตรี นาฏศิลป์ ฯลฯ รู้ว่าโบสถ์ วิหาร วัด สวยอย่างไร พาเด็กไปคุ้ยแล้วลองสังเกตว่ารูปร่างสวยอย่างไร ไม่เอาความเป็นเลิศ ให้รู้จักฟังเพลง ทั้งเพลงไทย เพลงลูกทุ่ง ฟังเพราะ ไม่เพราะ หัดร้องเพลงง่าย ๆ ร้องเป็นเพลงได้ เพลงยากไม่บังคับ แต่ให้ร้องร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ ในขณะที่เดียวกันเราก็จะส่งเสริมความเป็นเลิศด้วย ใครเก่งทางไหน ก็เลือกวิชาเลือกเสรีได้ (พะยอม แก้วกำเนิด 2533 : 2 - 9)

จุดประสงค์หลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1. เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในพื้นฐานด้านศิลปะ
2. เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ มีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย และรู้จักรักษา
เพื่อเป็นมรดกสืบทอดต่อไป
3. เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะพัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพ และรสนิยม
4. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะได้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ
ของตนเอง

โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

แบ่งออกเป็นวิชาบังคับแกน และวิชาเลือกเสรี ดังนี้

วิชาบังคับแกน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ศ 101 ศิลปะกับชีวิต 1	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	0.5 หน่วยการเรียนรู้
ศ 102 ศิลปะกับชีวิต 2	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	0.5 หน่วยการเรียนรู้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ศ 203 ศิลปะกับชีวิต 3	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	0.5 หน่วยการเรียนรู้
ศ 204 ศิลปะกับชีวิต 4	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	0.5 หน่วยการเรียนรู้

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ศ 305 ศิลปะกับชีวิต 5	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	0.5 หน่วยการเรียนรู้
ศ 306 ศิลปะกับชีวิต 6	1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	0.5 หน่วยการเรียนรู้

วิชาเลือกเสรี

ศ 011 จิตรกรรม 1	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 012 จิตรกรรม 2	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 013 จิตรกรรม 3	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 014 จิตรกรรม 4	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 015 ประติมากรรม 1	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 016 ประติมากรรม 2	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 017 การแกะสลัก	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 018 ภาพพิมพ์ 1	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 019 ภาพพิมพ์ 2	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้

วิชาบังคับแกน

ศ 101 ศิลปะกับชีวิต 1 1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ในเรื่องการเขียนรูป และ / หรือการปั้นรูปตามแบบหรือของจริง โดยเน้นการสังเกตรูปร่าง ขนาด สีและส่วนสัดส่วน ด้านขับร้อง ดนตรี และนาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลงร่ำวง เพลงพื้นเมือง เพลงประกอบการพ้อนรำและเพลงอื่น ๆ โดยสามารถฟังและทำจังหวะให้เข้ากับเพลง และพ้อนรำอย่างง่าย ๆ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ

ศ 102 ศิลปะกับชีวิต 2 1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ในเรื่องการเขียนรูป และ / หรือการปั้นรูป เป็นทิวทัศน์หรือเรื่องราวการดำรงชีวิตและอื่น ๆ ตามความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของแต่ละคน ด้านขับร้อง ดนตรี และนาฏศิลป์ในเรื่อง การขับร้องเพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง เพลงประกอบการพ้อนรำ และเพลงอื่น ๆ โดยใช้โน้ตขั้นพื้นฐานประกอบ และพ้อนรำที่มีแบบแผนอย่างง่าย ๆ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ

ศ 203 ศิลปะกับชีวิต 3 1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ในเรื่อง จิตรกรรม และ / หรือประติมากรรมตามความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของแต่ละคน ด้านขับร้อง ดนตรี และนาฏศิลป์ในเรื่อง การขับร้องเพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงประกอบการพ้อนรำ เพลงประสานเสียงอย่างง่าย โดยใช้โน้ตขั้นพื้นฐานประกอบการขับร้องและการบรรเลง และการพ้อนรำที่มีแบบแผนอย่างง่าย ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความงาม ความหมาย และคุณค่าได้ตามวิถีภาวะ

ศ 204 ศิลปะกับชีวิต 4 1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ในเรื่อง งานออกแบบเบื้องต้น ด้าน ขับร้อง ดนตรี และนาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงประกอบภาพยนตร์ เพลงประสานเสียง ประดิษฐ์ทำนอง ร่าย ๆ สำหรับใช้ประกอบเพลง และ/หรือการ แสดงปฏิบัติเครื่องดนตรี ร่าย ๆ ตามความถนัด เพื่อแสดงออกทางศิลปะได้ตามวุฒิภาวะ

ศ 305 ศิลปะกับชีวิต 5 1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการนำความรู้ทางศิลปะมา ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านขับร้อง ดนตรี นาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้อง การบรรเลง ดนตรี การพ้องร้อง และการฟังเพลงในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำความรู้และความ เข้าใจทางศิลปะมาปรับใช้อย่างเหมาะสม มีรสนิยม เกิดความงาม และกลมกลืนกับชีวิต ประจำวัน

ศ 306 ศิลปะกับชีวิต 6 1 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการนำความรู้ ความสามารถ ทางทัศนศิลป์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้านขับร้อง ดนตรี และนาฏศิลป์ ในเรื่องการปฏิบัติ เครื่องดนตรีตามลำพังหรือรวมวง การพ้องร้องแบบมาตรฐาน รำพื้นเมือง การแสดงที่เป็นศิลปะ ของท้องถิ่น เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

วิชาเลือกเสรี

ศ 011 จิตรกรรม 1 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค : หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

เพื่อให้สามารถเขียนภาพได้ตามวุฒิภาวะ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความหมายของการเขียนภาพ การระบายสี วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเขียนภาพ ฝึกปฏิบัติเขียนภาพที่แสดงรูปแบบและไม่แสดงรูปแบบ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์- ประกอบของการเขียนภาพ และสามารถเขียนภาพต่าง ๆ ได้อย่างเพลิดเพลิน

ศ 012 จิตรกรรม 2 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความคิดเป็นภาพที่ต้องการได้ตามวุฒิภาวะ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเขียนภาพพาณิชยกรรม กระบวนการเขียนภาพ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเขียนภาพพาณิชยกรรมเบื้องต้น ผังการเขียนภาพผลิตภัณฑ์ การเขียนภาพแสดงรายละเอียด การเขียนตัวอักษรไทย อังกฤษ การเขียนลวดลาย การระบายสีน้ำและสีโปสเตอร์ตามความเหมาะสม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนภาพพาณิชยกรรม สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นภาพได้ตามที่ต้องการ

ศ 013 จิตรกรรม 3 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

เพื่อให้เขียนภาพพาณิชยกรรมได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการออกแบบภาพพาณิชยกรรม และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกเขียนภาพโปสเตอร์ภาพประกอบเรื่อง ปกหนังสือ ลวดลายต่าง ๆ และงานกราฟิกอาร์ต (graphic art) เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาพพาณิชยกรรม รูปแบบต่าง ๆ สามารถเขียนภาพพาณิชยกรรมได้เหมาะสมกับงาน และเห็นประโยชน์ของการเขียนภาพพาณิชยกรรม

ศ 014 จิตรกรรม 4 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

เพื่อให้สามารถเขียนภาพแบบต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ และใช้เทคนิคการเขียนภาพได้อย่างเสรี

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการเขียนภาพ คน สัตว์ ดอกไม้ หุ่นนิ่ง วิวทัศนียภาพจินตนาการ ภาพประกอบเรื่อง ลวดลาย การ์ตูน ด้วยสื่อชนิดต่าง ๆ และศึกษาประวัติจิตรกรไทยและต่างประเทศ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการเขียนภาพ ใช้เทคนิคการเขียนภาพได้อย่างมั่นใจและมีความคิดสร้างสรรค์

ค 015 ประติมากรรม 1 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้สามารถปั้นและแกะสลักอย่างง่าย ๆ ได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการปั้นและแกะสลัก ในรูปแบบหุ่นสูง หุ่นต่ำ และลอยตัว การทำแม่พิมพ์ การหล่อ การปั้นรูปพืช ลัทธิ สิ่งของ การแกะสลักวัสดุต่าง ๆ ตามความคิดอิสระและอย่างมีแบบแผน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปั้นและแกะสลัก และใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้องปลอดภัย สามารถปั้นและแกะสลัก ได้อย่างเพลิดเพลิน

ค 016 ประติมากรรม 2 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้สามารถปั้นด้วยวิธีต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการออกแบบ การจัดภาพ การใช้วัสดุอุปกรณ์ การทำ แม่พิมพ์ด้วยวัสดุอ่อน การหล่อด้วยปูน เทียน ชีผึ้ง การเผา การเคลือบ และศึกษาประวัติ ประติมากรทั้งไทยและต่างประเทศ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปั้นประเภทต่าง ๆ มีทักษะในการปั้นและสามารถปั้นได้อย่างอิสระ

ค 017 การแกะสลัก 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้สามารถแกะสลักได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิควิธีการ การใช้วัสดุอุปกรณ์ การออกแบบลวดลาย โครงสร้าง มวล การสลัก การฉลุ การเจาะร่องและการทำพื้นผิว โดยเน้นการแสดงออก ถึงเอกลักษณ์ของศิลปกรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแกะสลัก สามารถแสดงออกด้วยการแกะสลักอย่างมั่นใจและมีอิสระ

ค 018 ภาพพิมพ์ 1 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้สามารถทำภาพพิมพ์อย่างง่าย ๆ ได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาพพิมพ์ คุณค่า วัฒนาการของภาพพิมพ์ในประเทศไทย ฝึกปฏิบัติการออกแบบแม่พิมพ์ การพิมพ์ภาพเบื้องต้น การใช้และรักษาวัสดุอุปกรณ์ในการพิมพ์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณประโยชน์ของภาพพิมพ์ และสามารถนำไปใช้ตกแต่งงานพิมพ์ต่าง ๆ

ศ 019 ภาพพิมพ์ 2 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้มีทักษะในการทำภาพพิมพ์

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติ การออกแบบภาพพิมพ์และการพิมพ์ภาพ โดยใช้สองสีเป็นอย่างน้อย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการออกแบบภาพพิมพ์และการพิมพ์ภาพ โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ และสามารถนำภาพพิมพ์ไปใช้ประโยชน์ได้

ศ 0110 ออกแบบ 1 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถออกแบบชิ้นพื้นฐานได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการออกแบบ ฝึกปฏิบัติออกแบบวัสดุ เครื่องใช้ ผังบริเวณสวนหย่อม และห้องต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะเบื้องต้นในการออกแบบได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและประโยชน์ใช้สอย

ศ 0111 ออกแบบ 2 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้ประณีต สวยงาม และมีประโยชน์ ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

ศ 0112 ออกแบบ 3 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้สามารถออกแบบแผ่นได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการออกแบบแผ่นต่าง ๆ ฝึกปฏิบัติตามรูปแบบแผ่นที่ล่ก่ด้
ไว้ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการออกแบบแผ่นอย่างมีรสนิยมและประหยัด

ศ 0113 ออกแบบ 4 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้สามารถออกแบบโฆษณาได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับหลักการโฆษณา การออกแบบภาพ ตัวอักษร ภาษาที่ใช้ในการโฆษณา
และกราฟิกอาร์ต ฝึกปฏิบัติทำโฆษณารูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และ
ทักษะในการออกแบบโฆษณาอย่างสร้างสรรค์ มีคุณธรรม และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

ศ 0114 ศิลปะไทย 1 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้สามารถเขียนภาพและลวดลายไทยเบื้องต้นได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาลักษณะทั่วไปของศิลปะไทย ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการเขียนภาพ การเขียนลวดลาย
เบื้องต้น การร่างด้วยวิธีกระทบเส้น และวิธีใช้สีแบบไทย เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และ
เห็นคุณค่าของศิลปะไทย สามารถเขียนภาพและลวดลายไทย และนำไปใช้ในการสร้างงาน
ศิลปะอื่น ๆ ได้

ศ 0115 ศิลปะไทย 2 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้รู้จักลักษณะของศิลปะไทยยุคต่าง ๆ

คำอธิบายรายวิชา

สำรวจและศึกษาลักษณะความเป็นมาของศิลปะไทย ทั้งด้านจิตรกรรม ประติมากรรม
และสถาปัตยกรรม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ชื่นชม เห็นคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ และนำไป
ประยุกต์ในที่ต่าง ๆ ได้อย่างประสมกลมกลืน

ศ 0116 ศิลปะพื้นบ้าน 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้เห็นคุณค่าของศิลปะพื้นบ้าน

คำอธิบายรายวิชา

สำรวจและศึกษาลักษณะความเป็นมาของศิลปะพื้นบ้าน ทั้งด้านจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ วรรณกรรม และประวัติบุคคลในท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในการสร้างงานศิลปะพื้นบ้าน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ภูมิใจ เห็นคุณค่าของศิลปะพื้นบ้าน สามารถอนุรักษ์และนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ได้

ศ 0117 ศิลปะการตกแต่ง 1 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้มีความรู้ความเข้าใจในงานศิลปะตกแต่ง

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความหมายของศิลปะตกแต่ง การถ่ายทอดรูปลักษณ์ทางด้านการตกแต่ง ผูกออกแบบตกแต่งสถานที่อย่างง่าย ๆ ตามสถานการณ์ของนักเรียน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความจำเป็นและประโยชน์ของงานศิลปะตกแต่ง และสามารถตกแต่งได้ตามวิถีภาวะ

ศ 0118 ศิลปะการตกแต่ง 2 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

ให้สามารถออกแบบโดยแสดงรายละเอียดในการตกแต่งได้พอควร

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับรูปลักษณ์ หลักเกณฑ์การออกแบบ การสร้างสรรค์รูปลักษณ์ การถ่ายทอดความคิดตามขั้นตอน การสร้างหุ่นจำลอง เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถออกแบบและตกแต่งสถานที่ได้อย่างมั่นใจและภาคภูมิใจ

ศ 0119 ศิลปะกับการแต่งกาย 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้
จุดประสงค์

สามารถใช้ความรู้ทางศิลปะมาปรับปรุงเครื่องแต่งกายให้สวยงาม ประหยัด และเหมาะสมกับกาลเทศะ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาหลักของศิลปะในการแต่งกาย หลักการออกแบบเบื้องต้นในการประดิษฐ์

เครื่องแต่งกายและการเลือกใช้วัสดุ หลักการเลือกซื้อเครื่องแต่งกาย เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในศิลปะการแต่งกาย สามารถนำความรู้มาใช้ในการแต่งกายอย่างมีรสนิยม และเหมาะสมกับบุคลิกภาพ

ค 021 ดนตรีไทย-ขับร้องไทย 1 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ค 022 ดนตรีไทย-ขับร้องไทย 2 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถขับร้องเพลงไทยและเพลงพื้นเมืองได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดนตรีไทย วงดนตรี เครื่องดนตรี หลักการขับร้องเบื้องต้น ผูกขับร้องเพลงไทยในอัตราชั้นเดียว สองชั้น และเพลงพื้นเมือง เพื่อให้สามารถขับร้องได้อย่างไพเราะ ถูกทำนองและจังหวะ เห็นคุณค่า และมีส่วนในการอนุรักษ์เพลงไทยและเพลงพื้นเมือง

ค 023 ดนตรีไทย-ขับร้องไทย 3 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ค 024 ดนตรีไทย-ขับร้องไทย 4 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถขับร้องเพลงเถาได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการดนตรีและการขับร้อง โน้ตไทย โน้ตสากล หลักการผสมวง ประวัติดนตรี ผูกขับร้องเพลงในอัตราชั้นเดียว สองชั้น และสามชั้น ร่วมกับวงดนตรี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในดนตรีไทยและการขับร้องเพลงไทย สามารถขับร้องเพลงเถาร่วมกับวงดนตรีได้ เห็นคุณค่าและมีส่วนในการอนุรักษ์ดนตรีไทย

ค 025 ดนตรีสากล-ขับร้องสากล 1 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ค 026 ดนตรีสากล-ขับร้องสากล 2 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถขับร้องเพลงไทยสากลและเพลงสากลง่าย ๆ ได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดนตรีสากล วงดนตรี เครื่องดนตรี หลักการขับร้องเบื้องต้น

ฝึกขับร้องเพลงไทยสากลและเพลงสากล เพื่อให้สามารถขับร้องได้อย่างไพเราะ ถูกทำนอง จังหวะ และบันทึงบารมณ

ค 027 ดนตรีสากล-ขับร้องสากล 3 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

ค 028 ดนตรีสากล-ขับร้องสากล 4 2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถขับร้องเพลงสากลประเภทต่าง ๆ ได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการดนตรี ฝึกร้องเพลงสากลประเภทต่าง ๆ จัดการแสดงและการขับร้องประกอบดนตรี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในดนตรีและการขับร้องเพลงสากล สามารถขับร้องร่วมกับวงดนตรีได้ถูกทำนอง จังหวะ และอารมณ์ของเพลง

ค 029 ดนตรีไทยปฏิบัติตามความถนัด 1 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ค 0210 ดนตรีไทยปฏิบัติตามความถนัด 2 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถเล่นดนตรีไทยได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาทฤษฎีการดนตรี โน้ตไทยและสากล หลักการฟังดนตรี ประวัติเพลง ฝึกปฏิบัติเล่นเครื่องดนตรีไทยอย่างน้อย 1 ชิ้น ฝึกบรรเลงเพลงอัตราขึ้นเดี่ยว สองชั้น และเพลงเถา ฝึกบรรเลงทั้งเดี่ยวและกลุ่ม และจัดแสดงดนตรีเป็นครั้งคราว การดูแลรักษาเครื่องดนตรี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเล่นดนตรีไทยที่ถนัดได้อย่างถูกต้อง ไพเราะและเพลิดเพลิน

ค 0211 ดนตรีสากลปฏิบัติตามความถนัด 1 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

ค 0212 ดนตรีสากลปฏิบัติตามความถนัด 2 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค 2 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถเล่นดนตรีสากลได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาทฤษฎีการดนตรี โน้ตสากล คันท้สังคีต ฝึกสอดประสาน ฝึกปฏิบัติเล่นเครื่องดนตรีสากลอย่างน้อย 1 ชิ้น โดยฝึกบรรเลงทั้งเดี่ยวและกลุ่มและจัดแสดงดนตรีเป็นครั้งคราว การดูแลรักษาเครื่องดนตรี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเล่นดนตรีสากลที่ถนัดได้อย่างถูกต้อง ไพเราะและเพลิดเพลิน

ศ 0213	ดนตรีพื้นเมือง 1	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 0214	ดนตรีพื้นเมือง 2	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถขับร้องและเล่นดนตรีพื้นเมืองได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาทฤษฎีการดนตรี การขับร้อง ลักษณะและชนิดของเครื่องดนตรีพื้นเมือง ประเภทของการขับร้อง การใช้ถ้อยคำและบทวรรณคดีเป็นเนื้อร้อง ฝึกเล่นเครื่องดนตรีพื้นเมือง จัดให้มีการขับร้องและบรรเลงทั้งแบบเดี่ยวและรวมกลุ่ม และขับร้องและบรรเลงร่วมกับการแสดงพื้นเมืองได้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขับร้องและเล่นเครื่องดนตรีพื้นเมือง สามารถขับร้องและบรรเลงเพลงพื้นเมืองได้ มีความชื่นชมในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ศ 0215	นาฏศิลป์ไทย 1	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 0216	นาฏศิลป์ไทย 2	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถรำตามแบบแผนได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวะ ท่ารำ และการแต่งกายตามแบบแผน ทั้งแบบมาตรฐานและพื้นเมือง ฝึกปฏิบัติใช้เครื่องประกอบจังหวะอย่างง่าย ๆ การรำตามแบบแผนเบื้องต้น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรำเบื้องต้น สามารถรำตามแบบแผนได้ด้วย ความสนุกเพลิดเพลิน

ศ 0217	นาฏศิลป์ไทย 3	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 0218	นาฏศิลป์ไทย 4	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถรำไทยแบบมาตรฐานได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับรำไทยมาตรฐาน ระบำเชิดเคล็ด การแสดงพื้นเมือง การประดิษฐ์อุปกรณ์การแสดงอย่างง่าย ๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทย สามารถรำไทยแบบมาตรฐานในโอกาสต่าง ๆ ได้ และมีความภูมิใจในนาฏศิลป์ไทย

ศ 0219 นาฏศิลป์สากล 1	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ศ 0220 นาฏศิลป์สากล 2	2 คาบ / สัปดาห์ / ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้

จุดประสงค์

ให้สามารถเต้นรำตามแบบสากลได้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับคันทันนาฏศิลป์สากล การแต่งกาย การแสดงท่าประกอบจังหวะ ฝึกปฏิบัติการเต้นรำแบบพื้นเมือง (folk-dance) การเต้นรำแบบมาตรฐาน (ball room) อย่างง่าย การแสดงนาฏศิลป์สากลแบบต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏศิลป์-สากล สามารถเต้นรำจังหวะต่าง ๆ และนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ได้

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2534 : 72 - 83)

5. การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา ตามแนวของหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

การจัดการเรียนการสอน

วัลลภ กันทรพันธ์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ เรื่อง "ข้อคิดเบื้องต้นในการสอนและการสอนที่เน้นกระบวนการ" ว่า หลักสูตรฉบับปรับปรุงทั้ง 3 ระดับ มีจุดเน้นที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. การสอนที่เน้นกระบวนการ
2. การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น
3. การให้เลือกรเรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล

ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นจุดเน้นของหลักสูตรที่จะต้องตรวจสอบ ทั้งที่จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวดำเนินการ หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร คำอธิบายรายวิชา และระเบียบประเมินผล ให้สอดคล้องกับ 3 ข้อนี้ (วัลลภ กันทรพันธ์, 2534 : 7)

ในการส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับจุดเน้นและแนวการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงนั้น กรมวิชาการได้ให้ข้อเสนอแนะว่า แผนการสอนที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าลักษณะ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย

2. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหา ให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

3. เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการทำงานเป็นกระบวนการ และนำกระบวนการไปใช้จริง

4. เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปที่มีราคาสูง

หากแผนการสอนที่ครูจัดทำมีลักษณะดังกล่าวนี้ ก็เป็นที่คาดหวังว่าการเรียนการสอนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุงจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตร

สำหรับการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการนั้น เนื่องจากทักษะกระบวนการเป็นกระบวนการทำงานที่จะใช้ในการทำงานได้ทุกเรื่อง และใช้ในลักษณะของ "เครื่องมือ" ดังได้กล่าวแล้ว ดังนั้นในการสอนก็สามารถจะแทรกการสอนหรือการใช้กระบวนการเข้าไปได้ทุกบทเรียนทุกเรื่องที่กำหนดในหลักสูตร มิใช่แยกมาทำการสอนเรื่องทักษะกระบวนการโดยเฉพาะเป็นอีกบทเรียนหนึ่งต่างหาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้การจัดทำแผนการสอนที่จะแทรกทักษะกระบวนการเข้าไปจึงควรมีในทุกบทเรียน และเป็นการจัดทำแผนการสอนตามปกติของครูนั่นเอง (ถ้าครูทำแผนการสอนอยู่แล้วเป็นปกติ) (वल्लภ กันทรนัย, 2534 : 44 - 45)

สื่อการเรียนการสอน

โกวิท ประวาลพฤษ์ ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ว่า มีหลักการดังต่อไปนี้

1. ให้มีสื่อหลายประเภทหลาย ๆ ฉบับ แม้จะเป็นรายวิชาเดียวกัน ถ้าเป็นหนังสือเรียน ก็อยากให้มีการเรียนอย่างน้อย 3 ฉบับ เพราะสื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และผู้ที่จะเรียนรู้ คือ นักเรียน เพราะฉะนั้นสื่อทั้งหลายจะต้องนำความสามารถ ความถนัด และความชอบของนักเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัย

2. ให้สื่อเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน สื่อเป็นตัวชี้แนะในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีข้อเสนอแนะในเรื่องของการทำกิจกรรมบ้าง เรื่องถาม - ตอบ อภิปรายบ้าง เสนอรูปแบบวิธีคิดบ้าง คิดจำแนกรายละเอียด คิดนำเสนอข้อมูลให้เป็นลำดับ จากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่บ้าง วิเคราะห์วิจารณ์บ้าง ไม่ใช่นำเสนอข้อมูลเพียงประการเดียว (โกวิท ประวาลพฤษ์, 2534 : 1 - 4)

สรุปได้ว่าสื่อการเรียนการสอนควรมีหลากหลาย เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ประกอบการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ และสื่อควรจะเสนอการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีใช้การให้ข้อมูลเนื่องประการเดียว

สำหรับวิชาศิลปศึกษานั้น กรมวิชาการได้กำหนดหลักการในการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาไว้ว่า "...ยังคงใช้หนังสือเรียนฉบับเดิมได้ โดยเลือกเนื้อหามาใช้ให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาที่ปรับปรุงใหม่ และควรใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสื่ออื่น ๆ เช่น ของจริง ผลงานทางศิลปะที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือท้องถิ่นจัดทำขึ้นประกอบการเรียนการสอนด้วย นอกจากนี้ก็อาจเชิญบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนด้วยก็ได้ สำหรับวิชาเลือกเสรี ยังคงใช้หนังสือเรียนและหนังสือเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ฉบับเดิมได้ (กรมวิชาการ, 2533 : 21)

การวัดผลและประเมินผล

กรมวิชาการ (2533 : 15) ได้กล่าวถึงหลักการกำหนดจุดประสงค์และประเมินผลว่า จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย ทักษะนิสัย และด้านกระบวนการ

เนื่องจากหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จึงต้องกำหนดให้ครอบคลุมพฤติกรรมมนุษย์ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย และทักษะนิสัย นอกจากนั้นหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ยังเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวางแผนและทำงานอย่างมีกระบวนการ มีระบบระเบียบ จึงให้นับการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการด้วย ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้

สงบ ลักษณะ (2534 : 44) ได้กล่าวถึงการวัดผลและประเมินผลทักษะกระบวนการไว้ว่า ปกติการวัดผลในคุณสมบัติทักษะกระบวนการนั้น อาจวัดได้ 3 ส่วน คือ

1. ส่วนความรู้ความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยมีข้อมูลประกอบ เป็นเหตุเป็นผล มีเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือประกอบการประเมินทางเลือกหรือประเมินผลรวมสามารถหาทางเลือกหรือกำหนดขั้นตอนปฏิบัติได้สอดคล้องกับผลที่ต้องการ เป็นต้น

2. ส่วนการปฏิบัติ เช่น ปฏิบัติอย่างมีแผน ปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนครบถ้วน ปฏิบัติไปตรวจสอบไปและปรับปรุงไป เป็นต้น

3. ส่วนความรู้สึก เช่น เห็นโทษ เห็นข้อบกพร่องของสิ่งที่ไม่เหมาะสม เห็นคุณค่า ความสำคัญและพอใจที่จะมีเป้าหมายยกระดับการคิด การปฏิบัติให้ดีขึ้น ใจกว้างรับฟังความคิด ที่หลากหลาย มีความเป็นระบบระเบียบ ใช้เหตุผลเสมอ พยายามในผลงานการกระทำที่สำเร็จ ด้วยตนเอง แสดงความสนใจพอใจในกิจกรรมการเรียน เป็นต้น

ทั้งนี้อาจอาศัยสถานการณ์ในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสื่อกลางของการกระตุ้นให้ เด็กแสดงพฤติกรรม หรือใช้แบบวัดผลที่สร้างอิงเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนการสอน หรือ ใช้สถานการณ์อิสระจากบทเรียนเป็นกรณีตัวอย่างยกมาสร้างแบบวัดผลให้นักเรียนได้คิด ได้ วิเคราะห์และตอบคำถามได้

นอกจากนี้ โลเวนเฟล (Lovenfell 1982 : 9) ได้กล่าวถึงการประเมินผลทาง ศิลปะของวิชาศิลปศึกษาไว้สรุปได้ว่า ในวิชาศิลปศึกษานั้น คุณค่าทางสุนทรียภาพในผลงานชิ้น สดท้ายของนักเรียนถือว่าสำคัญน้อยกว่ากระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะของนักเรียน ซึ่งได้แก่ ความคิด ความรู้สึก การรับรู้ และกระบวนการสร้างสรรค์เหล่านี้ ก็คือ ปฏิบัติการที่เขามีต่อ สิ่งแวดล้อมรอบตัวเขาเอง

กลุ่มวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรพุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ซึ่งถูก จัดให้อยู่ในกลุ่มวิชาเสริมสร้าง คือ เป็นวิชาที่มุ่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรัก ความนิยมชมชื่น ความซาบซึ้งในความงาม ความมีคุณค่าทางจิตใจและมุ่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม โดยแสดงออก ในทางที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (พะยอม แก้วกำเนิด, 2533 : 33 - 34)

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2533 : 22 - 23) ได้กล่าวถึงการวัดผลและประเมินผลไว้ ในทักษะกระบวนการขั้นที่ 6 ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติ ว่า ความสำเร็จของภาคปฏิบัติ การฝึก ลักษณะนิสัยจึงขึ้นอยู่กับความชื่นชมความสำเร็จในตอนแรก ๆ เป็นอันมาก ศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี พลศึกษา ถ้าขาดซึ่งความชื่นชม ความยินดี ความรู้สึกประสบผลสำเร็จเหล่านี้แล้ว ทักษะ เหล่านี้ก็จะไม่รุढ़หน้าไปสู่มีอาอชินได้เลย การสอนจึงต้องเสริมสร้างในส่วนนี้ให้มากและเป็น ประจำ

ดังนั้นการประเมินผลวิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับแกน จึงเน้นที่กระบวนการทำงาน พัฒนาการ การรับรู้ของผู้เรียน ความคิดสร้างสรรค์ ความสนใจในการทดลองปฏิบัติงาน ศิลปะ มากกว่าที่จะเน้นที่ความสำเร็จหรือความสมบูรณ์ของผลงาน ส่วนการวัดผลและประเมิน ผลวิชาเลือกเสริม นั้น ก็จะดูที่ความสำเร็จของผลงานศิลปะด้านปฏิบัติมากกว่า

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ขบวนการการวิจัยทางการศึกษา ได้สรุปประวัติของศิลปศึกษาไว้ดังนี้

ประวัติของการวาดเส้นและศิลปะในโรงเรียนที่สหรัฐอเมริกา ได้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอของการเน้นและวัตถุประสงค์ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้นำทั้งหลายในสาขานี้ และปรัชญาทางการศึกษาในช่วงร้อยปีที่แล้วมา ระยะของการพัฒนาอาจจำแนกได้เป็น 5 ระยะ คือ

1. ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1821 - 1850 ศิลปะได้ถูกนำมาสอนในโรงเรียนของรัฐ (public schools) ในบอสตันเป็นครั้งแรก โดย วิลเลียม เบนท์ลีย์ ฟาวล์ (William Bently Fowle) จุดมุ่งหมายที่เน้นก็คือ ความเชื่อว่ามีหลักการที่มีคุณค่าในการฝึกฝน สายตา มือ และด้านการรับรู้ การเรียนการสอนศิลปะในยุคนี้ทั้งหมด ได้มุ่งไปที่การถ่ายทอดวัตถุและความก้ำกั้นของรูปทรงเรขาคณิต เป็นการเรียนการสอนที่แสดงจุดหมายในตัวเองอยู่ชัดเจนแล้ว ยุคนี้เป็นยุคของการฝึกฝนการมองด้วยงานวาดเส้น และไม่ควรคิดเหมือนการศึกษาศิลปะในอดีต คือ ฝึกช่างฝีมือเลียนแบบครู ซึ่งความคิดเดียวกันนี้ก่อให้เกิดขัดแย้งครั้งแล้วครั้งเล่า ในการที่นำเข้ามาตัดสินการสอนศิลปะในโรงเรียน

2. ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1851 - 1870 การอุตสาหกรรมของนิวอิงแลนด์ เกิดการขาดแคลนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความชำนาญที่จะแข่งขันกับทางยุโรป และความเป็นไปได้ในทางการค้าที่เกี่ยวกับศิลปะได้ถูกค้นพบ โรงเรียนของรัฐที่ตั้งอยู่ในศูนย์กลางของการอุตสาหกรรมได้รับการพิจารณาให้เป็นสถานที่ฝึกฝนนักออกแบบทางเทคนิค การฝึกวาดเส้นที่นำเป้าหมายจากแบบที่เป็นรูปหล่อหรือหุ่นนิ่ง และการเขียนทัศนียภาพของเครื่องจักรกล คือจุดหมายหลักที่เน้น ในการสอนการวาดเส้นในยุคนี้

3. ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1871 - 1900 ในปี ค.ศ. 1871 วอลเตอร์ สมิธ (Walter Smith) จากรัฐแมสซาชูเซตส์ ได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการคนแรกของศิลปศึกษาในสหรัฐอเมริกา ศิลปะได้กลายเป็นวิชาที่ได้รับการร้องขอให้จัดในโรงเรียนระบบสามัญศึกษาอื่น ๆ และการเน้นได้ถูกเปลี่ยนเป็นจุดประสงค์เชิงปฏิบัติการที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายทางด้านวัฒนธรรม วิธีการสอนในยุคก่อนถูกโจมตีว่าเป็นแบบแผนมากเกินไป และการเน้นก็ถูกเบี่ยงเบนมาเป็นการคิดรวบยอดที่ต้องเกี่ยวข้องกับรูปทรงที่เรียบง่ายและการศึกษาเรื่องสี ถึงแม้ว่าจุดประสงค์ของศิลปศึกษาที่ได้ถูกกำหนดขึ้นโดยสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Educational Association) ในปี ค.ศ. 1899 ได้เน้นการพัฒนาการเกี่ยวกับความซาบซึ้งและความสนุกสนานมากกว่าผลผลิตของงานศิลปะ ความเห็นนี้ก็ไม่มียกย่องต่อศิลปะในโรงเรียนของรัฐ

มากนัก จนกระทั่งประมาณ 15 - 20 ปีต่อมา อิทธิพลที่สำคัญต่อศิลปศึกษาในยุคนี้ คือ การแสดงที่เมืองนิลาเคลเนีย ในปี ค.ศ. 1876 และที่ชิคาโกในปี ค.ศ. 1893

4. ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1910 - 1920 ต้นศตวรรษนี้เส้นทางของการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้มุ่งตรงไปในเรื่องของสุนทรียศาสตร์ วิธีการทางศิลปะทั้งหลายและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ติดตามกันมาภายใต้อิทธิพลของการเคลื่อนไหวของการศึกษาแบบพัฒนาการ (Progressive Education) หรือการศึกษาที่ยึดเด็กเป็นจุดศูนย์กลาง จุดประสงค์ของศิลปะในโรงเรียนของรัฐมีแนวโน้มไปสู่จุดศูนย์กลางเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออก ความเป็นผู้ริเริ่มและความซาบซึ้ง เด็ก ๆ ได้รับการส่งเสริมให้แสดงออกอย่างเสรี ทั้งในด้านเนื้อหาและวัสดุหลากหลายที่ได้จัดเตรียมไว้ให้

5. ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1921 - 1947 การพัฒนาของรสนิยมที่ดีและการเลือกสรรทั้งในด้านบุคลิกภาพส่วนตัวและการตัดสินใจโดยการเห็น คุณเหมือนจะเป็นเรื่องที่เด่นชัดโดยเฉพาะในยุคนี้ การเน้นใหม่มุ่งไปที่การค้นพบวิธีการสอนและวัสดุอุปกรณ์จำนวนมากมาได้นำมาใช้ในห้องเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์ทางศิลปะ การบูรณาการของศิลปะกับวิชาอื่น ๆ ในโรงเรียนในขณะนี้ ได้รับการวางรากฐานขึ้นอย่างรวดเร็ว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 1938 เป็นต้นมา ความสนใจได้ให้กับการศึกษาในสาขาศิลปะทั้งหลายที่พบในชีวิตประจำวัน และให้คุณค่าของศิลปศึกษากับนักเรียนทุก ๆ คน ตรงกันข้ามกับการศึกษาสำหรับผู้มีพรสวรรค์ทางศิลปะเพียงกลุ่มน้อย การเน้นดังกล่าวนี้มีความเกี่ยวข้องอย่างใหญ่หลวงกับการขยายอิทธิพลของโครงการศิลปศึกษา โอวาตอนนา (Owatonna Art Education Project) ความเจริญก้าวหน้าในหมู่นักวิชาการศิลปศึกษาที่แล้งมา ก็คือ เรื่องความสัมพันธ์ของประสบการณ์ทางศิลปะกับพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพโดยส่วนรวมของเด็ก ความสนใจในเรื่องนี้ได้ถูกเร่งเร็ว เพราะการเผยแพร่หนังสือเรื่อง ทศศิลป์ในการศึกษาแบบสามัญ (The Visual Arts in General Education) เป็นรายงานของคณะกรรมการว่าด้วยหน้าที่ของศิลปศึกษาในการศึกษาแบบสามัญ (The Committee on the Function of art in General Education) ที่รายงานต่อสมาคมการศึกษาแบบพัฒนาการ (The Progressive Education Association) หนังสือรายงานปีที่ 14 ของสมาคมแห่งชาติ สำหรับศึกษาเกี่ยวกับการศึกษา (National Society of Education) ก็ได้ถูกนิยามว่ามีอิทธิพลต่อปรัชญาและการสอนศิลปะ เพราะผลของการสำรวจเกี่ยวกับสถานภาพของศิลปศึกษา (Monroe, 1952 : 64)

จากข้อความข้างต้นนี้สรุปได้ว่า จุดหมายของวิชาศิลปศึกษามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ การเปลี่ยนแปลงนี้ขึ้นอยู่กับผู้นำทางด้านศิลปศึกษาและปรัชญาทางการศึกษาในแต่ละยุค ศิลปศึกษาในยุคต้น ๆ จะเริ่มจากการเน้นทักษะและเปลี่ยนเป็นเรียนศิลปศึกษา เพื่อเสริมพัฒนา การด้านการรับรู้ การพัฒนาสังคมอุตสาหกรรม การปลูกฝังวัฒนธรรม สุนทรียภาพ ความคิด-สร้างสรรค์ และเสริมสร้างรสนิยมที่ดี หลังจากทีผลการวิจัยค้นคว้าพบว่า ประสบการณ์ทาง ศิลปะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ ศิลปศึกษาก็ถูกนำมาใช้สอนกับนักเรียนทั่วไป และเริ่มมีการบูรณาการ (integration) กับวิชาอื่น ๆ เกิดขึ้น (Encyclopedia of Educational Research, 1952 : 64)

จากบทคัดย่อการวิจัยของ เคอร์รี่ (Kerr 1975) ที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการ รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ค.ศ. 1951 - 1981 พบว่า ในช่วงปี ค.ศ. 1960 - 1970 การเรียนการสอน ที่ได้มีการวิจัยกันอย่างกว้างขวาง คือ การพัฒนาคุณภาพด้านสุนทรียภาพ นอกจากนี้ยังมีการสอน ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะในการวาดเล่น ส่วนลำดับของ การใช้วิธีสอนที่ข้อมูลบ่งชี้ว่าใช้กันมาก คือ การสอนวิธีการถ่ายทอดรูปแบบ (Presentation) วิธีให้ตัวอย่างที่สามารถมองเห็นได้ (Visual examples) วิธีการวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical analysis) และวิธีการให้ข้อมูลและการเสริมแรง (Information and stimuli)

ผลจากการศึกษา พบว่า การสอนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับศิลปะได้มีการใช้วิธีสอน หลายวิธีด้วยกัน แต่วิธีการที่ให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่างงานศิลปะ เป็นวิธีสอนที่มีผลอย่างมาก มายต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับศิลปะ ส่วนด้านการพัฒนาคุณภาพด้าน สุนทรียภาพ คือ จุดประสงค์ที่หาวิธีสอนให้ได้ผลมากที่สุด ถึงแม้ว่าการพัฒนาคุณภาพด้านสุนทรีย-ภาพจะมีผลมาจากการมีความคิดรวบยอดอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับศิลปะและประสบการณ์เดิมที่ เกี่ยวเนื่องอย่างใกล้ชิด เรื่องราวที่เกี่ยวกับจินตนาการ การเสริมแรงทางอารมณ์สุนทรียภาพ และในกระบวนการเปรียบเทียบและประเมินค่าก็ตาม

วิธีสอนโดยให้ประสบการณ์ทางศิลปะอย่างหลากหลาย รวมทั้งการเสริมแรงที่แตกต่างกันไปจะมีส่วนต่อความคิดสร้างสรรค์และการสร้างงานศิลปะของผู้เรียน การสอนโดยวิธีผสม-ผสานระหว่างเนื้อหาวิชาและสื่อที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ และการให้ผู้เรียนได้เห็นผลงานศิลปะ

ของนักเรียนรุ่นสูงกว่า หรือผู้ที่มีความชำนาญกว่า จะมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่อยู่ใกล้ชิด หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

ผู้เรียนจะสามารถทำงานศิลปะได้ดี เมื่อมีความคิดรวบยอดอย่างกว้างขวางและแรงจูงใจในเนื้อหาได้ถูกนำมาใช้ในการสอน ซึ่งแรงจูงใจในเนื้อหานั้น คือ เนื้อหาที่มีส่วนของจินตนาการ ความรู้สึก และการเสริมแรงที่ต่างไปจากที่ใช้เป็นปกติรวมอยู่ด้วย ส่วนวิธีการให้ข้อมูลด้านเทคนิคจะใช้ผสมผสานกับแรงจูงใจจากเนื้อหาได้ดีที่สุด การสอนด้วยวิธีบรรยายและให้ผู้เรียนเขียนเป็นข้อความ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความคิดรวบยอดของศิลปะ แต่จะไม่มีผลต่อการเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดคุณภาพด้านสุนทรียภาพ การใช้สื่อการสอน เช่น ภาพยนตร์ ซินโครไนซ์ สไลด์ และเทป รวมทั้งการให้ตัวอย่างที่มองเห็นได้ จะมีผลต่อการเรียนรู้ในการทำงานศิลปะ และในกระบวนการสอนการเปรียบเทียบและประเมินค่า จะมีผลต่อคุณภาพของงานศิลปะด้วยเช่นกัน (Kerr, 1985)

ผลการวิจัยในรายงานพิเศษเรื่องศิลปะ (Special Report on the Arts) พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต้องการการฝึกอบรมเพิ่มเติมในเรื่องจะอย่างไรที่จะทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางศิลปะ และจะสอนในลักษณะสัมพันธ์กันระหว่างสาขาวิชาอย่างไร (Interdisciplinary Manner) ในระดับมัธยมศึกษาพบว่าวิธีเดียวที่จะเป็นความจริง ก็คือ การเพิ่มเวลาในการศึกษาศิลปะ

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนออีกประการหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ความสำคัญของการทำให้นักเรียนวัยมีส่วนร่วมในศิลปะชนิดต่าง ๆ รวมทั้งทัศนศิลป์ ดนตรี วรรณคดี การเต้นรำ / การเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ / ละคร สถาปัตยกรรมและศิลปะ ที่ใช้วัสดุผสม มีควรถูกมองข้ามไป (Holden, 1984 : 18)

แคลลิน และเอคเกอร์ (Kaelin and Ecker) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรศิลปะไว้สรุปได้ว่า ถ้าไม่มีครูที่ได้รับการฝึกฝนมาแนะนำความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนสุนทรียศาสตร์ไปสู่โรงเรียนแล้ว จะไม่มีชุดหลักสูตรที่ได้รับการออกแบบมาแล้วอย่างดีเยี่ยมชุดใดเลย ที่จะป็นอุปกรณ์การสอนที่บรรลุเป้าหมายในปัจจุบันได้ เมื่อถูกส่งไปสู่โปรแกรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (Kaelin and Ecker, 1977 : 229 - 241)

งานวิจัยในประเทศ

สุทธาสินี วัชรบูล (2529 : 176) ได้แปลหนังสือ เรื่อง Beyond Creating ซึ่งกล่าวถึงเรื่องการมีเหตุผลในศิลปศึกษา (A Call for Reasonableness in Art Education) ไว้สรุปได้ว่า การมีเหตุผลทางศิลปศึกษา ก็คือ การมีความสมดุลระหว่างการมีความคิดและการสร้างงานและความเข้าใจของศิลปินในงานที่สร้างขึ้น ทั้งนี้และการสร้างงานขึ้นด้วยตนเองต้องไปด้วยกันเปรียบเหมือนปากกากับหมึก

การวิจัยทางศิลปะส่วนใหญ่จะไม่สมบูรณ์ เพราะขาดสมมุติฐานว่า อะไรคือศิลปะ อะไรคือความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้และการสร้างงานศิลปะ และอะไรคือสิ่งที่เรียกว่า ความหมายของศิลปะ งานวิจัยส่วนใหญ่ไม่กล้าที่จะวิจัยงานของตนเอง จึงไม่ได้ข้อเท็จจริง

ครูศิลปะต้องการผลงานวิจัยด้านศิลปะจริง ๆ งานวิจัยที่ใช้เหตุผลและประสาททั้ง 6 อันเป็นความรู้ลึกซึ้งพื้นฐานมาวิเคราะห์ ความก้าวหน้าที่ยพบเห็นได้ในด้านศิลปศึกษา ก็คือ ครูได้รับประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ นำความรู้และนำความคิด รวมทั้งวิธีการต่าง ๆ ถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้รับรู้และเข้าใจความรู้สึกนั้น การสอนเช่นนี้รวมถึงการสร้างงานด้วยความคิดและการใช้เหตุผล แต่อย่างไรก็ตาม ศิลปศึกษายังไม่แข็งแกร่งเท่าที่ควร ซึ่งควรจะได้มีการเข้าใจกระบวนการของศิลปะและผลผลิตของศิลปะเสียก่อน เพราะถ้าศิลปะไม่สำคัญแล้วมันก็น่าจะสาบสูญไปนานแล้ว และถ้าศิลปศึกษาเกิดการสูญหายไป ก็ย่อมหมายความว่าเราไม่มีเหตุผลในการสร้างศิลปะนั่นเอง

สรุปได้ว่า ทั้งสองกลุ่มมีส่วนร่วมกันพัฒนาศิลปศึกษา คือ ผู้สร้างงานศิลปะและผู้บริโภคหรือศึกษาเกี่ยวกับศิลปะ ถ้าสร้างสรรคงานศิลปะเป็นไปอย่างมีเหตุผลและบริโภคศิลปะอย่างมีเหตุผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย เพื่อศึกษาหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา โดยกรมวิชาการ (2526 : 53 - 57) พบว่า จุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษาและแต่ละรายวิชาแขนง พัฒนาศิลปศึกษาและดนตรี เหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาดีแล้ว คำบรรยายรายวิชาส่วนใหญ่ยังต้องปรับปรุงแก้ไข การจัดการเรียนการสอนในโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดไว้ โรงเรียนสามารถวางแผนการสอนของโรงเรียนได้ จุดประสงค์ของแต่ละวิชาและวิชาบังคับ มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมาก และหลักสูตรนี้ได้เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนร่วมกิจกรรม สิ่งที่จะต้องปรับปรุงคือ ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมจากนักเรียน ในด้านการจัดการและการบริการหลักสูตร รายวิชาเลือกแขนงที่คนศิลปศึกษาที่มีความพร้อมที่จะเปิดสอนมากที่สุด คือ วิชาองค์ประกอบศิลปะชั้น ม. 2 - 3 คือ วิชาการออกแบบเบื้องต้น รายวิชาเลือก

แขนงดนตรีศึกษา โรงเรียนมีความพร้อมที่จะเปิดวิชามากที่สุดในระดับ ม. 1 คือ ดนตรีไทย - ขับร้องไทย และชั้น ม. 2 - 3 คือ ดนตรีไทย - ขับร้องไทย

วชิรินทร์ อุตติศักดิ์ (2530 : 73 - 80) ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูศิลปศึกษาได้เน้นการสอนเนื้อหาวิชาให้ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ของศิลปะกับชีวิตประจำวัน ครูที่จบการศึกษามาทางศิลปะโดยตรงมักจะเน้นให้นักเรียนเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางศิลปะมากเกินไป ไม่พยายามส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครูควรกำหนดเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีขึ้น ครูศิลปศึกษาที่ไม่ได้ศึกษาทางศิลปศึกษาโดยตรงจะขาดความรู้พื้นฐานทางศิลปะ และไม่สามารถจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กได้อย่างเหมาะสม นักเรียนชอบวิธีสอนแบบศึกษานอกสถานที่มากที่สุด และไม่ชอบวิธีสอนแบบบรรยาย วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มีการวัดผลประเมินผลที่ยุ่งยาก เพราะเป็นวิชาที่มุ่งเน้นทางจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก มากกว่าความรู้ ความจำ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีวัดผลประเมินผลที่แน่นอนและเหมาะสม จึงทำได้ยาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรทั่วประเทศ จำนวน 165 คน (กรมวิชาการ. 2531)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากเขตการศึกษา 13 เขต ทั่วประเทศ จำนวน 117 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งได้มาจากสูตรการคำนวณหากลุ่มประชากร (ประคอง กรรณสูตร. 2525 : 12) (ดูตาราง 1)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

N คือ ขนาดของประชากร

n คือ ขนาดของตัวอย่างประชากร

e คือ ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

ตาราง 1 แสดงจำนวนหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในแต่ละเขตการศึกษา จำนวน 13 เขตการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มมาจากแต่ละเขตการศึกษา	ประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เขตการศึกษา 1	9	6	66.6
เขตการศึกษา 2	8	6	75.0
เขตการศึกษา 3	16	11	68.7
เขตการศึกษา 4	7	5	71.4
เขตการศึกษา 5	15	11	73.3
เขตการศึกษา 6	11	8	72.7
เขตการศึกษา 7	13	9	69.7
เขตการศึกษา 8	18	13	72.2
เขตการศึกษา 9	12	9	75.0
เขตการศึกษา 10	16	11	68.7
เขตการศึกษา 11	9	6	66.6
เขตการศึกษา 12	11	8	72.7
เขต กทม.	20	14	70.0
ร ว ม	165	117	70.9

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่สร้างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิดและปลายเปิด การสร้างเครื่องมือมีวิธีดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือหลักสูตร เอกสารแนะนำหลักสูตร คู่มือการประเมินผลการเรียน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอนศิลปศึกษา

2.2 นำผลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ด้านต่าง ๆ โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์มาก ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์น้อยและระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด โดยให้ครอบคลุมหลักสูตรทั้ง 4 ด้าน คือ

1. ด้านตัวหลักสูตรศิลปศึกษา
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533
3. ด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

4. ด้านการวัดผลและประเมินผลตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงเพื่อหาคุณภาพ ดังนี้

2.3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบในด้านความเที่ยงตรง และความครอบคลุมด้านเนื้อหา

2.3.2 นำแบบสอบถามไปดำเนินการแก้ไขปรับปรุงใหม่ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเชิงประจักษ์ ตลอดจนสำนวนภาษาอีกครั้ง

2.3.3 หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาที่มีในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบแอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงอธิบดีกรมวิชาการ นายจำเริญ เสกขีระ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการออกหนังสือขอความร่วมมือจากอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ช่วยตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามกลับคืน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทาง

สถิติ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS - PC ของศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่ของคำตอบ คิดเป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด แล้วนำเสนอในรูปของตารางและความเรียง

4.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ระดับของความคิดเห็น โดยกำหนดคะแนนตามวิธีของลิเคอร์ท์ (Likert, rating scale) ดังนี้

ระดับความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ 5
ระดับความคิดเห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ 4
ระดับความคิดเห็นไม่แน่ใจ	มีค่าเท่ากับ 3
ระดับความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ 2
ระดับความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ 1

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ออกค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้ว จึงนำมาเทียบอันดับ โดยถือเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายความว่า ความคิดเห็นต่อด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายความว่า ความคิดเห็นต่อด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.39 หมายความว่า ความคิดเห็นต่อด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายความว่า ความคิดเห็นต่อด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายความว่า ความคิดเห็นต่อด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.3 แบบสอบถามปลายเปิด ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล โครงสร้างหลักสูตรและการเลือกวิชาเลือกเสรีตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มาจัดเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย

4.4 นำผลที่ได้จากข้อ 4.1, 4.2 และ 4.3 มาเสนอในรูปตารางและความเรียง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้วิธีทางสถิติ ดังนี้

5.1 การหาค่าร้อยละ โดยคำนวณจากสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = (\text{จำนวนคำตอบ} \times 100) / \text{จำนวนประชากร}$$

5.2 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธี Alpha Coefficient ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left[\frac{1 - \sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α คือ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

N คือ จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งฉบับ

S_i คือ ค่าความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ

S_t คือ ค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

5.3 การหาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2530 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

5.4 การหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2530 : 40)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. คือ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X^2$ คือ ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ คือ ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวทั้งหมดยกกำลังสอง

N คือ จำนวนคน

5.5 การหาความแตกต่างระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม โดยใช้สูตรดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์.
2530 : 177)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทนค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม
 $\bar{X}_1$, $\bar{X}_2$ แทนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตามลำดับ
 S_1^2 , S_2^2 แทนความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตามลำดับ
 n_1 , n_2 แทนจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำตามลำดับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียน ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย โดยแบ่ง ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านหลักสูตรศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านตัวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในเรื่อง

1.1 จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา

1.2 คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของคำอธิบายรายวิชาศิลปศึกษา วิชา

บังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) จำนวน 6 รายวิชา คือ รายวิชา ศ 101 - ศ 306

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

3. ด้านสื่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

4. ด้านการวัดผลและประเมินผลตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 และการเปิดสอนวิชาเลือกเสรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดัง ปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน

ตัวแปร	สถานการณ์ของตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	80	68.4
	หญิง	37	31.6
	ร ว ม	117	100.0
อายุ	20 - 30 ปี	19	16.2
	31 ปี ขึ้นไปถึง 40 ปี	58	49.6
	41 ปี ขึ้นไปถึง 50 ปี	29	24.8
	51 ปี ขึ้นไป	11	9.4
	ร ว ม	117	100.0
วุฒิทางการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	21	17.9
	ระดับปริญญาตรี	92	78.6
	สูงกว่าปริญญาตรี	4	3.4
	ร ว ม	117	100.0
สาขาที่สำเร็จการศึกษา	ทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษา	97	82.9
	ดนตรีนาฏศิลป์หรือดนตรีศึกษา	20	17.1
	ร ว ม	117	100.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	สถานภาพของตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการสอน			
	ต่ำกว่า 10 ปี	29	24.8
	11 ปี ขึ้นไป ถึง 20 ปี	68	58.1
	21 ปี ขึ้นไป	20	17.1
ร ว ม		117	100.0

ตาราง 2 แสดงว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 68.4 เพศหญิง ร้อยละ 31.6 ซึ่งเพศชายมีมากกว่าเพศหญิง ร้อยละ 27.8

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 30 ปี ขึ้นไปถึง 40 ปี มีจำนวนมากกว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 41 ปี ขึ้นไปถึง 50 ปี และผู้ที่มีอายุระหว่าง 41 ปี ขึ้นไปถึง 50 ปี มีจำนวนมากกว่าผู้ที่มีอายุ 20 - 30 ปี และ 51 ปี ขึ้นไป ตามลำดับ โดยจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 31 ปี ขึ้นไปถึง 40 ปี มีร้อยละ 49.6 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41 ปี ขึ้นไปถึง 50 ปี มีร้อยละ 24.8 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 20 ปี ถึง 30 ปี มีร้อยละ 16.2 และผู้ที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป มีร้อยละ 9.4

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมีมากกว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและผู้ที่มีวุฒิสุงกว่าปริญญาตรี ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวนมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิสุงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิระดับปริญญาตรี มีจำนวนร้อยละ 78.6 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีจำนวนร้อยละ 17.9 และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิสุงกว่าระดับปริญญาตรี มีจำนวนร้อยละ 3.4

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิทางสาขาทัศนศิลป์และศิลปศึกษามากกว่าสาขาคณตรี นามุศิลป์ หรือดนตรีศึกษา โดยมีสาขาทัศนศิลป์และศิลปศึกษา มีร้อยละ 82.9 สาขาคณตรี นามุศิลป์ หรือศิลปศึกษา มีร้อยละ 17.1 สาขาทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษามากกว่าสาขาคณตรี นามุศิลป์ หรือดนตรีศึกษา ร้อยละ 55.8

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่าง 11 ปี ขึ้นไป ถึง 20 ปี มีมากกว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมศึกษาต่ำกว่า 10 ปี และ 11 ปี ขึ้นไป และผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี มีจำนวนมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอน 21 ปี ขึ้นไป โดยผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นระหว่าง 11 ปี ขึ้นไป ถึง 20 ปี มีร้อยละ 58.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่ำกว่า 10 ปี มีจำนวนร้อยละ 29 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 21 ปี ขึ้นไป มีจำนวนร้อยละ 17.1

ตอนที่ 2 ตารางแสดงความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ตารางแสดงความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านตัวหลักสูตรในเรื่องจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างของหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชากับจุดประสงค์ของวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) จำนวน 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

1.5 ตารางแสดงความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรที่มีต่อโครงสร้างของหลักสูตรศิลปศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1.6 ตารางแสดงจำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนศิลปศึกษา วิชาเลือกเสรี

2. ตารางเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน ต่อหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านตัวหลักสูตรในเรื่องของจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา ข้อ
โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา และคำอธิบายรายวิชากับจุดประสงค์ของวิชาบังคับแกน (ศิลปะ
กับชีวิต) จำนวน 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204,
ศ 305, ศ 306

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.
2533

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ตอนที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดัง
ปรากฏในตาราง 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18,
19, 20, 21 ดังนี้

ตาราง 3 ความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา ข้อ 1 - 4

จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา ข้อ 1 - 2 - 3 - 4	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานด้านศิลปะ		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	64	54.7
เห็นด้วยมาก	44	37.6
ไม่แน่ใจ	3	2.6
ไม่เห็นด้วย	5	4.3
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
รวม	117	100.0
2. เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ มีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย และรู้จักรักษาเพื่อเป็นมรดกสืบไป		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	73	62.4

ตาราง 6 (ต่อ)

จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา ข้อ 1 - 2 - 3 - 4	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยมาก	35	29.9
ไม่เห็นใจ	6	5.1
ไม่เห็นด้วย	3	2.6
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0
ร ว ม	117	100.0
3. เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะพัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพ และรสนิยม		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	68	58.1
เห็นด้วยมาก	40	34.2
ไม่เห็นใจ	8	6.8
ไม่เห็นด้วย	1	0.9
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0
ร ว ม	117	100.0
4. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะได้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	62	53.0
เห็นด้วยมาก	45	38.5
ไม่เห็นใจ	8	6.8
ไม่เห็นด้วย	1	0.9
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 3 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา ดังต่อไปนี้

จุดประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ 92.3)

จุดประสงค์ข้อที่ 2 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ 92.3)

จุดประสงค์ข้อที่ 3 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ 92.3)

จุดประสงค์ข้อที่ 4 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วย อย่างยิ่ง (ร้อยละ 91.5)

ตาราง 4 ภาพรวมความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา 4 ข้อ และ โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา

จุดประสงค์หลักสูตรวิชาศิลปศึกษา และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
โดยภาพรวมความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาศิลปศึกษา ทั้ง 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	62	52.99
เห็นด้วยมาก	44	37.60
ไม่แน่ใจ	6	5.13
ไม่เห็นด้วย	4	3.42
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.85
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 4 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นต่อภาพรวมของจุดประสงค์หลักสูตรศิลปศึกษาทั้ง 4 ข้อ อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่าง เห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 90.59)

ตาราง 5 ความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตรศิลปศึกษาที่กำหนดให้มีวิชาบังคับแกน 6 รายวิชา และมีวิชาเลือกเสรี 39 รายวิชา กับให้เลือกจากกลุ่มวิชาอาเซียนได้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

ระดับความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	42	35.9
เห็นด้วยมาก	58	49.6
ไม่แน่ใจ	4	3.4
ไม่เห็นด้วย	11	9.4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2	1.7
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 5 แสดงว่า ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วม-พัฒนาการใช้หลักสูตรมีความคิดเห็นต่อโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา ที่กำหนดให้มีวิชาบังคับแกน 6 รายวิชา และมีวิชาเลือกเสรี 39 รายวิชา กับให้เลือกจากกลุ่มวิชาอาเซียนได้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 85.5)

ตาราง 6 จำนวนโรงเรียนที่เลือกเรียนวิชาเลือกเสรีและวิชาอาเซียนสาขาศิลปะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

จำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนเลือกเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีนักเรียนเลือกเรียน	19	16.2
มีนักเรียนเลือกเรียน	98	83.8
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 6 แสดงว่า มีจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนเลือกเรียนวิชาศิลปศึกษา ในกลุ่มวิชาเลือกเสรีและวิชาอาเซียน ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 ร้อยละ 83.8

ตาราง 7 ความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา

คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชา	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
คำอธิบายรายวิชา ศ 101 ศิลปะกับชีวิต 1		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	35	29.9
เห็นด้วยมาก	60	51.3
ไม่แน่ใจ	7	6.0
ไม่เห็นด้วย	14	12.0
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0
จุดประสงค์รายวิชา ศ 101 ศิลปะกับชีวิต 1		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	33	28.2
เห็นด้วยมาก	63	53.8
ไม่แน่ใจ	5	4.3
ไม่เห็นด้วย	13	11.1
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3	2.6
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 7 (ต่อ)

คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชา	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
คำอธิบายรายวิชา ศ 102 ศิลปะกับชีวิต 2		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	32	27.4
เห็นด้วยมาก	65	55.6
ไม่แน่ใจ	5	4.3
ไม่เห็นด้วย	14	12.0
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0
จุดประสงค์รายวิชา ศ 102 ศิลปะกับชีวิต 2		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	30	25.6
เห็นด้วยมาก	67	57.3
ไม่แน่ใจ	6	5.1
ไม่เห็นด้วย	13	11.1
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0
คำอธิบายรายวิชา ศ 203 ศิลปะกับชีวิต 3		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	36	30.8
เห็นด้วยมาก	59	50.4
ไม่แน่ใจ	8	6.8
ไม่เห็นด้วย	13	11.1
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 7 (ต่อ)

คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชา	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
คำอธิบายรายวิชา ศ 305 ศิลปะกับชีวิต 5		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	37	31.6
เห็นด้วยมาก	56	47.9
ไม่แน่ใจ	9	7.7
ไม่เห็นด้วย	13	11.1
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2	1.7
รวม	117	100.0
จุดประสงค์รายวิชา ศ 305 ศิลปะกับชีวิต 5		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	37	31.6
เห็นด้วยมาก	57	48.7
ไม่แน่ใจ	11	9.4
ไม่เห็นด้วย	10	8.5
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2	1.7
รวม	117	100.0
คำอธิบายรายวิชา ศ 306 ศิลปะกับชีวิต 6		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	36	30.8
เห็นด้วยมาก	58	49.6
ไม่แน่ใจ	5	4.3
ไม่เห็นด้วย	16	13.7
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2	1.7
รวม	117	100.0

ตาราง 7 (ต่อ)

คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชา	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
จุดประสงค์รายวิชา ศ 306 ศิลปะกับชีวิต 6		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	32	27.4
เห็นด้วยมาก	62	53.0
ไม่แน่ใจ	8	6.8
ไม่เห็นด้วย	13	11.1
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2	1.7
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 7 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาของวิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา เป็นรายชื่อดังต่อไปนี้

1. คำอธิบายรายวิชา ศ 101 ศิลปะกับชีวิต 1 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 81.2)

จุดประสงค์รายวิชา ศ 101 ศิลปะกับชีวิต 1 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 82)

2. คำอธิบายรายวิชา ศ 102 ศิลปะกับชีวิต 2 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 83)

จุดประสงค์รายวิชา ศ 102 ศิลปะกับชีวิต 2 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 83.9)

3. คำอธิบายรายวิชา ศ 203 ศิลปะกับชีวิต 3 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 81.21)

จุดประสงค์รายวิชา ศ 203 ศิลปะกับชีวิต 3 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 80.4)

4. คำอธิบายรายวิชา ศ 204 ศิลปะกับชีวิต 4 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย
ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 77.8)

จุดประสงค์รายวิชา ศ 204 ศิลปะกับชีวิต 4 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย
ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 78.7)

5. คำอธิบายรายวิชา ศ 305 ศิลปะกับชีวิต 5 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย
ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 79.5)

จุดประสงค์รายวิชา ศ 305 ศิลปะกับชีวิต 5 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย
ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 80.3)

6. คำอธิบายรายวิชา ศ 306 ศิลปะกับชีวิต 6 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย
ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 80.4)

จุดประสงค์รายวิชา ศ 306 ศิลปะกับชีวิต 6 ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย
ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 80.4)

ตาราง 8 ภาพรวมความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์คำอธิบายรายวิชาบังคับแกน
(ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306

ระดับความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	36	30.7
เห็นด้วยมาก	59	51.4
ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	22	9.9
ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 8 แสดงว่า ภาพรวมความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียน
ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ต่อคำอธิบายรายวิชาศิลปะกับชีวิต จำนวน 6 รายวิชา ได้แก่
รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 มีระดับความคิดเห็นอยู่ใน
เกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 81.1)

ตาราง 9 ภาพรวมความคิดเห็นต่อด้านตัวหลักสูตรในด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา
4 ข้อ โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา และคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาบังคับ
แกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305,
ศ 306

ระดับความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	36	30.76
เห็นด้วยมาก	65	55.55
ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	16	13.67
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 9 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร
มีภาพรวมของความคิดเห็นต่อด้านตัวหลักสูตรในเรื่องจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาทั้ง 4 ข้อ
โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา และคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาบังคับแกน (ศิลปะ
กับชีวิต) จำนวน 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204,
ศ 305, ศ 306 อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 86.3)

ตาราง 10 ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามแนวหลักสูตรฉบับ
ปรับปรุง พ.ศ. 2533 โดยแยกเป็นรายข้อ

ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุม ทั้งด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย ทักษะนิสัยและด้านกระบวนการ		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	41	35.0
เห็นด้วยมาก	62	53.0
ไม่แน่ใจ	7	6.0

ตาราง 10 (ต่อ)

ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วย	6	5.1
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0
2. การสอนวิชาศิลปะโดยวิธีเน้นกระบวนการ		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	43	36.8
เห็นด้วยมาก	67	57.3
ไม่แน่ใจ	6	5.1
ไม่เห็นด้วย	1	0.9
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0
ร ว ม	117	100.0
3. ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนการสอน 4 ประการ คือ		
1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้ให้มากที่สุด		
2. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง		
3. เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ		
4. เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมการใช้วัสดุในห้องเรียน		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	54	46.2
เห็นด้วยมาก	48	41.0
ไม่แน่ใจ	12	10.3
ไม่เห็นด้วย	3	2.6

ตาราง 10 (ต่อ)

ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0
ร ว ม	117	100.0
4. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ คนตรีและนาฏศิลป์ ในลักษณะบูรณาการตามคำอธิบายรายวิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต)		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	15	12.8
เห็นด้วยมาก	38	32.5
ไม่แน่ใจ	15	12.8
ไม่เห็นด้วย	32	27.4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	17	14.5
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 10 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นรายชื่อ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จะต้องครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการระดับความคิดเห็น อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 88)

2. การสอนศิลปะโดยวิธีเน้นกระบวนการ ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 94.1)

3. ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนการสอน 4 ประการ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 87.2)

4. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ ในลักษณะ การบูรณาการตามคำอธิบายรายวิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) ระดับความคิดเห็นด้านเห็นด้วย (ร้อยละ 45.3) ด้านไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 41.9) ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่จัดอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

ตาราง 11 ภาพรวมความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ระดับความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	38	32.6
เห็นด้วย	51	43.8
ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	28	23.6
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 11 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างการเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 76.4)

ตาราง 12 ความคิดเห็นต่อการเลือกเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นรายชื่อ

ด้านเลือกเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ครูไม่ควรมุ่งเน้นตัวเนื้อหาหรือข้อมูลจากหนังสือเล่มเดียว เป็นสำคัญ แต่ควรใช้สื่อและวิธีการสอนหลากหลายมาให้ความรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ทางทักษะให้กับผู้เรียน		

ตาราง 12 (ต่อ)

ด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2538	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	68	58.1
เห็นด้วยมาก	43	36.8
ไม่แน่ใจ	3	2.6
ไม่เห็นด้วย	2	1.7
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0
2. มีนโยบายส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาโดยเสรี		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	47	40.2
เห็นด้วยมาก	62	53.0
ไม่แน่ใจ	6	5.1
ไม่เห็นด้วย	1	0.9
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0
3. สื่อควรเป็นสื่อที่ช่วยการเรียนการสอน เป็นตัวชี้แนะใน เรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก ๆ เช่น มี ข้อเสนอแนะรูปแบบวิธีการคิดบ้าง คิดจำแนกราย- ละเอียดบ้าง คิดนำเสนอข้อมูลให้เป็นลำดับจากส่วน ย่อยไปหาส่วนใหญ่บ้าง คิดวิเคราะห์วิจารณ์บ้าง		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	40	34.2
เห็นด้วยมาก	65	55.6

ตาราง 12 (ต่อ)

ด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่แน่ใจ	8	6.8
ไม่เห็นด้วย	3	2.6
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 12 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นต่อเรื่องสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นรายข้อดังต่อไปนี้

1. ครูไม่ควรมุ่งเน้นตัวเนื้อหาหรือข้อมูลจากหนังสือเล่มเดียวเป็นสำคัญ แต่ควรใช้สื่อและวิธีสอนที่หลากหลายมาให้ความรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 94.9)

2. มีนโยบายส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาโดยเสรี ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 93.2)

3. สื่อควรเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นตัวชี้แนะเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก ๆ เช่น มีข้อเสนอแนะรูปแบบวิธีการคิดบ้าง คิดจำแนกรายละเอียดบ้าง คิดนำเสนอข้อมูลให้เป็นลำดับจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่มาก คิดวิเคราะห์วิจารณ์บ้าง ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 89.8)

ตาราง 13 ภาพรวมความคิดเห็นต่อด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามแนวหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ระดับความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	53	44.1
เห็นด้วยมาก	56	48.4
ไม่แน่ใจ, ไม่เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	8	7.5
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 13 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีระดับความคิดเห็นต่อภาพรวมด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 92.5)

ตาราง 14 ความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นรายชื่อ

ความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลตามแนวทาง ของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
1. การสอบวัดควรเป็นการวัดภาคปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบ กระบวนการทำงาน ไม่ใช่ดูที่ผลผลิตเพียงอย่างเดียว และควรพิจารณาเลือกวิธีวัดให้สอดคล้องกับการใช้ผลการ สอบวัด ว่าเป็นการสอบวัดเพื่อปรับปรุงผลการเรียนหรือ การสอบวัดเพื่อการตัดสิน		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	56	47.9
เห็นด้วยมาก	52	44.4
ไม่แน่ใจ	6	5.1
ไม่เห็นด้วย	3	2.6

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลตามแนวทาง ของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0
ร ว ม	117	100.0
2. การที่มีการเน้นการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่เป็นกระบวนการ		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	37	31.6
เห็นด้วยมาก	68	58.1
ไม่แน่ใจ	7	6.0
ไม่เห็นด้วย	5	4.3
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	0
ร ว ม	117	100.0
3. ให้มีการเน้นการวัดผลและการประเมินผลที่แตกต่างกัน ระหว่างวิชาบังคับแกน และวิชาเลือกเสรี		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	31	26.5
เห็นด้วยมาก	57	48.7
ไม่แน่ใจ	13	11.1
ไม่เห็นด้วย	15	12.8
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	0.9
ร ว ม	117	100.0
4. การวัดผลและประเมินผลวิชาบังคับแกน ให้เน้นด้าน จิตนิสัยมากกว่าด้านอื่น ๆ		

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลตามแนวทาง ของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	ระดับความคิดเห็น	
	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	24	20.5
เห็นด้วยมาก	54	46.2
ไม่แน่ใจ	17	14.5
ไม่เห็นด้วย	19	16.2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3	2.6
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 14 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นรายข้อดังต่อไปนี้

1. การสอบวัดควรเป็นการวัดภาคปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบกระบวนการทำงาน ไม่ใช่แค่ที่ผลผลิตเพียงอย่างเดียว และควรพิจารณาเลือกวิธีวัดให้สอดคล้องกับการใช้ผลการสอบวัดว่า เป็นการสอบวัดเพื่อปรับปรุงผลการเรียนหรือการสอบวัดเพื่อการตัดสิน ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 93.3)

2. การที่ให้มีการเน้นการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 89.7)

3. ให้มีการเน้นการวัดผลและประเมินผลที่แตกต่างกันระหว่างวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) และวิชาเลือกเสรี ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 75.3)

4. การวัดผลและการประเมินผลวิชาบังคับแกน ให้เน้นด้านจิตนิสัยมากกว่าด้านอื่น ๆ ระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 66.7)

ตาราง 15 ภาพรวมความคิดเห็นต่อการวัดผลและการประเมินผลตามแนวของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ระดับความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	37	31.6
เห็นด้วยมาก	58	49.5
ไม่แน่ใจ, ไม่เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	22	18.9
ร ว ม	117	100.0

ตาราง 15 แสดงว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 81.1)

ตาราง 16 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา 4 ข้อ และ โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สวาทที่สำเร็จทางการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน

ความคิดเห็น	ตัวแปร		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา	เพศ	ชาย	80	4.3700	0.555	-0.46	0.649
		หญิง	37	4.4216	0.573		
	อายุ	20 - 40 ปี	77	4.3610	0.550	-0.67	0.507
		41 ปี ขึ้นไป	40	4.4350	0.580		

ตาราง 16 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ตัวแปร		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา	วุฒิทางการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	21	4.4095	0.588	0.20	0.842
		ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	96	4.3813	0.555		
	สาขาวิชาที่สำเร็จ	ทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษา	97	4.4454	0.512	2.12	0.045
		ดนตรีนาฏศิลป์หรือดนตรีศึกษา	20	4.1000	0.691		
	ประสบการณ์ในการสอน	ต่ำกว่า 10 ปี	29	4.3448	0.600	-0.44	0.663
		11 ปี ขึ้นไป	88	4.4000	0.548		

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ ประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 17 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของคำอธิบายรายวิชา วิชาศิลปศึกษาวิชา บัณฑิตแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ ค 101, ค 102, ค 203, ค 204, ค 305, ค 306 จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ

ความคิดเห็น	ตัวแปร		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของคำอธิบายรายวิชา วิชาศิลปศึกษาวิชา บัณฑิตแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ค 101, ค 102, ค 203, ค 204, ค 305, ค 306	เพศ	ชาย	80	4.0146	0.812	1.11	0.272
		หญิง	37	3.8266	0.872		
	อายุ	20 - 40 ปี	77	3.9416	0.819	-0.24	0.812
		41 ปี ขึ้นไป	40	3.9813	0.868		
	วุฒิทางการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	21	4.0833	0.856	0.76	0.452
		ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	96	3.9271	0.829		
	สาขาวิชาที่สำเร็จ	ทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษา	97	3.9777	0.851	0.70	0.489
		ดนตรีนาฏศิลป์หรือดนตรีศึกษา	20	3.8458	0.748		
	ประสบการณ์ในการสอน	ต่ำกว่า 10 ปี	29	3.8190	0.922	-0.95	0.349
		11 ปี ขึ้นไป	88	4.0000	0.802		

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ ประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาศิลปศึกษารายวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ค 101, ค 102, ค 203, ค 204, ค 305, ค 306 ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อด้านตัวหลักสูตรในเรื่องจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ค 101, ค 102, ค 203, ค 204, ค 305, ค 306 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอน

ความคิดเห็น	ตัวแปร		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
จุดหมายของหลักสูตรศิลปศึกษา และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของคำอธิบายรายวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ค 101, ค 102, ค 203, ค 204, ค 305, ค 306	เพศ	ชาย	80	4.1929	0.614	0.57	0.572
		หญิง	37	4.1241	0.600		
	อายุ	20 - 40 ปี	77	4.1513	0.596	-0.47	0.641
		41 ปี ขึ้นไป	40	4.2081	0.635		
	วุฒิทางการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	21	4.2468	0.628	0.61	0.544
		ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	96	4.1542	0.605		
	สาขาวิชาที่สำเร็จ	ทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษา	97	4.2115	0.585	1.44	0.161
		ดนตรีนาฏศิลป์หรือดนตรีศึกษา	20	3.9729	0.690		

ตาราง 18 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
	ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี	29	4.0819	0.662	-0.86	0.397
	11 ปี ขึ้นไป	88	4.2000	0.590		

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อด้านตัวหลักสูตรในเรื่อง จุดประสงค์หลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 19 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอน

ความคิดเห็น	ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ด้านการจัดการ- เรียนการสอน วิชา ศิลปศึกษา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวทางของ หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	เพศ	ชาย	80	3.9188	-0.86	0.394
		หญิง	37	4.0068		
	อายุ	20 - 40 ปี	77	3.8929	-1.42	0.160
		41 ปี ขึ้นไป	40	4.0500		

ตาราง 19 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ตัวแปร		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ด้านการจัดการ- เรียนการสอน วิชาศิลปศึกษา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตาม แนวทางของ หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	วุฒิทาง- การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	21	4.0238	0.586	0.67	0.506
		ปริญญาตรีและสูง กว่าปริญญาตรี	96	3.9297	0.551		
	สาขาวิชา ที่สำเร็จ	ทัศนศิลป์หรือ ศิลปศึกษา	97	3.9149	0.538	-1.22	0.232
		ดนตรีนาฏศิลป์ หรือดนตรีศึกษา	20	4.1000	0.630		
	ประสบการณ์ ในการสอน	ต่ำกว่า 10 ปี	29	3.8621	0.537	-0.97	0.339
		11 ปี ขึ้นไป	88	3.9744	0.562		

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของหัวหน้า
หมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา
สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการ
การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวของ
หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 20 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอน

ความคิดเห็น	ตัวแปร		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวทางของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	เพศ	ชาย	80	4.3917	0.443	1.69	0.096
		หญิง	37	4.2072	0.590		
	อายุ	20 - 40 ปี	77	4.3723	0.490	1.16	0.252
		41 ปี ขึ้นไป	40	4.2583	0.515		
	วุฒิทางการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	21	4.3651	0.379	0.39	0.696
		ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	96	4.3264	0.523		
	สาขาวิชาที่สำเร็จ	ทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษา	97	4.3265	0.514	-0.37	0.716
		ดนตรีนาฏศิลป์หรือดนตรีศึกษา	20	4.3667	0.431		
	ประสบการณ์ในการสอน	ต่ำกว่า 10 ปี	29	4.3908	0.504	0.71	0.482
		11 ปี ขึ้นไป	88	4.3144	0.499		

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอน

ความคิดเห็น	ตัวแปร		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ด้านการวัดผลและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวทางของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533	เพศ	ชาย	80	4.0594	0.530	1.07	0.287
		หญิง	37	3.9324	0.623		
	อายุ	20 - 40 ปี	77	3.9708	0.532	-1.24	0.217
		41 ปี ขึ้นไป	40	4.1125	0.610		
	วุฒิทางการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	21	4.0000	0.592	-0.17	0.869
		ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	96	4.0234	0.557		
	สาขาวิชาที่สำเร็จ	ทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษา	97	4.0000	0.568	-0.86	0.399
		ดนตรีนาฏศิลป์หรือดนตรีศึกษา	20	4.1125	0.529		

ตาราง 21 (ต่อ)

ความคิดเห็น	ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
	ประสบการณ์ ต่ำกว่า 10 ปี	29	4.0948	0.532	0.87	0.391
	11 ปี ขึ้นไป	88	3.9943	0.571		

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการวัดผลและประเมินผลวิชาศิลปศึกษา 3 สาขา (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ทั้ง 4 ด้าน และการเปิดสอนวิชาเลือกเสรี โดยสรุปไว้ในตาราง 22 ดังนี้

ตาราง 22 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ทั้ง 4 ด้าน และการเปิดสอนวิชาเลือกเสรี

ปัญหาและข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	คิดเป็นร้อยละ
1. ด้านหลักสูตร		
ปัญหา		
- ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามข้อนี้	0	0

ตาราง 22 (ต่อ)

ปัญหาและข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	คิดเป็นร้อยละ
ข้อเสนอแนะ มีดังต่อไปนี้ - ให้ปรับคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาทั้งฉบับแกนให้ชัดเจนกว่านี้ เพราะตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรกินความหมายกว้างมาก ทำให้การกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทำได้ยาก - ให้เขียนคำอธิบายรายวิชาใหม่ โดยแยกสาขาทัศนศิลป์ออกจากสาขาศนตรีและนาฏศิลป์ - นอกจากนั้นยังพบว่า จำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนศิลปศึกษารายวิชาเลือกเสรี ตามโครงสร้างของหลักสูตรศิลปศึกษาลับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีจำนวนถึง 98 โรงเรียน	11 23 98	9.4 19.6 83.8
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาตามแนวทางของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ปัญหา - โรงเรียนที่มีครูศิลปะไม่ครบทั้ง 3 สาขาวิชา ไม่สามารถสอนให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ของคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดไว้ทั้ง 3 สาขา ได้ ข้อเสนอแนะ - ควรเพิ่มคาบเวลาในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาวิชาบังคับแกนให้มากขึ้น เพราะจะช่วยให้ผู้สอนสามารถสอนนักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของคำอธิบายรายวิชาได้ดียิ่งขึ้น	8 28	6.8 23.9
3. ด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามแนวทางของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ปัญหา - ผู้สอนขาดงบประมาณที่จะใช้ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เพราะสื่อบางประเภท เช่น วีดีทัศน์ ก็มี		

ตาราง 22 (ต่อ)

ปัญหาและข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ตอบ แบบสอบถาม	คิดเป็น ร้อยละ
ราคาแพง นอกจากนี้ครูยังขาดแคลนผลงานทางศิลปะ ที่จะนำมาให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง	7	5.9
ข้อเสนอแนะ - ควรจัดให้มีการอบรมการผลิตสื่อการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษา และเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูศิลปศึกษา โดย เฉพาะในวิชาเลือกเสรีที่เปิดขึ้นใหม่	8	6.8
4. ด้านการวัดผลและประเมินผลวิชาศิลปศึกษาตามแนวทาง ของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533		
ปัญหา - การวัดผลตามจุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) ที่ระบุว่า ให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมและ เห็นคุณค่าของศิลปะ หรือการนำเอาความรู้ทางศิลปะมา ปรับใช้อย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน นั้น ทำได้ยากมาก เพราะครูอาจไม่สามารถที่จะกำหนด เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้หรือหากทำได้ก็เป็นส่วนน้อย	8	6.8
- การวัดผลวิชาศิลปศึกษาวิชาบังคับแกนตามแนวทางของหลัก- สูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความชื่นชมต่อศิลปะ และเน้นกระบวนการ แต่โรงเรียน ส่วนใหญ่สนับสนุนให้สอนศิลปศึกษา โดยการเน้นที่ผลงานของ นักเรียนที่ออกมาเป็นรูปธรรมด้วย จึงเกิดความขัดแย้งขึ้น	5	4.2
- การสอนศิลปศึกษาโดยการเน้นที่กระบวนการ แต่ไม่เน้นที่ เนื้อหาวิชา ทำให้การออกข้อสอบเพื่อการวัดผล ทำได้ยาก	2	1.7
- การที่เวลาเรียนไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ทำให้การวัดผล และประเมินผลทำได้ไม่ครบถ้วนตามเนื้อหา	1	0.8

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษา

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) 4 ด้าน คือ

1. ด้านตัวหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาของวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533
3. ด้านสื่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533
4. ด้านการวัดผลและประเมินผลตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา 2534 จำนวน 165 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง 117 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยรายละเอียดแยกออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าให้คะแนน 5 ระดับ มีทั้งหมด 35 ข้อ ซึ่งมี

ความเชื่อมั่น 0.92 ในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละตอนจะมีคำถามปลายเปิด เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าความถี่
2. หาค่าร้อยละ
3. หาค่าเฉลี่ย
4. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย
5. ค่าที (t - test)

สรุปผลจากการศึกษาครั้งนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ เป็นชายมากกว่าหญิง ร้อยละ 27.8 โดยเป็นชาย ร้อยละ 68.4 และเป็นหญิงร้อยละ 31.6 ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอายุ 20 ปี ขึ้นไปถึง 40 ปี มีร้อยละ 24.8 รองลงมา คือ ผู้มีอายุระหว่าง 41 ปี ขึ้นไปถึง 50 ปี มีร้อยละ 24.8 หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาเกือบทั้งหมดมีการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 78.6 มีเพียงร้อยละ 17.9 ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และผู้ที่มีวุฒิส่งกว่าปริญญาตรี มีจำนวนร้อยละ 3.4 และหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาที่ตอบแบบสอบถามที่สำเร็จสาขาทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษา มีจำนวนร้อยละ 82.9 มากกว่าสาขาคณศรีนาฏศิลป์หรือดนตรีศึกษา ซึ่งมีร้อยละ 17.1 การจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้สอนที่มีประสบการณ์ระหว่าง 11 ปี ขึ้นไปถึง 20 ปี มีจำนวนมากที่สุดคือ ร้อยละ 58.1 จำนวนรองลงมาตามลำดับ คือ ผู้มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี มีร้อยละ 24.8 และผู้มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป มีร้อยละ 17.1

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านตัวหลักสูตร ในเรื่อง

- 1.1 โครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาและจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ

คือ

- 1.1.1 เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานด้านศิลปะ
- 1.1.2 เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ มีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย และรู้จักรักษาเพื่อเป็นมรดกสืบทอดต่อไป
- 1.1.3 เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะพัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพ และรสนิยม
- 1.1.4 เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะได้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

1.2 คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 ดังนี้

วิชาบังคับแกน

ศ 101 ศิลปะกับชีวิต 1

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการเขียนรูปและการปั้น รูปตามแบบหรือของจริง โดยเน้นการสังเกตรูปร่าง รูปทรง ขนาด สี และสัดส่วน ด้านขับร้องดนตรีนาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลงร่ำวง เพลงพื้นบ้าน เพลงประกอบการฟ้อนรำ และเพลงอื่น ๆ โดยสามารถฟังและทำจังหวะให้เข้ากับเพลงและฟ้อนรำอย่างง่าย ๆ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ ชื่นชมและเห็นคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ

ศ 102 ศิลปะกับชีวิต 2

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการเขียนรูปและการปั้น รูปเป็นทิวทัศน์หรือเรื่องราวการดำรงชีวิตและอื่น ๆ ตามความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของแต่ละคน ด้านขับร้องดนตรีนาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นบ้าน เพลงประกอบการฟ้อนรำและเพลงอื่น ๆ โดยใช้โน้ตขั้นพื้นฐานประกอบ และการฟ้อนรำที่มีแบบแผนอย่างง่าย ๆ

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ ชื่นชมและเห็นคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ

ศ 203 ศิลปะกับชีวิต 3

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องจิตรกรรม และ/หรือ ประติมากรรม ตามความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์

และจินตนาการของแต่ละคน ด้านขับร้องดนตรีนาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง เพลงประกอบการพ้อนรำ เพลงประสานเสียงอย่างง่าย โดยใช้โน้ตขั้นพื้นฐานประกอบการขับร้องและบรรเลง และการพ้อนรำที่มีแบบแผนอย่างง่าย ๆ

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความงาม ความหมาย และคุณค่าได้ตามวุฒิภาวะ

ศ 204 ศิลปะกับชีวิต 4

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องงานออกแบบเบื้องต้น ด้านขับร้องดนตรีนาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงประกอบการพ้อนรำ เพลงประสานเสียง ประดิษฐ์ท่ารำง่าย ๆ สำหรับใช้ประกอบเพลง และ/หรือการปฏิบัติเครื่องดนตรีง่าย ๆ ตามความถนัด

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้สามารถแสดงออกทางศิลปะได้ตามวุฒิภาวะ

ศ 305 ศิลปะกับชีวิต 5

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการนำความรู้ทางทัศนศิลป์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านขับร้องดนตรีนาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้อง การบรรเลงดนตรี การพ้อนรำ และการฟังเพลงในโอกาสต่าง ๆ

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้สามารถนำความรู้ และความเข้าใจทางศิลปะมาปรับใช้อย่างเหมาะสม มีรสนิยม เกิดความงามและกลมกลืนกับชีวิตประจำวัน

ศ 306 ศิลปะกับชีวิต 6

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการนำความรู้ ความสามารถทางทัศนศิลป์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้านขับร้องดนตรีนาฏศิลป์ ในเรื่องการปฏิบัติเครื่องดนตรีตามลำพังหรือรวมวง การพ้อนรำแบบมาตรฐาน รำพื้นเมือง การแสดงที่เป็นศิลปะของท้องถิ่น

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านตัวหลักสูตร ในเรื่องจุดประสงค์ของหลักสูตร ศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชา กับจุดประสงค์รายวิชา บัณฑิตแกน 6 รายวิชา คือ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 ทุกข้ออยู่ในระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ได้แก่

2.1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิ-
พิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ

2.2 การสอนวิชาศิลปะที่เน้นทักษะกระบวนการ

2.3 ข้อเสนอแนะการจัดทำแผนการสอนวิชาศิลปะ ต่อไปนี้

2.3.1 เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยมีครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่เรียนดำเนินการเป็นไป
ตามความมุ่งหมาย

2.3.2 เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือ
ทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถาม
หรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

2.3.3 เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้ในการทำงานเป็นกระบวนการ และนำกระบวนการไปใช้จริง

2.3.4 เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้
ในห้องเรียน หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

2.4 จากคำอธิบายรายวิชาศิลปศึกษา (วิชาบังคับแก่น) ระดับมัธยมศึกษาตอน-
ต้น ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ได้เสนอแนวทางเพื่อให้ “ครูผู้สอนสามารถ
บูรณาการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ เข้าไว้ด้วยกัน”

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในข้อ 2.1, 2.2, 2.3 ในระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วย
อย่างยิ่ง ส่วนข้อ 2.4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง และผู้ตอบ
แบบสอบถามที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน

3. ด้านสื่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ได้แก่

3.1 แนวการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการ ที่ว่า “ครูไม่ควรมุ่ง
เน้นตัวเนื้อหาหรือข้อมูลจากหนังสือเรียนเล่มเดียวเป็นสำคัญ แต่ควรใช้สื่อและวิธีการสอนหลากหลาย
มาให้ความรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะให้กับผู้เรียน”

3.2 นโยบายที่ส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะโดยเสรี

3.3 ควรเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นตัวชี้แนะในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก ๆ เช่น มีข้อเสนอแนะรูปแบบวิธีการคิดบ้าง คิดจำแนกรายละเอียดบ้าง คิดนำเสนอข้อมูลให้เป็นลำดับ จากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่บ้าง คิดวิเคราะห์วิจารณ์บ้าง

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านสื่อการเรียนการสอนทุกข้อ อยู่ในระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2538

4.1 "การสอบวัดควรเป็นการวัดภาคปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบกระบวนการทำงาน ไม่ใช่ดูที่ผลผลิตแต่เพียงอย่างเดียว และควรพิจารณาเลือกวิธีวัดให้สอดคล้องกับการใช้ผลการสอบวัดว่า เป็นการสอบวัดเพื่อปรับปรุงผลการเรียนหรือการสอบวัดเพื่อการตัดสิน"

4.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการที่ให้มีการเน้นการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ

4.3 การเน้นการวัดผลและการประเมินผลที่แตกต่างกัน ระหว่างศิลปศึกษา วิชาบังคับแก่นกับศิลปศึกษาวิชาเลือกเสรี

4.4 การวัดผลและประเมินผลวิชาศิลปศึกษาวิชาบังคับแก่น จะเน้นด้านจิตินัยมากกว่าด้านอื่น ๆ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านการวัดผลและประเมินผลทุกข้อ อยู่ในระหว่างเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ภูมิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านหลักสูตรศิลปศึกษฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2538 ในด้านตัวหลักสูตรในเรื่อง จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของวิชาบังคับแก่น (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2538 ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) พบว่า

1. ด้านตัวหลักสูตร ในเรื่อง

1.1 จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร เห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง

1.2 คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ศ 101, ศ 102, ศ 203, ศ 204, ศ 305, ศ 306 พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร เห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งกับคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์ของวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) ทั้ง 6 รายวิชา

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการปรับปรุงเนื้อหาทางวิชาการต่าง ๆ ไม่ให้มีมากและซ้ำซ้อนเกินความจำเป็น นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถสร้างหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ ตามโครงสร้างวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกเสรีได้ เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน สถานเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น และยังเป็นการส่งเสริมความถนัด ความสามารถและความต้องการของนักเรียน รวมทั้งเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการและงานอาชีพ (ขณะอม แก้วกำเนิด. 2530 : 4 - 5) นอกจากนี้ยังช่วยให้หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ได้เห็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาได้หลากหลายขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มวิชาเลือกเสรี ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัย ที่พบว่า มีโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเปิดสอนศิลปศึกษาวิชาเลือกเสรี เป็นจำนวนถึงร้อยละ 83.8

นอกจากนี้แล้ว หลักการของหลักสูตรศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ที่ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง และเน้นกระบวนการที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติงานศิลปะมากกว่าเน้นที่ตัวผลงาน หรือการเน้นเรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความรักและชื่นชมในงานศิลปะ ยังมีความสอดคล้องกับทฤษฎีทางศิลปศึกษาบางทฤษฎีอยู่บ้าง ซึ่งผลการวิจัยทางศิลปศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ในระหว่างปี ค.ศ. 1910 เป็นต้นมา ได้รายงานไว้ว่า เส้นทางของการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้มุ่งตรงไปที่เรื่องของสุนทรียศาสตร์ ซึ่งตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการศึกษาแบบนิพัฒนาการ (Progressive Education) หรือการศึกษาที่ยึดตัวเด็กเป็นจุดศูนย์กลาง จุดประสงค์ของศิลปศึกษาในโรงเรียนของรัฐมีแนวโน้มไปสู่

จุดศูนย์กลางของความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออกของความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและความ
 ขาดซึ่ง เด็ก ๆ จะได้รับการส่งเสริมให้แสดงออกอย่างเสรี ทั้งในด้านเนื้อหาและวัสดุหลากหลาย
 หลายที่โรงเรียนได้จัดเตรียมไว้ให้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 1938 เป็นต้นมา ความสนใจได้ให้กับ
 การศึกษาในสาขาศิลปะทั้งหลายที่พบในชีวิตประจำวัน และให้คุณค่าของศิลปศึกษากับนักเรียน
 ทุก ๆ คน ตรงกันข้ามกับการศึกษาสำหรับผู้มีพรสวรรค์ทางศิลปะเพียงน้อย การเน้นดังกล่าว
 นี้มีความเกี่ยวข้องอย่างใหญ่หลวงกับการขยายอิทธิพลของโครงการศิลปศึกษา โอวาตอนน่า
 (Owatonna Art Education Project) ความเจริญก้าวหน้า ความเจริญก้าวหน้าใน
 หน่วยงานศิลปศึกษาที่แล้งมา ก็คือ เรื่องความสัมพันธ์ของประสบการณ์ทางศิลปะกับพัฒนา
 การด้านบุคลิกภาพโดยส่วนรวมของเด็ก (Encyclopedia of Education Research.
 1952 : 64)

ความสอดคล้องกันในแนวคิดทางศิลปศึกษาทางประการดังกล่าว อาจมีส่วน
 ช่วยให้หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้
 หลักสูตร ส่วนใหญ่เกิดจากทัศนคติต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง
 พ.ศ. 2533

สาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่ม
 ตัวอย่างที่ได้รับการชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง
 พ.ศ. 2533 จากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่เริ่มมีการ
 ทดลองใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดทัศนคติต่อหลักสูตรศิลปศึกษา
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ดังกล่าว

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533
 พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้
 หลักสูตร เห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตร
 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ยกเว้นข้อที่ว่า แนวทางการเขียนคำอธิบายรายวิชาในลักษณะ
 ให้บูรณาการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาไว้ด้วยกัน ความคิดเห็นระหว่างผู้เห็นด้วยมาก
 และเห็นด้วยอย่างยิ่งกับไม่เห็นด้วยมากและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีจำนวนใกล้เคียงกันมาก

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์ของวิชาศิลปะ-
 ศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 โดยเฉพาะวิชาบังคับแกน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องเรียนนั้น
 เน้นที่การจัดกิจกรรม การได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ โดยไม่เน้นเนื้อหาวิชาการ จัดกระบวนการ-
 การเรียนการสอนที่ต้องการ โดยเน้นผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน

ผลิตเส้น มีความยืดหยุ่นคลายให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาศิลปะเป็นเบื้องต้น กิจกรรมทั้งด้านทัศนศิลปศึกษาและดนตรีศึกษา สำหรับผู้ที่สนใจที่จะต้องการได้รับความรู้และทักษะที่เข้มข้นก็สามารถเลือกเรียนจากวิชาเลือกเสรีในคาบเวลาเรียนของวิชาเลือกเสรี ซึ่งกำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรแล้ว (กรมวิชาการ. 2533 : 69 - 71) ซึ่งจุดเน้นของหลักสูตรศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในด้านการจัดการเรียนการสอน อาจช่วยให้หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ได้พบแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้หลากหลายยิ่งขึ้น

สำหรับความคิดเห็นต่อการที่หลักสูตรศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ที่ได้เสนอแนวทางให้ครูผู้สอนสามารถบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ เข้าไว้ด้วยกัน และอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันระหว่างผู้ที่เห็นด้วยมากและไม่เห็นด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่สำเร็จการศึกษาทางศิลปะสาขาเดียว ดังนั้นจึงเกิดความไม่มั่นใจในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในลักษณะบูรณาการ วิชาศิลปะทั้ง 3 สาขา ได้แก่ ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ เข้าไว้ด้วยกัน

3. ด้านสื่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่งกับสื่อการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ ได้กำหนดนโยบายในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น คือ ให้มีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเสรีมากขึ้น

นอกจากนี้หลักสูตรฉบับปรับปรุงยังได้กำหนดนโยบายการใช้สื่อที่เอื้อต่อการใช้สื่อได้หลากหลายขึ้น หลักการในการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษายังคงใช้หนังสือเรียนฉบับเดิมได้ โดยเลือกเนื้อหามาใช้ให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาที่ปรับปรุงใหม่ และควรใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสื่ออื่น ๆ เช่น ของจริง ผลงานทางศิลปะที่มีอยู่ในท้องถิ่น จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอนด้วย นอกจากนี้ก็อาจเชิญบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนด้วยก็ได้

สำหรับวิชาเลือกเสรี ยังคงใช้หนังสือเรียนและหนังสือเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ฉบับเดิมได้ (กรมวิชาการ. 2533 : 21)

การให้มีการใช้สื่อได้อย่างเสรี จะช่วยให้การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลป-ศึกษาพัฒนาได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากปรับลดคาบเวลาลง ดังนั้นยุทธวิธีการให้ความรู้ อาจต้องนำสื่อและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาทดแทน เพื่อให้ความรู้ตามคาบเวลาที่กำหนดให้และได้ผลตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางมากขึ้น นอกจากนี้วิชาศิลปศึกษาได้รวมการรับรู้ทางศิลปะ 3 ด้าน คือ ทักษะศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ซึ่งสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายจะช่วยพัฒนาการรับรู้ได้ตามประสาหลั้มวล ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงได้มากขึ้น

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามแนวของฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 พบว่าหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการวัดผลและประเมินผลตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวัดผลและประเมินผล ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ที่ให้มีการวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเพิ่มขึ้นมาจากการประเมินด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย และทักษะนิสัย จากหลักสูตรพุทธศักราช 2521 ซึ่งอาจใช้วิธีสังเกตกระบวนการทำงานด้วย (กรมวิชาการ. 2533 : 18) ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในลักษณะวิชาสามัญที่จะไม่เน้นการวัดผลและประเมินผลที่ตัวผลงาน หรือความจำ ความเข้าใจในเชิงปริมาณมากนัก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการวัดผลและประเมินผลทางศิลปศึกษาบางทฤษฎีอีกด้วย

ดังที่ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ ที่ให้ความคิดเห็นว่า การให้มีการยืดหยุ่นในการประเมินผลตามจุดประสงค์ของวิชาและกระบวนการที่เอื้อให้เกิดวิธีประเมินทางศิลปศึกษามากขึ้น ซึ่งการประเมินผลเชิงคุณภาพมักใช้ในการประเมินผลหลักสูตรระบบการศึกษาหรือแขนงการศึกษา วิชาประเภทสุนทรียศึกษา หรือแขนงวิชาที่ให้หลากหลายประสบการณ์แก่ผู้เรียน (Multiplural) เพราะพฤติกรรมของผู้เรียนจากการเรียนแขนงวิชาเหล่านี้หลากหลายยากแก่การวัดผลตรง ๆ ในเชิงปริมาณ (Quantitative Evaluation) ทาบา (Taba. 1962) สเต็ค (Stake. 1967, 1975) ไอลเนอร์ (Eisner. 1979) เซเลน (Thelen. 1971) กูบาและลินคอล์น (Guba and Lincoln. 1981) และคลากและซิมเมอร์แมน (Clark and Zimmerman. 1983) นั้น เน้นการประเมินผลหลักสูตรจากการนิยามที่ตัวครู - นักเรียน - และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในแวดวงของการศึกษาร่วมกันไป และเน้นวิธีการประเมินผลแบบยึดหลักธรรมชาติ (naturalistic) เป็นสำคัญ (สังเกตการเรียนการสอนจริง) (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2529 : 1 - 4)

ความสอดคล้องในแนวทางวัดผลของหลักสูตรศิลปศึกษานับปรับปรุง พ.ศ. 2533 กับ ทฤษฎีการวัดผลทางศิลปศึกษาบางทฤษฎีดังกล่าวมาแล้ว อาจมีส่วนทำให้หัวหน้าหมวดวิชาศิลป-ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร เห็นด้วยกับแนวทางการ วัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ผลจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาที่มีเพศ อายุ วุฒิ ทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน ที่แตกต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ใน ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบาย รายวิชา และจุดประสงค์ของวิชาบังคับแกน 6 รายวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้าน สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและการประเมินผล ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่อง มาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียน ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร เป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการทดลองของกรม วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และได้รับคำชี้แจงในเรื่องหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นับตั้งแต่เริ่มมีการทดลองใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง (กรมวิชาการ. 2531 : 1) จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับ ปรับปรุง พ.ศ. 2533 ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร เพื่อที่จะได้ข้อมูลมาเสนอต่อผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาหาแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นในระดับที่ใกล้เคียงกันเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) ในลักษณะบูรณาการ ซึ่งอาจมี สาเหตุมาจากการที่หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนา การใช้หลักสูตร มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปศึกษาหรือดนตรีศึกษาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง จึงเกิดความไม่ แน่ใจในการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีบูรณาการศิลปะทั้ง 3 สาขา คือ ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ดังนั้นจึงควรจัดให้มีการอบรมหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะทั้ง 3 สาขา ดังกล่าว ตามลักษณะคำอธิบายรายวิชา วิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต)

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร เท่านั้น จึงควรศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนที่มีได้อยู่ในโครงการร่วมพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ด้วย

2. การวิจัยครั้งนี้พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากกับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาลักษณะพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ต่อไป

3. ควรมีการศึกษาวิจัยจากข้อสรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ทั้ง 4 ด้าน ที่เสนอแนะโดยหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร

บรรณานุกรม

- โกวิท ประวาลพกษ์. เอกสารแนะนำหลักสูตร (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2533.
- _____. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2533.
- _____. บรรยายพิเศษ เรื่อง แนวทางพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : 2534. (อัสสำเนา).
- กิริติ บุญเชื้อ. ชุดนิเวศวิทยาศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- ชลุด นิยมเสมอ. องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- ชัยณรงค์ เจริญพาณิชย์กุล. "We are Preparing Art Educators". ใน จดหมายข่าวครูศิลปะ. 1 (1) : 13 กย.- พย. 2531.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. การสอนและการวิจัยที่ตรงประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการสอน. ใน หนังสือการวิจัยการศึกษาอดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพมหานคร : กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ, 2518.
- ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร ภาค 1. พระนคร : มงคลการพิมพ์, 2504.
- _____. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา ลาดพร้าว, 2532.

- ประคอง กรรณสุด. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. ฉบับปรับปรุงแก้ไข. ปทุมธานี : บริษัทศูนย์หนังสือ ดร.ศรีล้งา จำกัด, 2525.
- ประยูร อุลลาหะ. น. ณ ปากน้ำ (นามแฝง). ความเข้าใจศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2531
- พะยอม แก้วกำเนิด. ความมุ่งหวังของหลักสูตรปรับปรุงและการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, ม.ป.ป.
- _____. หลักการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2533.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. หลักสูตร หลักการ และโครงสร้าง. กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. (เอกสารอัดสำเนา)
- _____. เอกสารประกอบการสอน วิชาทฤษฎีความรู้และศิลปศึกษา. ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา.)
- ราฟ คับเบิลยู ทายเลอร์. หลักการและพื้นฐานของหลักสูตร. แปลจาก Basic Principles of Curriculum and Instruction. โดย หอม คลายานนท์. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2529.
- วัชรินทร์ ชิตอดิศักดิ์. "ทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- วัลลภ กันทรพันธ์. ข้อคิดเบื้องต้นในการสอนและการสอบที่เน้นกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2534.

วิชัย วงษ์ใหญ่. "ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต" ใน ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต. โดย นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล. นางสาวพรรณนิภา ร่มโพธิ์ฤกษ์. สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. สภาพการใช้หลักสูตรวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, 2526.

_____. รายชื่อโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร พ.ศ. 2531. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2531.

วิบูล ตั้งเจริญ ทัศนศิลปศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2532.

_____. ศิลปกรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2532.

ศิลป นิระศรี ศิลปลงเคราะห์. แปลและเรียบเรียงโดย พระยาอนุนามราชชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2527

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2532.

_____. คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2533.

_____. สาระที่เปลี่ยนแปลงของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2533.

_____. นโยบายการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและแนวทางการใช้สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2533.

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2534.
- ลัด อุทรานันท์. ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2530.
- สงบ ลักษณะ. จากหลักสูตรสู่แผนการสอน. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2534.
- สุทธาลินี วัชรบูล. "การมีเหตุผลในศิลปศึกษา". ใน ศิลปเด็กความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ. กรุงเทพมหานคร : 2529.
- อมรา เล็กเริงพันธุ์. หลักสูตรและแบบเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด จงเจริญการพิมพ์, 2529.
- อารี สุทธิพันธุ์. ทัศนศิลป์และความสวยงาม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2531.
- เฮอร์เบิร์ต ริด. ความหมายของศิลปะ. แปลจาก The Meaning of Art. โดย กิติมา อมรทัต. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2530.
- Best, John W. Research in Education. 8 th ed. New Jersey : Prentice - Hall, 1964.
- Carol Holden. Special Report on the Arts. Illinois : Illinois State Board of Education, 1984.
- Good. Carter V. Dictionary of Education. 3 rd ed. New York : McGraw-Hill, 1973.
- Hornby, A.S. The Advanced learner 's Dictionary of current English. 2 nd ed. London : Oxford University Press, 1963.

- Kerr, Mary Price. An Integrative Review of Study on Methods of Teaching Art Production in the United States of America (1951 - 1981). Alabama : The University of Alabama (0004), 1985. Abstract.
- Likert, Rensis. The Human Organization : Its Management and Value. New York : McGraw-Hill, 1967.
- Viktor Lowenfeld and W. Lambert Brittain. Creative and Mental Growth. 7 th ed. New York : Macmillan Publishing Co., Inc., 1982.
- Walter S. Monroe. Encyclopedia of Educational Research. 3 re ed. New York : The Macmillan Company, 1952.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจแบบสอบถาม

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย โสมดี ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
4. ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี ภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. อาจารย์ไพบลีย์ แจ่มพงษ์ นักวิชาการศึกษา
งานวิเคราะห์หลักสูตร
ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ข

หนังสือของความร่วมมือจากอธิบดีกรมวิชาการ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร

ที่ ศธ 0607/40003

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ กทม 10300

9 กันยายน 2534

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

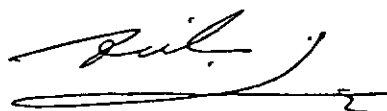
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามงานวิจัย

ด้วยกรมวิชาการต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะความคิดเห็นหรือทัศนะของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา
ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เพื่อให้ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร
การจัดการเรียนการสอน การผลิตสื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล
วิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโอกาสต่อไป

กรมวิชาการใคร่ขอความร่วมมือจากท่านหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา หรือผู้ที่
รักษาการในฐานะหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนของท่าน ตอบแบบสอบถามที่ส่งมา
พร้อมหนังสือนี้ แล้วส่งกลับคืนไปยังศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการด้วย จะขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(นายจำเริญ เสกอีระ)

อธิบดีกรมวิชาการ

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร

โทร. 3910055 ต่อ 143

ภาคผนวก ค.

แบบสอบถาม เรื่อง ทักษะของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ต่อหลักสูตรศิลปศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533)

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง "ทัศนะของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วม-
พัฒนาการใช้หลักสูตร ต่อหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)"

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง และกรอก
ข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

1. เพศ
 - 1.1 ชาย
 - 1.2 หญิง
2. อายุ
 - 2.1 20 - 30 ปี
 - 2.2 31 ปี ขึ้นไป - 40 ปี
 - 2.3 41 ปี ขึ้นไป - 50 ปี
 - 2.4 51 ปี ขึ้นไป
3. วุฒิทางการศึกษา
 - 3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - 3.2 ระดับปริญญาตรี
 - 3.3 สูงกว่าปริญญาตรี
 - 3.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา
 - 4.1 ทัศนศิลป์หรือศิลปศึกษา (โปรดระบุ).....
 - 4.2 ดนตรี นาฏศิลป์หรือดนตรีศึกษา (โปรดระบุ).....
5. ประสบการณ์ในการสอน
 - 5.1 ต่ำกว่า 10 ปี
 - 5.2 11 ปี ขึ้นไป - 20 ปี
 - 5.3 21 ปี ขึ้นไป
6. โรงเรียนที่สอนมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น (โปรดระบุ).....คน
7. โรงเรียนที่ท่านสอนขึ้นอยู่กับเขตการศึกษา.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2533

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา

ท่านมีความคิดเห็นต่อจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ ต่อไปอย่างไร

1. เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานด้านศิลปะ

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

2. เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ มีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย และรู้จักรักษาเพื่อเป็นมรดกสืบทอดต่อไป

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

3. เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะพัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพ และรสนิยม

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

4. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะได้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

5. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อโครงสร้างของวิชาศิลปศึกษา ที่กำหนดให้มีวิชาบังคับแกน 6 รายวิชา และมีวิชาเลือกเสรี 39 รายวิชา กับให้เลือกจากกลุ่มวิชาอาเซียน ตามความถนัดและความสนใจ

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อเรื่องจุดประสงค์และโครงสร้างของหลักสูตรศิลปศึกษา
เพิ่มเติม.....

.....

.....

จากรายวิชาเลือกเสรีและวิชาอาเซียนที่หลักสูตรกำหนดไว้นั้น มีนักเรียนเลือกเรียนบ้างหรือไม่

(1) ไม่มีนักเรียนเลือกเรียน
(2) มีนักเรียนเลือกเรียน (กรุณาระบุรายวิชา)

ความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชาบังคับแกน
วิชาบังคับแกน

ค 101 ศิลปะกับชีวิต 1

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการเขียนรูปและการปั้น
รูปตามแบบหรือของจริง โดยเน้นการสังเกต รูปร่าง รูปทรง ขนาด สี
และสัดส่วน ด้านขับร้องดนตรี นาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลงร่ำวง
เพลงพื้นบ้าน เพลงประกอบภาพยนตร์และเพลงอื่น ๆ โดยสามารถฟัง
และทำจังหวะให้เข้ากับเพลงและพ้องร่ำอย่างง่าย ๆ เพื่อให้ความรู้พื้นฐาน
ความเข้าใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ชื่นชมและเห็นคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ

6. จากรายวิชา ค 101 ศิลปะกับชีวิต 1 ท่านมีความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาอย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

7. ท่านมีความคิดเห็นต่อจุดประสงค์รายวิชา ค 101 ศิลปะกับชีวิต 1 อย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ค 102 ศิลปะกับชีวิต 2

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการเขียนรูปและการปั้น รูปเป็นทิวทัศน์ หรือเรื่องราวการดำรงชีวิตและอื่น ๆ ตามความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของแต่ละคน ด้านขับร้อง ดนตรี นาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลง ไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นบ้าน เพลงประกอบการพ็อนรำและเพลงอื่น ๆ โดยใช้โน้ตขั้นพื้นฐานประกอบ และการพ็อนรำที่มีแบบแผนอย่างง่าย ๆ

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของศิลปะนั้น ๆ

8. จากรายวิชา ค 102 ศิลปะกับชีวิต 2 ท่านมีความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาอย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

9. ท่านมีความคิดเห็นต่อจุดประสงค์รายวิชา ค 102 ศิลปะกับชีวิต 2 อย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ค 203 ศิลปะกับชีวิต 3

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องจิตรกรรม และ/หรือ ประติมากรรม ตามความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของแต่ละคน ด้านขับร้อง ดนตรี

นาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลงไทย เพลงไทยสากล เพลงพื้นเมือง เพลงประกอบการฟ้อนรำ เพลงประสานเสียงอย่างง่าย โดยใช้โน้ตขึ้น พื้นฐานประกอบการขับร้องและบรรเลง และการฟ้อนรำที่มีแบบแผนอย่าง ง่าย ๆ

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความ งาม ความหมาย และคุณค่า ได้ตามวุฒิภาวะ

10. จากรายวิชา ค 203 ศิลปะกับชีวิต 3 ท่านมีความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาอย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

11. ท่านมีความคิดเห็นต่อจุดประสงค์รายวิชา ค 203 ศิลปะกับชีวิต 3 อย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ค 204 ศิลปะกับชีวิต 4

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องงานออกแบบเบื้องต้น ด้านขับร้องดนตรี นาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้องเพลงไทย เพลงไทย สากล เพลงประกอบการฟ้อนรำ เพลงประสานเสียง ประดิษฐ์ทำร่า ง่าย ๆ สำหรับใช้ประกอบเพลง และ/หรือการปฏิบัติเครื่องดนตรีง่าย ๆ ตามความถนัด

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้สามารถแสดงออกทางศิลปะได้ตามวุฒิภาวะ

12. จากรายวิชา ค 204 ศิลปะกับชีวิต 4 ท่านมีความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาอย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

13. ท่านมีความคิดเห็นต่อจุดประสงค์รายวิชา ค 204 ศิลปะกับชีวิต 4 อย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ค 305 ศิลปะกับชีวิต 5

คำอธิบายรายวิชา คือ ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการนำความรู้ทางทัศนศิลป์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านขับร้อง ดนตรี นาฏศิลป์ ในเรื่องการขับร้อง การบรรเลงดนตรี การพ่อนรำ และการฟังเพลง ในโอกาสต่าง ๆ

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้สามารถนำความรู้และความเข้าใจทางศิลปะ มาปรับใช้อย่างเหมาะสม มีรสนิยม เกิดความงามและกลมกลืนกับชีวิตประจำวัน

14. จากรายวิชา ค 305 ศิลปะกับชีวิต 5 ท่านมีความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาอย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

15. ท่านมีความคิดเห็นต่อจุดประสงค์รายวิชา ค 305 ศิลปะกับชีวิต 5 อย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ค 306 ศิลปะกับชีวิต 6

คำอธิบายรายวิชา ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการนำความรู้ ความสามารถทางทัศนศิลป์มาทำให้เกิดประโยชน์ ด้านขับร้อง ดนตรี นาฏศิลป์ ในเรื่องการปฏิบัติเครื่องดนตรีตามลำพังหรือรวมวง การพ่อนรำแบบมาตรฐาน รำพื้นเมือง การแสดงที่เป็นศิลปะของท้องถิ่น

จุดประสงค์รายวิชา คือ เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

16. จากรายวิชา ศ 306 ศิลปะกับชีวิต 6 ท่านมีความคิดเห็นต่อคำอธิบายรายวิชาอย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

17. ท่านมีความคิดเห็นต่อจุดประสงค์รายวิชา ศ 306 ศิลปะกับชีวิต 6 อย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อเรื่องคำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชา

ความคิดเห็นต่อด้านการจัดการเรียนการสอน วิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์)
 ตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

18. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อระเบียบการประเมินผลที่ว่า การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
 จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย ทักษะนิสัย และด้านกระบวนการ

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

19. ท่านมีความคิดเห็นต่อการสอนวิชาศิลปะที่เน้นทักษะกระบวนการอย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

20. ท่านมีความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะการจัดทำแผนการสอนวิชาศิลปะ ต่อไปนี้ อย่างไร

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยมีครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่เรียน ดำเนินการเป็นไปตามความมุ่งหมาย
 2. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
 3. เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการทำงานเป็นกระบวนการและนำกระบวนการไปใช้จริง
 4. เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง
(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

21. จากคำอธิบายรายวิชาศิลปศึกษา (วิชาบังคับแกน) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ได้เสนอแนวทางเพื่อให้ “ครูผู้สอนสามารถบูรณาการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ เข้าไว้ด้วยกัน” ท่านมีความคิดเห็นต่อเรื่องนี้อย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อเรื่องการจัดการเรียนการสอน.....

ความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตาม
แนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

22. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแนวการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการที่ว่า
"ครูไม่ควรมุ่งเน้นตัวเนื้อหาหรือข้อมูลจากหนังสือเรียนเล่มเดียวเป็นสำคัญ แต่ควรใช้สื่อ
และวิธีการสอนหลากหลายมาให้ความรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะให้กับผู้เรียน"

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

23. ท่านมีความคิดเห็นต่อบทบาทที่ส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะโดยเสรี
อย่างไร

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

24. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อหลักการที่ว่า สื่อการเรียนการสอนศิลปะตามหลักสูตรฉบับ
ปรับปรุงควรเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นตัวชี้แนะในเรื่องกิจกรรมการ
เรียนการสอนให้มาก ๆ เช่น มีข้อเสนอแนะรูปแบบวิธีการคิดบ้าง คิดจำแนกรายละเอียด
บ้าง คิดนำเสนอข้อมูลให้เป็นลำดับจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่บ้าง คิดวิเคราะห์วิจารณ์
บ้าง

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อเรื่องสื่อการเรียนการสอนวิชาศิลปะ.....
.....
.....
.....
.....

ความคิดเห็นต่อการวัดผลและการประเมินผลวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ตามแนวหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

25. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแนวการวัดผลวิชาศิลปะที่ว่า "การสอบวัด ควรเป็นการวัด ภาคปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบกระบวนการทำงาน ไม่ใช่ดูที่ผลผลิตแต่เพียงอย่างเดียว และควรพิจารณาเลือกวิธีวัดให้สอดคล้องกับการใช้ผลการสอบว่า เป็นการสอบวัดเพื่อ ปรับปรุงผลการเรียนหรือการสอบวัดเพื่อการตัดสิน"

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

26. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการให้มีการเน้นการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่เป็นกระบวนการ

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

27. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการให้มีการเน้นการวัดผลและประเมินผลที่แตกต่างกันระหว่าง ศิลปศึกษาวิชาบังคับกับ กับศิลปศึกษาวิชาเลือกเสรี

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

28. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการวัดผลและประเมินผลสำหรับวิชาศิลปศึกษา วิชาบังคับกับ จะเน้นด้านจิตนิสัยมากกว่าด้านอื่น ๆ

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(4) ไม่เห็นด้วย
(2) เห็นด้วยมาก	(5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(3) ไม่แน่ใจ	

ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อเรื่องการพัฒนาและประเมินผล.....
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ง.

รายชื่อโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร พ.ศ. 2531 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
จำนวนทั้งสิ้น 117 โรงเรียน

เขตการศึกษา 1

1. โรงเรียนสระเกษวิทยาคม	อ. เมือง	จังหวัดนครปฐม
2. โรงเรียนปริตารามวิทยาคม	อ. สามพราน	จังหวัดนครปฐม
3. โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา	อ. สามพราน	จังหวัดนครปฐม
4. โรงเรียนปทุมธานี "นันทนียารุง"	อ. เมือง	จังหวัดปทุมธานี
5. โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์	อ. กระทุ่มแบน	จังหวัดสมุทรสาคร
6. โรงเรียนป้อมนาคราชสวนยานนท์	อ. พระสมุทรเจดีย์	จังหวัดสมุทรปราการ

เขตการศึกษา 2

1. โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงจังหวัดยะลา	อ. เมือง	จังหวัดยะลา
2. โรงเรียนลำพะยาประชานุเคราะห์	อ. เมือง	จังหวัดยะลา
3. โรงเรียนราชมนิเรกอุษรู่	อ. โคกโพธิ์	จังหวัดปัตตานี
4. โรงเรียนเคหะปัตตานยานุกูล	อ. เมือง	จังหวัดปัตตานี
5. โรงเรียนอัสตดร์เกียะห์อิสลามียะห์	อ. เมือง	จังหวัดนราธิวาส
6. โรงเรียนทุ่งหว้าวิทย	อ. ทุ่งหว้า	จังหวัดสตูล

เขตการศึกษา 3

1. โรงเรียนพะตงประธานศิวิล์	อ. หาดใหญ่	จังหวัดสงขลา
2. โรงเรียนวชิรธรรมสถิต	อ. เมือง	จังหวัดนันทวล
3. โรงเรียนพัทลุงนิเทศ	อ. เมือง	จังหวัดนันทวล
4. โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา	อ. ท่าศาลา	จังหวัดนครศรีธรรมราช
5. โรงเรียนสตรีปากพนัง	อ. ปากพนัง	จังหวัดนครศรีธรรมราช
6. โรงเรียนลานสกาประชาสรรค์	อ. ลานสกา	จังหวัดนครศรีธรรมราช
7. โรงเรียนสตรีทุ่งสง	อ. ทุ่งสง	จังหวัดนครศรีธรรมราช
8. โรงเรียนฉวางรัชดาภิเษก	อ. ฉวาง	จังหวัดนครศรีธรรมราช
9. โรงเรียนเนญจมาชุกิ	อ. เมือง	จังหวัดนครศรีธรรมราช
10. โรงเรียนกาญจนดิษฐ์	อ. กาญจนดิษฐ์	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
11. โรงเรียนปากน้ำหลังสวนวิทยา	อ. หลังสวน	จังหวัดชุมพร

เขตการศึกษา 4

1. โรงเรียนเมืองกลาง	อ. กลาง	จังหวัดภูเก็ต
2. โรงเรียนวิเชียรมาตุ	อ. เมือง	จังหวัดตรัง
3. โรงเรียนบูรณร่ำลึก	อ. เมือง	จังหวัดตรัง
4. โรงเรียนท้ายเหมืองวิทยา	อ. ท้ายเหมือง	จังหวัดพังงา
5. โรงเรียนราชครูวิทยา	อ. เมือง	จังหวัดระนอง

เขตการศึกษา 5

1. โรงเรียนวัดคอนตูม	อ. บ้านโป่ง	จังหวัดราชบุรี
2. โรงเรียนสายธรรมจันทร์	อ. คำเนินชะดวก	จังหวัดราชบุรี
3. โรงเรียนครุณาราชบุรี	อ. เมือง	จังหวัดราชบุรี
4. โรงเรียนเขาย้อยพิทยาคม	อ. เขาย้อย	จังหวัดเพชรบุรี
5. โรงเรียนเนรมิตเทพอุทิศ	อ. เมือง	จังหวัดเพชรบุรี
6. โรงเรียนประจวบวิทยาลัย	อ. เมือง	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
7. โรงเรียนสามชุกรัตนโกศาราม	อ. สามชุก	จังหวัดสุพรรณบุรี
8. โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง	อ. ท่าม่วง	จังหวัดกาญจนบุรี
9. โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์	อ. เมือง	จังหวัดกาญจนบุรี
10. โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย	อ. อัมพวา	จังหวัดสมุทรสงคราม
11. โรงเรียนถาวรานุกูล	อ. เมือง	จังหวัดสมุทรสงคราม

เขตการศึกษา 6

1. โรงเรียนบ้านหมีวิทยา	อ. เมือง	จังหวัดลพบุรี
2. โรงเรียนโคกกระเทียมวิทยา	อ. เมือง	จังหวัดลพบุรี
3. โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย	อ. พระนครศรีอยุธยา	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. โรงเรียนโนนสีทอง (จินตคามณี)	อ. โนนสีทอง	จังหวัดอ่างทอง
5. โรงเรียนค่ายบางระจันวิทยาคม	อ. ค่ายบางระจัน	จังหวัดสิงห์บุรี
6. โรงเรียนมวกเหล็กวิทยา	อ. มวกเหล็ก	จังหวัดสระบุรี
7. โรงเรียนลรรพชาวิทยา	อ. ลรรพชา	จังหวัดชัยนาท
8. โรงเรียนหนองขาหย่างวิทยา	อ. หนองขาหย่าง	จังหวัดอุทัยธานี

เขตการศึกษา 7

1. โรงเรียนบางระกำวิทยศึกษ	อ. บางระกำ	จังหวัดพิษณุโลก
2. โรงเรียนาศิลป์ประชารสรรค์	อ. ศาสล	จังหวัดนครสวรรค์
3. โรงเรียนโพธิ์รว	อ. เมือง	จังหวัดนครสวรรค์
4. โรงเรียนอุตรดิตถ์ครุฑ	อ. เมือง	จังหวัดอุตรดิตถ์
5. โรงเรียนโพธิ์ธรรมสุวัฒน์	อ. โพทะเล	จังหวัดนิจิตร
6. โรงเรียนอุตรครุฑ	อ. เมือง	จังหวัดสุโขทัย
7. โรงเรียนวิทยานุกูลนารี	อ. เมือง	จังหวัดเพชรบูรณ์
8. โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม	อ. เมือง	จังหวัดกำแพงเพชร
9. โรงเรียนผดุงปัญญา	อ. เมือง	จังหวัดตาก

เขตการศึกษา 8

1. โรงเรียนดาราวิทยาลัย	อ. เมือง	จังหวัดเชียงใหม่
2. โรงเรียนสารภีนิเทศาคม	อ. สารภี	จังหวัดเชียงใหม่
3. โรงเรียนออกติวิทยาคม	อ. ออก	จังหวัดเชียงใหม่
4. โรงเรียนจอมทอง	อ. จอมทอง	จังหวัดเชียงใหม่
5. โรงเรียนจันจว้าวิทยาคม	อ. แม่จัน	จังหวัดเชียงราย
6. โรงเรียนปล้องวิทยาคม	อ. เทิง	จังหวัดเชียงราย
7. โรงเรียนเขลางค์นคร	อ. เมือง	จังหวัดลำปาง
8. โรงเรียนลำปางกัลยาณี	อ. เมือง	จังหวัดลำปาง
9. โรงเรียนป่าซาง	อ. ป่าซาง	จังหวัดลำพูน
10. โรงเรียนลตริ่นาน	อ. เมือง	จังหวัดน่าน
11. โรงเรียนท่าวังผาวิทยาคม	อ. ท่าวังผา	จังหวัดน่าน
12. โรงเรียนปัว	อ. ปัว	จังหวัดน่าน
13. โรงเรียนห้องสอนศึกษา	อ. เมือง	จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เขตการศึกษา 9

1. โรงเรียนนากลางศึกษาวิษ	อ. นากลาง	จังหวัดอุดรธานี
2. โรงเรียนคอนบอลโกวิทยา	อ. เมือง	จังหวัดอุดรธานี
3. โรงเรียนอุดรนิเทศานุกูล	อ. เมือง	จังหวัดอุดรธานี

เขตการศึกษา 9 (ต่อ)

4. โรงเรียนน่านพร้าว	อ. ศรีเชียงใหม่	จังหวัดหนองคาย
5. โรงเรียนนาอ้อวิทยา	อ. เมือง	จังหวัดเลย
6. โรงเรียนหนองสองห้องวิทยา	อ. หนองสองห้อง	จังหวัดขอนแก่น
7. โรงเรียนฝางวิทยายน	อ. บ้านฝาง	จังหวัดขอนแก่น
8. โรงเรียนเขาสวนกวางวิทยานุกูล	อ. เขาสวนกวาง	จังหวัดขอนแก่น
9. โรงเรียนสว่างศึกษา	อ. สว่างดินแดน	จังหวัดสกลนคร

เขตการศึกษา 10

1. โรงเรียนใหญ่จะมะมหาราช	อ. เมือง	จังหวัดอุบลราชธานี
2. โรงเรียนเชียงในนิเทศการ	อ. เชียงใน	จังหวัดอุบลราชธานี
3. โรงเรียนอัสสัมชัญอุบลราชธานี	อ. เมือง	จังหวัดอุบลราชธานี
4. โรงเรียนนครพนมวิทยาคม	อ. เมือง	จังหวัดนครพนม
5. โรงเรียนกานต์สินธุ์นิเทศการ	อ. เมือง	จังหวัดกาฬสินธุ์
6. โรงเรียนจุมจังหลังราษฎร์	อ. กุฉินารายณ์	จังหวัดกาฬสินธุ์
7. โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร	อ. ยางตลาด	จังหวัดกาฬสินธุ์
8. โรงเรียนผดุงนารี	อ. เมือง	จังหวัดมหาสารคาม
9. โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย	อ. เมือง	จังหวัดร้อยเอ็ด
10. โรงเรียนคำเขื่อนแก้วชนูปถัมภ์	อ. คำเขื่อนแก้ว	จังหวัดยโสธร
11. โรงเรียนผิงแดดวิทยาคาร	อ. เมือง	จังหวัดมุกดาหาร

เขตการศึกษา 11

1. โรงเรียนเมืองพานวิทยาคาร	อ. เมือง	จังหวัดชัยภูมิ
2. โรงเรียนภูเขียว	อ. ภูเขียว	จังหวัดชัยภูมิ
3. โรงเรียนสตรีชัยภูมิ	อ. เมือง	จังหวัดชัยภูมิ
4. โรงเรียนตลาดโนนวิทยาคม	อ. ลำปลายมาศ	จังหวัดบุรีรัมย์
5. โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย	อ. เมือง	จังหวัดศรีสะเกษ
6. โรงเรียนบุษันต์	อ. บุษันต์	จังหวัดศรีสะเกษ

เขตการศึกษา 12

1. โรงเรียนพุททังสินธุ์	อ. บ้านโพธิ์	จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. โรงเรียนบางคล้าวิทยาคม	อ. บางคล้า	จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. โรงเรียนชลราษฎรอำรุง	อ. เมือง	จังหวัดชลบุรี
4. โรงเรียนร่มเกล้า ปราจีนบุรี	อ. นาดี	จังหวัดปราจีนบุรี
5. โรงเรียนปราจีนกัลยาณี	อ. เมือง	จังหวัดปราจีนบุรี
6. โรงเรียนองครักษ์	อ. องครักษ์	จังหวัดนครนายก
7. โรงเรียนศรียานุรักษ์	อ. เมือง	จังหวัดจันทบุรี
8. โรงเรียนคลองใหญ่วิทยาคม	อ. คลองใหญ่	จังหวัดตราด

เขตการศึกษารุงเทพมหานคร

1. โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ	เขตดุสิต
2. โรงเรียนพุทธจักรวิทยา	เขตบางรัก
3. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	เขตพระโขนง
4. โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน	เขตบางเขน
5. โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน	เขตบางกอกใหญ่
6. โรงเรียนพร้อมพรรณนิเทศ	เขตห้วยขวาง
7. โรงเรียนศิลาจารย์นิพนธ์	เขตดุสิต
8. โรงเรียนราชินีบน	เขตดุสิต
9. โรงเรียนวัดสังเวช	เขตพระนคร
10. โรงเรียนบดินทรเดชา "สิงห์ สิงห์เสนี"	เขตบางกะปิ
11. โรงเรียนยานนาวาวิทยาคม	เขตยานนาวา
12. โรงเรียนเทพศิลา	เขตบางกะปิ
13. โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ	เขตห้วยขวาง
14. โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม	เขตหนองแขม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายประเทศ สุขสถิตย์

เกิดวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2489

สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 441 ซอยกิ่งจันทร์ ถนนจันทร์ ตำบลทุ่งวัดดอน เขตยานนาวา
กรุงเทพมหานคร โทร. 2112289

สถานที่ทำงานปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ หลังอาคารท้องฟ้าจำลอง เอกมัย
ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2505 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดสุทธิวราราม
- พ.ศ. 2508 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น สาขาจิตรศิลป์ จากโรงเรียนเพาะช่าง
- พ.ศ. 2513 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกจิตรกรรม วิชาโทภาพพิมพ์ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
- พ.ศ. 2520 ได้รับทุน British Council ไปศึกษาความรู้ด้านการออกแบบหนังสือและด้านศิลปะ ที่ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอิตาลี เป็นเวลา 2 เดือน
- พ.ศ. 2524 ได้รับทุน Columbo ไปฝึกอบรมหลักสูตรการถ่ายภาพทางกริพิมพ์และการพิมพ์ระบบออฟเซต (Photolithography and offset Machine Printing) ณ ประเทศสิงคโปร์ เป็นเวลา 6 เดือน
- พ.ศ. 2535 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (เอกศิลปศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

ทักษะของท้าวท้าวท้าววิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการให้หลักสูตร ต่อหลักสูตรศิลปศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

บทคัดย่อ
ของ
ประเทศ สุขสฤทธิย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
มีนาคม 2535

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรต่อหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในด้านตัวหลักสูตร ในเรื่องจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์รายวิชาของวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ค 101, ค 102, ค 203, ค 204, ค 305, ค 306 ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร จำนวน 117 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษาในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ต่อหลักสูตรศิลปศึกษฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติค่า t (t - test) ผลการวิจัย พบว่า

1. หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรศิลปศึกษฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในด้านตัวหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษา 4 ข้อ และโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษา คำอธิบายรายวิชา กับจุดประสงค์รายวิชาของวิชาบังคับแกน (ศิลปะกับชีวิต) 6 รายวิชา ได้แก่ รายวิชา ค 101, ค 102, ค 203, ค 204, ค 305, ค 306 ในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามแนวของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีเกณฑ์เฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากและเห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. หัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จ และประสบการณ์ในการสอน ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรวิชาศิลปศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

OPINIONS OF HEADS OF ART EDUCATION SECTIONS IN LOWER SECONDARY
CURRICULUM DEVELOPMENT CO - ORDINATING SCHOOLS TOWARDS LOWER
SECONDARY SCHOOL ART EDUCATION CURRICULUM B.E. 2521 (1978)
(REVISED IN B.E. 2533 (1990))

AN ABSTRACT
BY
PRATHED SUKSATHIT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master degree of Education in Art Education
at Srinakharinwirot University
March 1992

The purpose of this study was to study the opinions of heads of art education sections in lower secondary curriculum development co - ordinating schools towards lower secondary art education curriculum B.E. 2521 (1978) (Revised in B.E. 2533 (1990)).

The sample of this study consisted of 117 heads of art education sections in lower secondary co - ordinating schools. The data collection instruments were constructed by the researcher, comprising a set of opinion test consisting of rating scale, multiple choices and open - ended questions. The data were analyzed by means of percentage, arithmetic mean, standard deviation and t - test.

The finding revealed the following :-

1. The opinions of heads of art education sections in lower secondary curriculum development co - ordinating schools towards lower secondary art education curriculum B.E. 2521 (1978) (Revised in B.E. 2533 (1990)) concerning the following 4 topics :

- Art education curriculum objectives and structure & compulsory subjects course description and objectives.

- Learning and teaching management in accordance with the lower secondary school curriculum revised in B.E. 2533 (1990).

- Instructional materials in accordance with the lower secondary school curriculum revised in B.E. 2533 (1990).

- Measurement and evaluation in accordance with lower secondary school curriculum revised in B.E.2533 (1990).

Their opinions towards these 4 topics were agreeing at high and very high levels.

2. Opinions of the heads of art education sections of different sexes, age levels, educational qualifications, major subjects studied, and teaching experiences were not statistically significantly different.